

«Jakten på FrP- velgeren»

En retorisk analyse av
politiske myter og
publikum i Siv Jensens
taler

Masteroppgave i medievitenskap

Tone Syltebø

Institutt for informasjons- og medievitenskap
Det samfunnsvitenskapelige fakultet

Universitetet i Bergen
Vår 2011

Innhold

Innholdsliste	1
1. Innledning	4
1.1 Politikk som myte.....	5
1.2 Empirisk avgrensing og retorisk situasjon.....	7
1.3 Oppgavens plassering i forhold til annen forskning.....	9
1.4 Politisk retorikk i en ny medievirkelighet.....	10
1.5 Oppbygging av oppgaven.....	11
2. Teoretisk bakgrunn	12
2.1 Jakten på identitet.....	12
2.2 Ideologi og moral i Blacks second persona	13
2.3 Third Persona.....	15
2.4 Retorisk og konstituert publikum.....	15
2.5 Konstruert versus konstituert	18
2.6 Teoriens relevans	18
2.7 Om metode og framgangsmåte.....	19
2.8 Begrepsavklaring.....	20
2.8.1 Ideologi.....	21
2.8.2 Metaforen.....	22
2.8.3 Enthymemet.....	22
3. Analysen	24
3.1 Second persona.....	24
3.1.1 Omsorg og respekt.....	24
3.1.2 Yt og motta.....	31
3.1.3 Inkluderende omsorg.....	33
3.1.4 Vanlige mennesker	35
3.1.5 Handlekraft og mot	38
3.1.6 Pragmatisk, positiv og nytenkende.....	43
3.1.7 Behov for trygghet.....	47
3.1.8 Oppsummering	50
3.2 Third persona.....	51
3.2.1 Systemet som overgriper.....	51
3.2.2 Latterlig, lite handlekraftig og ansvarsløs	57

3.2.3 Islam som overgriper	63
3.2.4 Oppsummering.....	65
3.3 Samfunnet som kamparena.....	66
4. Avslutning.....	69
4.1 Oss og dem.....	69
4.2 Oppsummering og veien videre	71
 Litteratur.....	 73
 Kildeliste	 76
 Vedlegg 1 Siv Jensens tale ved Fremskrittspartiets valgkampåpning, Fredrikstad 11. august 2007	
Vedlegg 2 Siv Jensens åpningstale ved Fremskrittspartiets landsmøte, 23.mai 2009	
Vedlegg 3 Siv Jensens tale ved Fremskrittspartiets valgkampåpning, Drammen 12. august 2009	
Vedlegg 4 Siv Jensens åpningstale ved Fremskrittspartiets landsmøte, 23. april 2010	
Vedlegg 5 Kopi av e-post fra Philip Wander	

*What is spoken is never,
and in no language,
What is said.*

(Heidegger i Wander 1999:375)

*All the People like us are We,
And every one else is They.
And They live over the sea,
While We live over the way,
But - would you believe it? - They look upon We
As only a sort of They!*

Rudyard Kipling (gjengitt i Hartley 1996:57)

1. Innledning

I bilen på vei til jobb en hverdagsmorgen september 2010. Radioen er stilt inn på NRKP2s program Politisk kvarter. Siv Jensen og Erna Solberg møtes til debatt om det Jensen beskriver som Solbergs unnvikenhet i innvandrings- og integreringsdebatten. Stortingsrepresentant for FrP, Christian Tybring-Gjedde, er medforfatter til en kronikk som stod på trykk i Aftenposten¹ noen dager tidligere. Der beskrives innvandringspolitikken i Norge blant annet som rotløshet satt i system og et flerkulturelt eksperiment. Kronikken har vakt sterke reaksjoner, ikke minst hos Høyrepolitikere som mener det kan bli vanskelig for Høyre å samarbeide med Fremskrittspartiet dersom Tybring-Gjedde er representativ for partiets holdninger. Siv Jensen kritiserer Erna Solberg for å redusere debatten rundt utspillet til å handle om ordbruk: «...og viss det kun er slik at det er hvilke ordvalg man har brukt i kronikken som skaper denne enorme avstanden og som nærmest gjør det umulig å samarbeide, så synes jeg det er rart.» Til dette svarer Solberg:

Ord er utrolig viktig hvis du skal skape identitet i et samfunn. Ord, ikke vedtak eller ting du gjør på Stortinget eller programmer. Ord er den samfunnsfølelsen du skaper, og den må være inkluderende, hvis ikke skaper vi et problem. Derfor er det viktig også å sette på plass når ordene blir brukt på en måte som skaper avstand for mange av de som bor i vårt samfunn (Politisk kvarter, NRKP2 03.09.2010).

Solberg bruker her begrepet samfunnsfølelse. Språket gir oss mulighet til å identifisere oss med mennesker vi aldri har møtt, og denne identifikasjonen er grunnlaget for den samfunnsfølelsen Solberg beskriver. Dette er ikke første gang Siv Jensen sitter foran en mikrofon for å forsvare og forklare hva Fremskrittspartiet egentlig står for. Der og da vekkes min interesse for å finne ut mer om hvilken identifikasjon og derigjennom fellesskap Siv Jensens *egen* retorikk inviterer til.

Jeg vil hevde den samfunnsfølelsen Solberg beskriver handler om hvem som inkluderes og ekskluderes i det store «vi». Diskursanalytiker Norman Fairclough har i sine analyser av politisk retorikk vist hvordan det som skiller en politisk diskurs fra en annen nettopp er hvordan kollektive identiteter blir konstruert, hvem som blir inkludert og ekskludert (Fairclough 2001:35). Retorikkprofessor Jens E. Kjeldsen (2010) mener det neppe er noen retorisk kraft som er sterkere enn konstruksjonen av et felles «vi» og oppdelingen av mennesker i oss-mot-dem. Hvor sterk denne kraften er kommer blant annet til uttrykk i Benedict Andersons² (2006) bok «Imagined communities». Her hevder han nasjonen er en illusjon som bare er gjort mulig gjennom språket. Han beskriver hvordan denne illusjonen står så sterkt hos mennesker at de er villige til å ofre livet for å forsvare den.

Hvem som ekskluderes og inkluderes handler om å gjøre et utvalg av virkeligheten og velge hvordan den skal presenteres. «Men seek for vocabularies that will be faithful *reflections* of reality. To this

1 «Drøm fra Disneyland» i Aftenposten 27.08.2010

2 Boken var utgitt første gang i 1983 og handler om nasjonalisme. Anderson er professor i International Studies.

end, they must develop vocabularies that are *selections* of reality» (Burke 1969a:59). Dersom denne presentasjonen av virkeligheten blir godtatt av tilhørerne, kan det være med på å forme både deres syn på verden og syn på seg selv, noe som igjen kan føre til at de blir motivert til handling³. Denne påvirkningskraften er noe annet og mer enn det å overbevise en mottaker om å støtte et standpunkt/skifte standpunkt i en gitt sak. Det handler om retorisk å konstruere grenser for hvem som blir ekskludert og inkludert i den kollektive forståelsen av identiteten.

Gjennom å bidra til å forme andre menneskers syn på verden og seg selv plasseres retorikeren i en maktposisjon i forhold til den som blir påvirket. Verdenssyn kan sies å handle om ideologi, noe jeg vil begrunne og forklare senere i oppgaven. Gjennom retoriske tekster struktureres maktforholdet mellom publikum og de som har makt til å forme de rådende ideologiske diskursene. Retorikken har slik en maktfunksjon i samfunnet. Den danske retorikkprofessoren Christian Kock (2003:17) mener at det som gjør retorikken relevant i dag nettopp er ideen om språket som funksjon. Sentralt i kritisk retorisk teori er derfor interessen for hvordan retorikken fungerer i samfunnet. Maktteoretiker Fredrik Engelstad (2003:79) mener retorikk ikke kan skilles fra utøvelse av makt. Det er gjennom retorikk makt blir mulig. Makt er et komplisert og omdiskutert begrep. Engelstad selv (2003:77) definerer makt som «en aktørs evne til med hensikt å påvirke en annen aktør eller gruppe i tråd med sine interesser». Jeg vil imidlertid hevde at makten strekker seg ut over den påvirkningen som skjer med hensikt. Ideologisk påvirkningskraft trenger ikke være bevisst fra avsenders side og blir sjelden analysert og diskutert i offentligheten. Her er retorisk kritikk etter min mening viktig og nødvendig, nettopp for, å si det litt pretensiøst, å gjøre det usynlige synlig.

I denne oppgaven vil jeg utforske hva slags verdenssyn Siv Jensens retorikk tilbyr tilhørerne å identifisere seg med gjennom den *implisitte* mottakeren av teksten. Den implisitte mottaker er en konstruksjon av den ideelle FrP-velgeren, den personen som Jensen ønsker at tilhøreren skal bli. Jeg vil også se på hvordan denne mottakeren danner grunnlaget for konstitusjonen av en kollektiv identitet, eller et kollektivt subjekt. Jeg vil i teorikapitlet vise hvordan både den implisitte mottakeren og konstitusjonen av et kollektivt subjekt kan forstås som retorisk publikum.

1.1 Politikk som myte

For Siv Jensen selv er det avgjørende å lykkes med å konstituere et publikum som motiveres til å handle i en bestemt retning. Hennes mål er å overbevise flest mulig om å legge Fremskrittspartiets stemme i urnen på valgdagen. Dersom hun skal lykkes med det, må tilhørerne identifisere seg med hennes beskrivelse av dagens samfunnet og hennes visjon om morgendagens samfunn. Walter Fisher (1999) mener det kan være nyttig å se denne virkelighetsbeskrivelsen som et narrativ. Et narrativ er en historie

³ Villadsen (2002:7) hevder retorikkens persuasive virkning spenner fra konkret påvirkning til handling til mer diffus påvirkning av holdning og følelser som ikke nødvendigvis gir seg utslag i konkret handling.

som utspiller seg over en tidsperiode og hvor det skjer en utvikling. Narrativer forteller om ting som skjer eller har skjedd med en eller flere karakterer (Asa Berger 1997). Fisher mener historiefortellingen er grunnleggende i all menneskelig kommunikasjon, og at vi strukturerer og lever livene våre i forhold til de historiene vi finner meningsfulle. Han ser verden som et sett av historier som vi må velge mellom når vi velger hvordan vi vil leve vårt eget liv, når vi tar stilling til hva som er rett og galt. Han viser til Kenneth Burke som mener livet er en historie som føyer seg inn i rekken av historier i fortid, nåtid og framtid (Fisher 1999:271). Slik mener Fisher (ibid.:265) narrative er viktige for forståelsen av oss selv og andre. Det gjelder i alle sammenhenger, også i politikken.

Politikk blir gjerne sett på som noe rasjonelt. Det foregår i det offentlige rom hvor man ved hjelp av rasjonelle argumenter skal komme fram til de beste løsningene for fellesskapet (Habermas 1992). Politisk retorikk kan slik ses som argumentasjon, som å framføre gode argumenter og motbeviser motstandernes påstander. Argumenter er mulig å etterprøve, og kan kategoriseres som enten rasjonelle eller manipulative. Men i en argumentasjon vil alltid en implisitt og subjektiv forståelse av verden ligge til grunn. Retorikeren Michael C. McGee (1975:243) er opptatt av hvordan dette verdenssynet uttrykkes som politiske myter⁴. Det er mytene som gir mening til det han kaller et samfunns ideologiske forpliktelser. Dette støttes av Charteris-Black (2005:22) som mener myter er en veldig vanlig måte å kommunisere ideologi på i politisk kommunikasjon. Politiske myter tilbyr en strukturert forståelse av verden gjennom å framstille noe som riktig og noe annet som galt. Det som framstilles som riktig og galt vil gjerne være knyttet til en helt og en motstander, en protagonist og en antagonist som representerer ulike verdier.

Å identifisere de politiske mytene i Siv Jensens retorikk og se på hvilke helter og motstandere som opptrer er viktig fordi det viser hvem som inkluderes i fellesskapet med heltene og hvem som framstilles som motstandere, med andre ord hvem som utgjør «oss» og «dem». I boka «FrP-koden» jakter Magnus E. Marsdal (2008) på hemmeligheten bak Fremskrittspartiets suksess. Han trekker fram tre kjerneverdier han mener Fremskrittspartiet bygger på: smålighet, selvgodhet og skinnhellighet (Marsdal 2008:314-316). Men er det virkelig disse verdiene over en femtedel av det norske folk identifiserer seg med? Det har jeg vanskelig for å tro, og derfor vil jeg undersøke hvilke verdier det egentlig er heltene i Siv Jensens politiske myter representerer. Og hvilke verdier knyttes til *motstanderne* i de politiske mytene? Et slikt perspektiv i analysen kan bidra til å nærme seg en forståelse av det Marsdal omtaler som «FrP-koden». Hva slags samfunn, hva slags syn på riktig og galt er det vi blir bedt om å identifisere oss med?

4 Basert på McGees (1975) og Charteris-Blacks (2005) forståelse av myter, vil myter i denne oppgaven bli brukt om fortellinger som presenterer et sammenhengende syn på verden.

1.2 Empirisk avgrensning og retorisk situasjon

Fremskrittspartiet kom inn på den norske politiske arena gjennom etableringen av Anders Langes Parti i 1973. Kjernesakene for partiet var lavere skatter og reduksjon av offentlig inngripen. I 1977 skiftet det navn til dagens Fremskrittspartiet. Det er et liberalistisk parti på høyresida i norsk politikk som i flere år hadde marginal oppslutning, men fra å være et parti rundt sperregrensa ved stortingsvalget i 1985⁵ hadde FrP ved stortingsvalget i 2009 vokst til landets nest største parti med 22,9 prosent av stemmene. Partiets uttalte mål for valget i 2013 er regjeringsmakt. Siv Jensen tok over som partileder etter Carl I. Hagen i 2006. Partiet var i over to årtier synonymt med Hagens person. Med sin retorikk som han selv sa handlet om «å kalle en spade for en spade» representerte han noe nytt i norsk politikk.

Medialiseringen av offentligheten har ført til en tett sammenkopling mellom media og politikk. Det har også ført til at politiske ledere har blitt mediepersonligheter (Fairclough 2001:3). Todal Jenssen og Aalberg (2004:378) viser i en norsk studie at velgerne oppfatter partiets budskap som mer saklig, relevant og betydningsfullt når det framføres av partilederen. Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl (2004:19) hevder medialiseringen gjør at det betyr mer enn før hvem som taler partienes sak og hvordan de gjør det. Slik blir det viktig å analysere nettopp partilederens retorikk, fordi partilederen framstår som den som har den største gjennomslagskraften i forhold til å formidle partiets politikk i offentligheten. Fokuset i denne oppgaven er som vist ikke å gå inn i Siv Jensens argumentasjon, men å se hvilken identifikasjon hun tilbyr gjennom retorikken. Det mest opplagte er da å studere Siv Jensens taler fordi de representerer en retorisk situasjon⁶ der hun har hatt tid til å forberede seg. Taler er ikke tilfeldige utsagn som kommer som resultat av et direkte spørsmål eller en provokasjon. Det må derfor være rimelig å anta det verdenssynet som kommer til uttrykk i talene gir et godt bilde av det Siv Jensen gjennom sin retorikk ønsker å få sin tilhører til å bli.

Å analysere alle Siv Jensens taler er for omfattende i den type nærlesing som er nødvendig i en slik analyse. Jeg mener det heller ikke er nødvendig, fordi det er rimelig å anta at det verdenssynet som kommer til uttrykk vil være det samme i alle talene. Verdenssynet er så grunnleggende at det antakelig ubevisst vil komme til uttrykk uavhengig av hvilken retorisk strategi som velges. Jeg velger likevel å bruke taler som representerer to ulike retoriske situasjoner for å finne ut om det stemmer. Som utgangspunkt for min analyse har jeg derfor valgt landsmøtetalene i 2009 og 2010 og valgkampåpningene i 2007 og 2009, det vil si de to valgkampene Siv Jensen har åpnet i kraft av å være FrPs leder. Taler ved begge disse anledningene er viktige for alle partier og blir viet stor

5 Kilde: <http://www.ssb.no/val/>, lastet ned fra Internett 18.oktober 2010

6 Retorikeren Lloyd F. Bitzer lanserte i 1968 begrepet den retoriske situasjon som han mener ligger til grunn for en hver retorisk diskurs. Situasjonen er konstituert av tre elementer, nemlig det påtrengende problem (som bare kan løses ved hjelp av retorikk), publikum og det han kaller tvingende omstendigheter. De tvingende omstendigheter «...udgøres af personer, hændelser, genstande og relationer som er dele af situationen fordi de har magt til at afgrænse og fremtvinge de beslutninger og handlinger som er nødvendige for at afhjælpe det påtrængende problem» (Bitzer 1997:13). Retorisk situasjon kan sies å tilsvare den klassiske retorikkens begrep *kairos* som veldig forenklet kan forstås som «rett ord til rett tid» (Andersen 2007).

oppmerksomhet.

Under landsmøtene henvender Jensen seg først og fremst til sine egne. Hun mobiliserer til kamp for partiet. I slike retoriske situasjoner er det viktig å skape et fellesskap som mobiliseres til handling for visjonen om et bedre samfunn. Under landsmøtene er det også viktig å framstå som en troverdig, tydelig og dermed naturlig leder. Talen i 2009 ble holdt i forkant av et valg der Fremskrittspartiet for første gang stod fram som et reelt regjeringsalternativ, og vi må anta at en av talens viktigste funksjoner var å motivere partifeller til å gå ut og gjøre en god valgkamp for Frp. I 2010 var det viktig å ikke framstå som et slagent parti selv om FrP ikke hadde kommet i regjeringsposisjon. FrP hadde tross alt gjort sitt beste valg noensinne. Under valgkampåpningene er målet å overbevise egne velgere om at de fortsatt skal stemme Fremskrittspartiet. Samtidig skal velgerne som sitter på gjerdet eller stemmer på andre partier overbevises om at FrP har de riktige løsningene på politiske utfordringer. Slik er det naturlig å anta at valgkamptalene er mindre visjonære og mer konkrete.

Siv Jensens taler er ikke bare tekstbaserte, men hvordan de blir mottatt handler i stor grad om actio, eller framføring. Kroppsspråk og stemmebruk representerer både retoriske muligheter og utfordringer for avsenderen. Carl I. Hagen har for eksempel i TV-debatter hele tiden benyttet seg av kroppsspråklige «knepp» som å himle med øynene og sukke oppgitt over debattmotstanderes utsagn (Marsdal 2008). Måten en tale blir framført på er viktig for hvordan den blir mottatt. Mens ledere som Hitler bare fungerte foran store forsamlinger, er dagens ledere opptatt av å opptre ledig og uformelt (Johansen 2003:240). Slik ledere tidligere gjennom sin stil markerte makt gjennom avstand til publikum, kan det sies at dagens ledere i stedet er opptatt av å skape identifikasjon med sitt publikum. En leder som skaper avstand vil i dagens mediesituasjon oppleves som fjernt fra folket og derfor ikke mulig å ta på alvor. Max Atkinsons (1986) studier viste at hvordan politikerne snakker er like viktig som hva de sier. Også de greske og romerske oratorene var opptatt av actio som en selvstendig del av retorikken. Denne oppgaven er avgrenset til *ikke* å se på Siv Jensens framføring, selv om troverdigheten hun skaper gjennom teksten kan bli ødelagt av framføringen. Johansen (2003) viser til Lincolns berømte «Gettysburg Address», en to minutter lang appell Abraham Lincoln holdt i 1863 foran titusener av mennesker ved innvielsen av et gravsted for de som mistet livet i det avgjørende slaget ved Gettysburg under den amerikanske borgerkrigen. Appellen hadde litterære kvaliteter som i ettertid ble hyllet som «udødelige setninger», og som har gjort den til en av de mest berømte historiske tekster i USA. Likevel opplevde de som var der appellen som en fiasko på grunn av Lincolns monotone og nervøse framføring.

Hvor effektive Jensens taler er i å overbevise tilhørerne vil jeg ikke kunne si noe om gjennom denne analysen som er basert på en nærlesing av tekster. Kroppsspråk og stemmebruk hører ikke hjemme i en slik analyse fordi det først og fremst er gjennom *språket* ideologien kommer til uttrykk og

publikum konstitueres. Det kan hevdes at ved å utelate effekten av Jensens taler fra min analyse, står jeg i fare for å gå glipp av verdifull innsikt. Det er ingen grunn til å hevde det motsatte. Men å analysere en liten bit av en helhet, vil i tråd med hermeneutisk tankegang likevel kunne bidra til en forståelse av helheten. Man kan også diskutere om det ikke er slik at selve begrepet «helhet» blir redusert til en konstruksjon i en medievirkelighet som er så fragmentert som vår.

Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl (2004:23) viser til at saksstemmegiving har fått økende betydning etter hvert som stemmegiving på grunnlag av klasses tilhørighet har blitt mindre vanlig. Velgerne er mindre lojale, og skifter parti etter hvilke løsninger partiene presenterer i bestemte saker. Slik blir det viktig for partiene å etablere et tydelig eierskap til enkelte kjernesaker. Siv Jensens taler er alle fokusert rundt de samme temaene, som slik framstår som kjernesaker. Det handler om innvandring, lavere skatter, redusert offentlig inngripen, veier, helse, skole, lov og orden. Å framstå som et tydelig alternativ i disse sakene innebærer også nødvendigheten av å skape et bilde av en motstander som *ikke* har de riktige løsningene. Dette er imidlertid sentralt også i landsmøtetalene, siden det er denne motstanderen fellesskapet samles mot. Slik vil både landsmøtetalene og valgkamptalene ha epideiktiske elementer i tillegg til politiske, siden det er viktig for Jensen å samle et fellesskap rundt sentrale verdier i partiet⁷. Både talene under landsmøtene og valgkampåpningene kan derfor antas å konstruere politiske myter med tydelige helter og motstandere.

1.3 Oppgavens plassering i forhold til annen forskning

Jeg viste over til Aardal, Krogstad, Narud og Waldahl (2004). De har forsket på valgkamp med et samfunnsvitenskaplig blikk, og forklarer slik sentrale sammenhenger blant annet mellom sakseierskap, medialisering og stemmegivning. Men hemmeligheten bak FrPs suksess handler om mer enn konkrete saker. Det handler om hvilke verdier velgerne identifiserer seg med. FrP-velgerne er blant de mest lojale i Norge⁸, noe som er en indikasjon på at de identifiserer seg sterkt med visse verdier. Det er her jeg mener min oppgave kan gi et lite bidrag til en økt forståelse av «FrP-koden».

Siden Frps retorikk stadig blir omtalt i offentligheten, tenkte jeg det måtte det være gjort mye forskning på området. Det jeg fant, var at mange henviser til Frps retorikk og har meninger om den, men uten at den har blitt gjenstand for stor grad av systematisk analyse. Cathrine Holje (2008) har skrevet en mastergradsoppgave der hun sammenligner Frps og Arbeiderpartiets retorikk gjennom 25 år. Her viser hun til en del sentrale verdier hos FrP, men hennes fokus er en diskursanalyse som ikke berører identifikasjon og retorisk publikumsteori som er hovedfokus i min oppgave. Sosiolog Anniken Hagelund analyserer i sin doktorgradsavhandling den politiske diskursen om innvandring i Norge fra

⁷ Klassisk retorikk deler de retoriske talesjangrene inn i tre. Det er politiske taler som skal anbefale eller fraråde noe, den epideiktiske som handler om det som fortjener ros og gjerne blir kalt lovprisende, og rettstalen som er anklage- og forsvarstaler (Aristoteles 2006).

⁸ Kilde: <http://www.ssb.no/val/>

70-tallet og fram til 2002 (Hagelund 2003). Her er FrPs syn på innvandring grundig belyst, men dette er også en kritisk diskursanalyse som ikke berører identifikasjon fra et retorisk perspektiv. Kritisk diskursanalyse har som mål å finne ut hva som kjennetegner en overordnet diskurs i samfunnet. Holje ser blant annet på hva som kjennetegner diskursen om frihet og den nasjonale diskursen hos FrP og Arbeiderpartiet. En diskursanalyse handler om å analysere relasjoner mellom diskursen og andre elementer i sosiale prosesser for slik å kunne si noe om hvordan mening blir skapt (Fairclough 2010). Inkludert i en diskursanalyse er imidlertid ikke bare generelle kommentarer om diskursen, men også systematisk analyse av tekster (ibid.:10-11). En retorisk analyse fokuserer på enkelttekster og er gjerne aktørorientert. Min oppgave er en retorisk, systematisk analyse med fokus på én aktørs enkelttaler. Samtidig er målet å se talene i sammenheng for å se hvilken identifikasjon og hvilket syn på verden som dominerer. Slik blir min oppgave en type retorisk diskursanalyse.

1.4 Politisk retorikk i en ny medievirkelighet

Norman Fairclough (2001:3) viser til at politiske forskjeller alltid har vært konstituert som forskjeller i språk, og at politiske maktkamper alltid delvis har handlet om kampen om det dominerende språket. Dette var antikkens retorikere seg svært bevisst. De var opptatt av hvordan retorikken kunne brukes til å overtale mest mulig effektivt ved hjelp av de tre retoriske bevismidlene etos, logos og patos (Aristoteles 2006). Den gode taler overtalte publikum gjennom å framstå som en person med troverdighet (etos). Selve talen måtte også framstå som troverdig. Argumentene som ble framført skulle være saklige og fornuftige (logos), og i tillegg appellerte den gode taleren til publikums følelser (patos).

Antikkens retorikere levde i en tid der den dyktige retoriker var den som greidde å overtale publikum til å støtte egne standpunkter gjennom direkte tale ansikt til ansikt med sitt publikum. Dagens politikere framfører sine argumenter i en helt annen kontekst. Den offentlige arena er mediert og fragmentert. Politikernes uttalelser blir stykket opp og brukt i andre sammenhenger enn den opprinnelige. Debatter går på mange arenaer, gjerne samtidig. Mottakerne avgjør selv i stor grad hvilke budskap de ønsker å motta. Siv Jensens taler blir holdt foran en forsamling som er fysisk til stede sammen med henne. Samtidig blir talene direkte overført via Internett. Deler av talene blir tatt ut av sin opprinnelige sammenheng og gjengitt på Internett, i radio, Tv og i aviser. Det hun har sagt blir i tillegg tolket og kommentert av journalister, kommentatorer, eksperter, politiske tilhengere og motstandere. Talen i sin helhet blir bare hørt av en brøkdel av dem som mottar fragmenter av selve talen eller fragmenter av debatten som oppstår i kjølevannet.

I politikken, som i journalistikken, handler det om å «selge» et budskap. Det handler selvsagt ikke om salg i bokstavelig forstand, men om å formidle et budskap på en måte som gjør at mottakerne foretrekker dette framfor et annet. Dette er en krevende situasjon, både for den som prøver å vinne

fram med sin politikk, og for dem som gjennom fragmenter i media prøver å gjøre seg opp en mening om hva som er riktig og galt på søken etter fellesskap å identifisere seg med.

For politikere i dag er det viktig å få taletid i media, «for a «good» rhetoric neglected by the press obviously cannot be so «communicative» as a poor rhetoric backed nation-wide by headlines» (Burke 1969b:26). Opinionsforsker Ragnar Waldahl (2007:236) viser til at en offentlig debatt på mediens premisser stiller større krav til blant annet symbolsk kompetanse og evne til å uttrykke sine holdninger. Slik må politikere tilpasse seg en mediedramaturgi som blant annet legger vekt på nærhet, sensasjon og konflikt.

Ut fra dette kan det virke som om betydningen av politisk retorikk har blitt redusert. Jeg vil imidlertid hevde at politikere som evner å tilpasse seg denne mediedramaturgien kan ha *større* påvirkningskraft enn tidligere. I et fragmentert postmodernistisk samfunn er mennesket utsatt for en konstant strøm av inntrykk. Denne strømmen er det krevende å manøvrere i. Retoriker Kathleen Hall Jamieson (1990:114) viser til at det er mindre sannsynlig at man vurderer helheten i en politikers diskurs nå enn tidligere. Den som makter å presentere en beskrivelse av virkeligheten som er tilpasset en mediedramaturgi og som mottakerne føler de kan identifisere seg med, har store muligheter for påvirkning, nettopp fordi det er vanskelig for hver enkelt mottaker å vurdere helheten i retorikken. Det indikerer at fragmenteringen gjør denne type retoriske kritikk basert på analyse av helhetlige tekster viktigere enn før, fordi det verdenssynet som er mulig å identifisere gjennom talene som helhet sannsynligvis også vil være det verdenssynet som kommer til uttrykk i de fragmenterte uttalelsene Siv Jensen kommer med gjennom ulike mediekanaler.

1.5 Oppbygging av oppgaven

Denne oppgaven er delt inn i fire deler. 1. Innledning. Her har jeg gitt en generell introduksjon til oppgavens tema og hva jeg mener denne type retoriske analyse kan bidra med. 2. Teoretisk bakgrunn. I denne delen vil jeg gjøre rede for teoriene analysen tar utgangspunkt i, og kort definere noen begreper som er særlig viktige for forståelsen av analysen. 3. Analysen. Denne delen vil være konsentrert rundt fire hovedspørsmål: Hvilke politiske myter kommer til uttrykk i Siv Jensens retorikk? Hvilken implisitt mottaker kommer til uttrykk gjennom framstillingen av heltene i mytene og hvem framstår som heltenes motstandere? Jeg vil også lete etter svar på hvordan publikum konstitueres gjennom mytene. I analysen vil jeg først identifisere den implisitte mottaker i teksten. Deretter vil jeg analysere hvordan antagonistene i de politiske mytene framstår, før jeg ser nærmere på hvordan metaforen «samfunnet som kamparena» fungerer som overbygging for mytene. 4. Avslutning. Avslutningsvis vil jeg trekke trådene tilbake til innledningen, oppsummere og komme med forslag til hvordan denne oppgaven kan fungere som utgangspunkt for videre forskning.

2. Teoretisk bakgrunn

Det teoretiske hovedfokuset i min oppgave vil være retoriske teorier som betrakter publikum som innskrevet i selve teksten. Lengst i denne tenkingen går Maurice Charland, som ikke bare ser på publikum som innskrevet, men som *konstituert gjennom* teksten og dermed en retorisk effekt i seg selv. Disse perspektivene på publikum er sentrale i denne oppgaven fordi de åpner for muligheten til å si noe om forholdet mellom tekst, ideologi og identitet. Før jeg går inn i de mest sentrale teoriene for denne oppgaven, velger jeg å si litt om hvilke tradisjoner denne tenkingen har sitt utspring i.

2.1 Jakten på identitet

«Jakten på identitet er den moderne pilgrimsreisen» (Black 2006:10). Med det sikter retorikeren Edwin Black til at mennesket er på stadig søken etter å finne ut hva som konstituerer den personen som oppleves som «meg». Denne jakten er en kontinuerlig prosess, og identitet er dermed ikke en gitt størrelse, men del av selve prosessen. Hans syn henger slik tett sammen med sosialpsykologiens syn på hvordan mennesker former identitet eller et «selv» i tett samspill med omgivelsene. Sosialpsykologen G.H. Mead var opphavsmann til teorien om symbolsk interaksjonisme⁹, som hevder at selvet (eller identiteten) bare eksisterer gjennom interaksjon med andre mennesker: «It is the social process itself that is responsible for the appearance of the self; it is not there as a self apart from this type of experience» (Mead 1934:142).

Gjennom interaksjon med andre blir mennesket et objekt (meg) for seg selv ved å ta perspektivet til andre. Vi gjør andres holdninger til oss til vår holdning til oss selv. Dette handler ikke bare om andre menneskers direkte responser, men også om det Mead (1934) kaller den generaliserte andre, som er holdningene, verdiene og normene til grupper eller det større samfunnet rundt oss. Jeg mener de retoriske uttrykkene som omgir oss er en viktig del av den generaliserte andre fordi de direkte eller mer subtilt gir uttrykk for normer, verdier og holdninger. Slik er retoriske uttrykk med på å forme vår oppfatning av verden rundt oss og vår oppfatning av oss selv.

Den autodidakte litteraturkritikeren, filosofen og retorikeren Kenneth Burke var inspirert av blant annet Mead i sitt syn på hvordan selvet/identiteten blir formet gjennom kontakten med substanser, som omfatter alt fra fysiske objekter til aktiviteter, holdninger og verdier. Forenklet sagt mener Burke (1969b) at utviklingen av selvet eller identiteten skjer gjennom at man utvikler tilhørighet til noen substanser, mens man tar avstand fra andre. Han bruker begrepet «*consubstantial*¹⁰», som

⁹ Selv om det var Meads elev Blumer som først introduserte selve *begrepet* symbolsk interaksjonisme.

¹⁰ «A doctrine of *consubstantiality*, either explicit or implicit, may be necessary to any way of life. For substance, in the old philosophies, was an *act*; and a way of life is an *acting-together*; and in acting together, men have common sensations, concepts, images, ideas, attitudes that make them *consubstantial*» (Burke 1969b:21).

innebærer at man deler substans med det eller dem man identifiserer seg med. Identifikasjon er slik helt sentralt for Burke. Gjennom identifikasjon får man en forståelse av hvem man selv er. Ut fra dette utviklet Burke en retorikkteori som betrakter synet på retorikk som overtalelse som utilstrekkelig. Han var opptatt av retorikkens funksjon, og hans teori var dermed et brudd med den neo-aristoteliske tradisjonen som dominerte retorikkforskningen fra 1925 og helt fram til ca. 1960¹¹.

Burke definerer retorikkens viktigste funksjon som «the use of words by human agents to form attitudes or to induce actions in other human agents» (Burke 1969b:41). For å lykkes med å forme holdninger eller forårsake handling må retorikeren gjennom sin beskrivelse av virkeligheten vise at hun har noe til felles med mottakeren. Ellers vil ikke tilhørerne ha mulighet til å identifisere seg med den virkeligheten som blir beskrevet: «Only those voices from without are effective which can speak in the language of a voice within» (ibid:39). Det er dette Burke kaller identifikasjon. Behovet for identifikasjon har sitt utspring i at alle mennesker i utgangspunktet er forskjellige. Dersom ikke, ville retorikere heller ikke behøve å hevde at de er en enhet (ibid.:22).

2.2 Ideologi og moral i Blacks second persona

Når hovedfokuset i retorisk kritikk først og fremst er hva det formidler av tro og verdier, handler det om ideologi (Foss 2009:209). Edwin Black bygger videre på Burkes tanker i sin teori om second persona. Black (2006:10) baserer seg på Marx sin bruk av begrepet ideologi: «et nettverk av gjensidig sammenkoplete overbevisninger som fungerer epistemisk, og som former et menneskes identitet ved å bestemme hvordan det oppfatter verden.»

I følge Black avtegner det seg gjennom teksten et bilde av hva retorikeren ønsker at den virkelige tilhøreren skal bli. Det er det Black kaller second persona.¹² Denne personaen er ikke en faktisk person, men tekstens *implisitte mottaker* som tilbyr den faktiske mottakeren en mottakerkonstruksjon som hun kan identifisere seg med. Den implisitte mottakeren kan sies å være motstykket til tekstens *implisitte forfatter*¹³. Ved å identifisere hva som kjennetegner tekstens implisitte mottaker kan kritikeren i følge Black si noe om hvilken ideologi, eller verdenssyn, som kommer til uttrykk gjennom teksten og som kan være med på å påvirke de faktiske tilhørerne.

Black (ibid.) viser til at hver ideologi tenderer til å skape sin egen diskursive uttrykksmåte, og at hver av dem tenderer til å ha en avgjørende påvirkning på den psykologiske karakteren til sine tilhengere. Han hevder videre at håndfaste påstander¹⁴ er det beste beviset på den ideologien som

11 Neo-aristotelismen var den første metoden for retorisk kritikk. I denne tradisjonen var man opptatt av å analysere *effekten* talene hadde på et spesifikt publikum ved hjelp av den klassiske retorikkens begrepsapparat (Klueff og Roer 2006 og Foss 2009).

12 Lisa Storm Villadsen (2006b:5) viser i en introduksjon til Blacks «Second Persona» til at «persona» er et latinsk ord som betyr maske (for skuespillere), eller i videre forstand en karakter eller en rolle.

13 Black (2006:8) viser til litteraturkritikeren Wayne Booth som opphavsmann til begrepet «den implisitte forfatter».

14 Begrepet «håndfaste påstander» er brukt i Lars Nyres oversettelse av Black fra 2006. Black (1999:334) bruker selv begrepet «substantive claims». Jeg vil bruke Nyres oversettelse, og legger i det de påstandene som kommer *eksplicit* til

kommer til uttrykk i second persona, men at de mest vanlige bevisene er de stilistiske sporene i teksten. Tilhørerne jakter på disse sporene som kommer til uttrykk som stikkord i diskursen, og som «kan fortelle dem hvordan de skal oppfatte verden, også utover de uttrykte temaene og den åpne påstandsmeningen i diskursen» (ibid.) For å illustrere hva han mener viser Black til at dersom en retoriker bruker en nedsettende vending om svarte mennesker når han snakker om integrasjon i skolen, blir tilhøreren konfrontert med mer enn hva hun skal mene om integrasjon. Dersom tilhørerne aksepterer denne måten å omtale svarte mennesker på, og til og med selv begynner å bruke begrepet, mener Black det handler om å ha overtatt en ideologi (ibid.). Å overta en ideologi er noe langt mer enn bare å bli overtalt til å mene noe bestemt om integrasjon, som var den type effekt neo-aristotelikerne var opptatt av å analysere. Det handler også med Marx sine ord om å forme et menneske sin identitet gjennom å bestemme hvordan det skal oppfatte verden.

Black mente en analyse av second persona muliggjør en moralsk evaluering av retoriske diskurser. For Black selv var det et hovedanliggende. Moralsk evaluering er ikke noe nytt innen retorikken. Platon kritiserte jo retorikken som disiplin nettopp på moralsk grunnlag, mens både Cicero (2003) og særlig Quintilian (2004) var opptatt både av talerens moralske karakter og at taleren skulle bruke de fagtekniske bevismidlene etos, logos og patos på en måte som kunne forsvares moralsk.

Black mener det er en vegring mot å gjøre moralske vurderinger av retoriske diskurser fordi vi er vant til å se på retoriske tekster som gjenstander. Gjenstander er vi ikke vant til å vurdere moralsk, det er gjerne måten gjenstanden blir *brukt på* vi vurderer. I stedet mener Black vi må se på retoriske tekster som handlinger. En handling er noe som har et element av bevissthet eller hensikt i seg. Ved å se på retoriske tekster som handling, blir det mulig å vurdere dem på linje med andre handlinger som vi gjennom moralfilosofien er mer vant til å vurdere moralsk. Second persona tegner med andre ord et bilde av en person som gjennom ideologi påvirker identiteten og motiverer det faktiske publikum til handling. Denne kan så vurderes moralsk, selv om personen aldri blir legemliggjort. Black utforsket dette ved å se på hvordan metaforen «kommunismen som kreftsvulst» stadig dukket opp i diskurser hos den radikale høyresiden i USA. Gjennom å identifisere den implisitte mottaker i tekstene felte han en streng moralsk dom over diskursen.

Moralfilosofi er komplisert. Hvordan man vurderer noe moralsk har jo også sammenheng med hvilket ståsted man har i utgangspunktet. En pliktetiker (opptatt av selve handlingen) og en dydsetiker (som Aristoteles opptatt av moralske egenskaper) vil ikke nødvendigvis gjøre samme vurdering av en og samme handling. Jeg vil derfor i denne oppgaven ikke begi meg ut på å felle en moralsk dom over Siv Jensens retorikk. Formålet med oppgaven er å se hvilke egenskaper second persona tilbyr tilhørerne å identifiser seg med. Jeg vil også se på hvordan identifikasjonen med et fellesskap ekskluderer andre fra det samme fellesskapet.

uttrykk i Jensens taler.

2.3 Third Persona

I forhold til hvem som er ekskludert fra fellesskapet er Philip Wanders begrep *third persona*¹⁵ sentralt. Wander argumenterer for at publikumskonseptet i retorisk teori bør inkludere publikum som *ikke* er til stede, som er avvist eller benektet gjennom talen eller talesituasjonen (Wander 1999:369). Der *second persona* handler om det bildet som gjennom teksten avtegner seg av hvem retorikeren ønsker at tilhøreren skal bli, handler *third persona* om hvem teksten forteller oss vi bør unngå å bli. I tillegg handler *third persona* også om dem som ikke blir omtalt, som ikke kommer til orde i offentligheten. I ytterste konsekvens kan det innebære at deres eksistens blir tiet ihjel. Slik blir de også usynlige i historien. Wander bruker filosofen Heideggers forelesninger om kunst i Frankfurt i 1936 for å illustrere hva han mener med *third persona*. Han visert til at Heidegger ikke nevnte verken jøder, kommunister eller fagforeningsfolk i sine forelesninger. De utgjorde dermed *third persona* i Heideggers forelesninger. Wander bruker det engelske begrepet «negated» in sin beskrivelse av *third persona*. Det handler imidlertid ikke bare om dem som ikke blir nevnt i teksten i det hele tatt, men det handler også om dem som gjennom retorikken blir sett ned på eller latterliggjort: «Being negated in language may refer to those being run down, ridiculed, or negated through silence» (Wander 2011).¹⁶

Å lete etter hvem som er *third persona* i Siv Jensens tekster er viktig fordi det å bli sett på som noe andre ikke ønsker å identifisere seg med, eller det å bli usynliggjort ved ikke å bli omtalt i det hele tatt, kan sies å ha betydning for menneskers oppfatning av egen identitet og dermed for deres syn på egen verdi og/eller plassering i samfunnet.

2.4 Retorisk og konstituert publikum

Retorikk forutsetter et publikum og er kommunikasjon rettet mot en mottaker. Forholdet mellom avsender og publikum står derfor sentralt i retorikken. Som vist betrakter både Black og Wander publikum som innskrevet i teksten. Dette skiller seg fra synet på publikum som en objektiv størrelse som eksisterer adskilt fra retorikken og som kan beskrives ved hjelp av for eksempel alder, kjønn og sosial bakgrunn. For å skille begrepene fra hverandre, vil jeg kalle de sistnevnte for tilhørere eller lyttere.

I den klassiske retorikken var man opptatt av hvordan man kunne overtale tilhørerne mest mulig effektivt. For å lykkes med det måtte man blant annet ta hensyn til egenarten ved tilhørerne, talesituasjonen og sjangeren man talte innenfor. Etter hvert som man ble mer opptatt av retorikkens funksjon i samfunnet, utviklet det seg et mer komplekst og dynamisk publikumsbegrep i motsetning til det statiske, tilsynelatende målbare. Chaïm Perelman og Lucie Olbrechts-Tyteca (2008) betrakter publikum som den samling av mennesker som taleren har et indre bilde av, og som blir styrende for

15 Wander skriver både *Third Persona* og *Second Persona* med store forbokstaver. Black skriver *second persona* med små. Jeg velger å bruke små bokstaver i begge tilfellene siden en konsekvent bruk gjør lesingen lettere.

16 Philip Wander utdypet i epost til meg 23.03.2011 hvordan begrepet kan forstås. Kopi av epost er lagt ved som vedlegg.

hvordan taleren velger å utforme budskapet sitt. Dette publikumet vil i følge Perelman og Olbrechts-Tyteca alltid være en mer eller mindre systematisk konstruksjon. Retorikeren analyserer den forestillingen hun har om publikum og er dermed aktiv i å konstruere sitt publikum. Perelman og Olbrechts-Tyteca skiller mellom et universelt publikum (et hvert fornuftig og rasjonelt menneske) og et spesifikt publikum. Kjeldsen (2006:32) eksemplifiserer det spesifikke publikumet ved å vise til at en taler for eksempel kan henvende seg til dem som er emosjonelt opprørt, de samvittighetsfulle eller de rike. Det spesifikke publikum er med andre ord *kvalitativt* definert. Kjeldsen (ibid.) sier videre at dersom man henvender seg utelukkende til et spesifikt publikum kan man risikere å støte andre fra seg, og at den store taler derfor er den som greier å overbevise et sammensatt publikum. Siv Jensen har nok et indre bilde av sitt publikum når hun går på talerstolen, men det handler fortsatt om et publikum hun er seg *bevist*. Som vi har sett handler både Blacks og Wanders publikumsbegrep om et publikum som er utelukkende diskursivt.

Den politiske retorikkens mål er å påvirke «folket» til en eller annen form for handling. Det må være rimelig å anta at målet til de fleste politikere er å påvirke samfunnsutviklingen i en bestemt retning. Det bør man kunne enes om uavhengig av hvilket syn man har på hva som motiverer den enkelte politikers handlinger, det være seg om man mener politikken er drevet fram av en visjon om et bedre samfunn for alle, eller om man har et mer pessimistisk syn på den enkelte politiker som en person som handler ut fra ønske om personlig makt. Slik blir idéen om det noe diffuse begrepet «folket» viktig i politisk retorikk. Den kritiske retorikeren Michael C. McGee (1975:242) betrakter «folket» som de styrendes publikum, og ser det som en ren retorisk konstruksjon: «In purely objective terms, the only human reality is that of the individual; groups, whether as small as a Sunday school class or as big as a whole society, are infused with an artificial identity.»

I innledningen viste jeg til at McGee mener retorikeren presenterer sitt syn på verden gjennom politiske myter. Disse mytene uttrykker retorikerens syn på hva «folket» består av, og slik er folket på samme tid både en sosial fantasi og en objektiv virkelighet. McGee mener det som definerer folket er de politiske mytene de til enhver tid aksepterer. Dersom folket aksepterer mytene, vil de handle ut fra dem. Denne kollektive oppførselen blir da en legemliggjøring av folket i den virkelige verden. Folket blir med Fishers ord medskapere av sine egne fortellinger. McGee ser slik på folket, ikke som en konstant størrelse, men som en prosess, siden de politiske mytene vil endres gjennom tid. Nye myter fødes, andre dør. Folket vil bare eksistere som en objektiv realitet så lenge retorikken som definerer dem har styrke (McGee 1975:242). Når myten ikke lenger blir akseptert, blir folket igjen til en samling individer.

Når folket ikke lenger tror på en bestemt myte fordi de opplever den som utilstrekkelig, vil det oppstå en form for krise som bare kan møtes med en ny retorikk, en ny mytologi (ibid.:245). Etter som

mytene endres, vil generasjoner endre seg. Med en ny generasjon kommer et nytt folk som er definert gjennom sin kollektive tro på en retorisk visjon (ibid.:246). Fra et slikt perspektiv kan den politiske arena ses som en kamp mellom gamle og nye politiske myter, og om å vinne tilslutning til sine politiske myter for slik å sørge for at ens visjon av «folket» blir legemliggjort.

Maurice Charland argumenterer videre for hvordan publikum som kollektiv identitet ikke eksisterer forut for den retoriske handlingen, men blir konstituert *gjennom* retorikken. Charland ser selve eksistensen av publikum som en retorisk effekt. Han utviklet teorien om en konstituerende retorikk gjennom å studere uavhengighetsbevegelsen i Quebec, den fransktalende provinsen i Canada. Han viser hvordan kravet om uavhengighet for Quebec baserer seg på den påståtte eksistensen til et spesielt subjekt, nemlig folket i Quebec eller «Québécois». Han hevder videre at dette folket «*peuple québécois*» blir til gjennom en identifikasjonsprosess med det folket som i retoriske fortellinger blir framstilt som om det allerede eksisterer. Charland (1987:134) viser til at begrepet «Québécois» ikke eksisterte før det ble lansert i retoriske dokumenter som ledd i den politiske kampanjen for en uavhengig provins. Tidligere hadde det vært vanlig å omtale folk bosatt i Quebec som Fransk-Canadiere.

I 1967 ble en ny politisk organisasjon (MSA) etablert i Quebec. Målet var løsrivelse fra Canada og politisk suverenitet. Ved å omtale og ta for gitt at det eksisterte et «*peuple québécois*» ble det konstruert en felles identitet for de som var bosatt i provinsen. Samtidig ble denne konstruksjonen av et folk brukt for å legitimere kravet om en egen stat. En økende bevissthet rundt denne identiteten i de faktiske innbyggerne, ga seg utslag i at nesten halvparten av den fransk-canadiske befolkningen i Quebec stemte ja til uavhengighet ved folkeavstemmingen i 1980. «Thus, the MSA's declaration is an instance of constitutive rhetoric, for it calls its audience into being» (ibid.:134). Publikums identitet blir altså konstituert gjennom retorikken, samtidig som retorikken tar for gitt at dette publikumet med sin unike identitet allerede eksisterer og at det derfor er legitimt å kreve handling på vegne av det.

I følge Charland (ibid.:139) er alle narrativer ideologiske fordi de presenterer en illusjon om at det subjektet de presenterer er helhetlig og uproblematisk. Han kaller slik konstitueringen av publikum som kollektivt subjekt den første ideologiske effekten av narrativene. Den andre ideologiske effekten er at fortellinger om ulike «folk» tilbyr en «*consubstantiality*», i Burkes terminologi, mellom de som lever nå og de som har levd tidligere. I tilfellet Quebec skjer det gjennom fortellingene som gir innbyggerne i Quebec rett til å kreve uavhengighet fordi forfedrene oppdaget og gjorde hevd på landet (ibid.:140). Illusjonen om frihet er den tredje ideologiske effekten. Charland sier at subjektet i historier ikke er fri, men at alle fortellinger har makt over subjektene de presenterer. Siden fortellingen allerede er skrevet og tilbyr en logisk og meningsfull helhet, blir subjektets handlingsfrihet begrenset (ibid.:141). Subjektet som blir konstituert gjennom fortellingene må være trofast mot motivene som konstituerer det.

Charland (ibid.:141) mener det er nettopp i å posisjonere leseren mot politisk, sosial og

økonomisk handling i den materielle verdenen at konstituerende retorikk blir viktig. I motsetning til klassiske narrativer som har en slutt, overlater konstituerende narrativer oppgaven med å avslutte narrativen til sine konstituerte subjekter (ibid.:143). I eksempelet Quebec handler det om at teksten konstituerer en «québécois» som har bare ett handlingsalternativ, nemlig å stemme ja til uavhengighet. I denne oppgaven vil jeg argumentere for at også Siv Jensens taler konstituerer et eller flere publikum. For å kunne si noe nærmere om hvilket/hvilke publikum som blir konstituert er det først nødvendig å identifisere second persona. Gjennom å identifisere seg med Blacks second persona og slik gjenkjenne seg som subjektet i narrativen/mytene blir tilhøreren posisjonert til å handle på en bestemt måte, noe som muliggjør publikums deltakelse i et kollektivt politisk prosjekt (ibid.:142).

2.5 Konstruert versus konstituert

Begrepene konstruere og konstituere kan virke til forveksling like. Det er derfor nødvendig å oppsummere hvordan jeg forstår dem og vil bruke dem i denne oppgaven. Når jeg skriver om et publikum som blir *konstruert* gjennom teksten, sikter jeg til Blacks bruk av begrepet, nemlig en persona som eksisterer i diskursen og som ikke trenger å bli legemliggjort. Denne personen er en konstruert tilhørrerrolle som kommer til uttrykk på bakgrunn av talerens verdenssyn (Villadsen 2006b:5). Slik jeg forstår McGee og Charland beskriver deres begrep *konstituere* et publikum med en referanse i den faktiske virkeligheten. Dette publikumet eksisterer imidlertid ikke forut for eller uavhengig av diskursen, men blir konstituert og motivert til handling som kollektivt subjekt *gjennom* diskursen. For at denne konstitusjonen skal kunne skje, er imidlertid identifikasjon med publikumskonstruksjonen second persona sentral.

2.6 Teoriens relevans

Jeg vil gjennom analysen av Siv Jensens taler identifisere second persona gjennom påstander og stilistiske spor. Slik kan jeg avdekke hvilken mottaker som er innskrevet i teksten, og gjennom det si noe om hvilket verdenssyn og fellesskap teksten inviterer tilhørerne til å identifisere seg med. Jeg vil argumentere for at den implisitte mottaker i Jensens taler er synonymt med tekstens konstruksjon av den ideelle FrP-velgeren. Det er en persona som gjenspeiler det Siv Jensen ønsker den virkelige tilhøreren skal bli, det være seg bevisst og/eller ubevisst. Denne personaens verdier vil komme til uttrykk gjennom protagonistene i de politiske mytene. Dersom de faktiske tilhørerne identifiserer seg med denne FrP-velgeren, vil det være med på å forme deres syn på verden, noe som inkluderer deres syn på seg selv og andre. I tillegg vil det motivere dem til handling. Handling i denne sammenheng kan være så konkret som at den faktiske tilhøreren gir sin stemme til FrP på valgdagen, men jeg mener handling også omfatter hvordan vi opptrer i alle de små situasjonene i hverdagen der vi formidler våre

synspunkter, verdier og holdninger til familie, venner, kollegaer, og som inngår i en mer overordnet samfunnsdiskurs. Jeg vil også argumentere for at vi aner konturene av en third persona gjennom antagonistene i de politiske mytene, gjennom latterliggjøring og «overkjøring» i retorikken, men også gjennom at third personas historier ikke blir fortalt i sin helhet og slik blir delvis usynliggjort.

I tillegg vil oppgaven utforske hvilke publikum som konstitueres gjennom Siv Jensens taler. Som analysen vil vise bruker Siv Jensen stadig uttrykk som folk, vanlige folk og vanlige mennesker. På samme måte som Charland hevder begrepet «Québécois» er et kollektivt subjekt som blir konstituert gjennom retorikken, mener jeg det folket Siv Jensen refererer til også er det. Siv Jensen er avhengig av å skape en kollektiv identitet gjennom sin retorikk. Hun må skape en følelse av samhørighet mellom mennesker som ikke ville identifisert seg med hverandre dersom det ikke hadde vært for retorikken. FrPs velgergruppe favner vidt, fra kapitalsterke velgergrupper som stemmer FrP på grunn av nærings- eller skattepolitikk, til den langtids arbeidsledige som stemmer FrP fordi Jensen har lovet å rydde opp i NAV-systemet. Det kan sies å være et retorisk påtrengende problem¹⁷ for Siv Jensen å gi begge disse velgergruppene følelsen av å identifisere seg med FrPs politikk.

2.7 Om metode og framgangsmåte

Teoriene jeg har skissert er et utgangspunkt for min retoriske kritikk. Det er viktig å understreke at teoriene i seg selv ikke er en metode, selv om de gir meg begrepsapparatet og dermed også grunnlaget for analyse og fortolkning av teksten. Målet med denne oppgaven er å utføre en retorisk kritikk av de utvalgte talene til Siv Jensen, noe som gjør at fortolkning og vurdering av teksten står sentralt i oppgaven. Å identifisere second og third persona i talene, i tillegg til å finne ut hvordan tekstene konstituerer et publikum, *forutsetter* en fortolkning av teksten. For som McGee (1999:70) sier er tekster større enn den tilsynelatende ferdige diskursen som presenterer seg selv som åpenbar. Slik føyer denne kritikken seg inn i det Jasinski¹⁸ beskriver som den tredje og seneste fasen i retorisk kritikk, nemlig den fortolkende eller «begrepsmessige». Både Villadsen (2002 og 2006a) og Leff (2003) argumenterer for at fortolkning er helt sentral i retorisk kritikk. I tillegg til økt innsikt i og forståelse av den enkelte tekst, tilbyr fortolkningen leseren et større historisk eller teoretisk perspektiv (Villadsen 2002).

Fortolkning handler om nærlesing av tekster. Selve metoden kan dermed sies å være hermeneutisk basert. Gjennom å veksle mellom å studere talenes deler og talens helhet vil jeg utvikle en begrunnet forståelse for hva som er tekstenes second og third persona og hvordan tekstene konstituerer publikum. Det er dette Leff (2003:8) kaller undersøkelsens vannrette akse. Det er viktig å presisere at denne type retorisk kritikk alltid vil være preget av tolkerens erfaringsbakgrunn, resepsjon

17 Forenklet sagt er et påtrengende problem et problem som kan løses ved hjelp av retorikk. Dersom problemet ikke kan avhjelpes ved hjelp av retorikk, er det ikke retorisk (Bitzer 1997).

18 Jasinski i Leff (2003:7).

av virkeligheten og kognitive kapasitet og begrensninger. Fortolkning er ikke målbar på samme måte som en kvantitativ analyse, men selv om den ikke er målbar vil den likevel være mulig å etterprøve. Man kan bruke den samme empirien og de samme publikumsteoriene for å teste om det er hold i de funnene jeg gjør.

Det er nødvendig kort å si litt om hvordan jeg har valgt å transkribere talene.

Valgkampåpningen fra 2007 har jeg ikke transkribert selv. Den er lastet ned ferdig transkribert fra Universitetet i Bergens nettsted «Virksomme Ord». De tre andre talene er lastet ned fra Internett og transkribert. Jeg oppdaget imidlertid at noe manglet i landsmøtetalen fra 2009. Det gjelder linje 123 til linje 240. Talen var transkribert i sin helhet på vg.no,¹⁹ og disse linjene er derfor hentet fra dette nettstedet. Jeg har vært i kontakt med FrP, men de kunne ikke hjelpe meg med tilgang til det som manglet. Jeg har sjekket VGs transkripsjon av resten av talen opp mot min egen, og funnet at de stemmer ordrett overens. Dermed velger jeg å stole på at transkripsjonen av det klippet som ikke lenger ligger ute på Internett også stemmer. Talene er ordrett gjengitt. De ordene jeg er i tvil om er oppfattet riktig, er markert med en *. Ikkespråklige lyder som stotring, latter eller hosting er ikke tatt med i transkripsjonen. Det ville vært relevant dersom jeg skulle analysere Jensens actio, men i denne sammenhengen hvor jeg leter etter håndfaste påstander og stilistiske spor i selve tekstene, har ikkespråklige lyder ingen relevans. Siv Jensen taler uten manus, og muntlig tale har ikke den samme strenge syntaksen som skriftlig språk. Flere steder blir hun avbrutt av applaus som gjør at hun stopper midt i en setning, noe som gjør at setningsoppbyggingen/resonnementet kan virke noe usammenhengende. Slike avbrudd er markert med tre prikker. Prikkene betyr med andre ord ikke at noe er utelatt. Sitater fra talene blir i oppgaven gjort med henvisning til sidetall og linjenummer på følgende måte: (s.3, l.22). Dersom sitatet begynner midt i en setning, brukes ellipse for å markere at noe er utelatt. Eksempel: «[. .]vi skal gjøre det som jeg snakket om i min landsmøtetale i fjor».

2.8 Begrepsavklaring

Noen begreper er mer sentrale enn andre i denne oppgaven. Det er derfor nødvendig å gi en forklaring på hvordan jeg forstår dem for å lette lesingen av selve analysen. Det gjelder begrepene ideologi, entymem og metafor. Andre retoriske troper enn metaforen, i tillegg til retoriske figurer, vil bli forklart etter hvert. Det kan imidlertid være greit å allerede nå ha klart for seg at troper og figurer i følge Kjeldsen (2006:196) er uttrykksmåter som bryter med den vanlige måten å si noe på gjennom omskrivninger, transformeringer eller avvikelser.

19 Kilde: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/valg-2009/artikkel.php?artid=570321>

2.8.1 Ideologi

De norske politiske partiene blir gjerne plassert langs en partipolitisk akse fra venstre mot høyre, der etablerte politiske ideologier er styrende for plasseringen. Fremskrittspartiet har sin plassering ytterst til høyre, og har sin ideologiske forankring i liberalismen. Narud og Valen (2004:44) viser imidlertid til at det er vanskelig å plassere FrP langs venstre-høyreaksen fordi det i saker som skattelettelse, innvandring og lov og orden framstår som et utpreget høyreparti, mens det i velferdsspørsmål nærmer seg sosialdemokratisk tankegang. Som tidligere vist stemmer ikke velgere lenger like tydelig etter en venstre-høyre akse, men mer etter hva som synes være den beste løsningen i hver enkelt sak. Valgforskere viser også til at det eksisterer andre ideologiske dimensjoner enn venstre mot høyre, blant annet systemtillit mot system-mistillit (Nannestad 1984 i Jørgensen, Kock og Rørbech 2006:229).

Vi har allerede sett at Black viser til Marx i sin definisjon av ideologi. Maurice Charlands forståelse av ideologi bygger på den marxistiske filosofen Louis Althusser som forenklet sagt ser på ideologi ikke bare som idéer, men også som handling, i den forstand at når et subjekt som har bevissthet og som tror på idéene som inspirerer ham og som han aksepterer, vil det handle i forhold til sine idéer (Althusser 1994:317). For ham eksisterer ikke et subjekt uten gjennom ideologi. Ideologier blir gjerne framstilt som dogmatiske, og noen hevder vi lever i et post-ideologisk samfunn der individet er fritt og ikke lenger styres av ideologi. McGee (1999) hevder tvert i mot at selv om han mener Marx antakelig overdrev elitens innflytelse over massene, er det et udiskutabelt faktum at mennesker i et fellesskap tenker og handler annerledes enn mennesker i isolasjon. Dermed mener han også det er vanskelig å ikke se at det eksisterer ideologier som har avgjørende innflytelse på det politiske liv. Lingvisten Jonathan Charteris-Black (2005:21-22) definerer ideologi på en måte som ikke er så deterministisk som Marx. Han ser ideologi som et bevisst formulert sett av ideer som inneholder en organisert og systematisk representasjon av verden, og dermed former basisen for hvordan man handler i verden. Gjennom dette systemet gjør spesifikke sosiale grupper seg opp meninger som rettferdiggjør deres eksistens. For politiske ledere er det essensielt å presentere et sett verdier i forhold til hva som er rett og galt, fordi troen på hva som er rett og galt er grunnlaget for politisk handling. Dette synet stemmer også med Jørgensen, Kock og Rørbech (2006:229) som ser ideologi som det å ta stilling i samfunnsdebatten ut fra generelle og overordnede verdibegreper. Siv Jensens retorikk handler om å tilby identifikasjon med et fellesskap nettopp gjennom et sett bestemte verdier som står i et strukturert forhold til hverandre, og som kommer til uttrykk gjennom second persona. Slik mener jeg denne måten å betrakte ideologi på kan sies å være fruktbar også i et Norge anno 2011.

2.8.2 Metaforen

Metaforen er en retorisk trope som er et begrep uttrykt gjennom et annet begrep som det står i et slags likhetsforhold til (Eide 2004:92). I hverdagspråket sier vi gjerne at metaforen har en overført betydning. De kognitive lingvistene George Lakoff og Mark Johnson (2003:3) mener hele vårt forståelsessystem som vi tenker og handler i forhold til er metaforisk basert. Metaforer som har sin basis i hverdagslivet vårt kaller de konseptuelle metaforer. Disse er kulturelt betinget. De viser blant annet til hvordan metaforen «tid er penger» i vår kultur strukturerer vårt forhold til tid. Vi ser på tid som noe verdifullt. Den er begrenset, kan brukes opp og koster, noe vi i Norge kjenner fra hverdagspråk som «nei, nå har jeg ikke tid til å sitte her lenger» eller «dette tullet kostet meg mye tid».

Bruk av metaforer kan framheve deler av virkeligheten og skjule andre. Kjeldsen (2006:256) viser hvordan vi metaforisk kan forstå begrepet diskusjon som en form for krig eller reise, noe som igjen får konsekvenser for om man betrakter en diskusjon som noe som skal vinnes eller som en arena der man i fellesskap kommer fram til de riktige beslutningene. Slik gir også metaforene uttrykk for ulike verdisyn, og som vi har sett over kan de motivere til handling. Lakoff og Johnson mener politiske og økonomiske ideologier er rammet inn av metaforer og at disse metaforene er ekstra viktige fordi de begrenser våre liv.

Analysen vil vise at Siv Jensen bruker en rekke metaforer i sine taler. Mange av dem er det som gjerne blir kalt «døde» metaforer eller klisjéer. Men selv om de ikke er nyskapende betyr ikke det at de ikke har retorisk kraft. Siv Jensen bruker for eksempel metaforen «kasteball» for å beskrive samfunnets behandling av eldre mennesker. Metaforen er ikke nyskapende, men den er likevel ladet med verdier. Når vi gjennom de ulike metaforene kan avlese et *system* i de verdiene som blir kommunisert, blir de viktige stilistisk spor som er med på å avsløre hvilken ideologi som ligger til grunn.

2.8.3 Enthymemet

I logikken brukes begrepet syllogisme for å beskrive en konklusjon som følger logisk av en oversetning og en undersetning. Man kan også kalle oversetningen og undersetningen for konklusjonens «premisser» (Urke 2007:47). Stephen E. Toulmins argumentasjonsmodell (2003) bruker begrepene påstand, belegg og hjemmel for å beskrive bestanddelene i et argument. Det logikken kaller konklusjon, kaller Toulmin en påstand. Belegget blir logikkens undersetning og hjemmelen tilsvarer til en viss grad logikkens oversetning. Dersom man som i logikken skal underbygge alle konklusjoner slik at de kan kalles gyldige, vil språket miste sin overbevisende kraft fordi logikkens konklusjoner er så opplagte²⁰. Når målet er å kommunisere mest mulig effektivt, er derfor syllogismen lite egnet. Aristoteles

20 «I retorikken behøver man nemlig ikke hente argumentene langt borte fra, og heller ikke inkludere alle ledd i argumentasjonsrekken, for det førstnevnte fører til uklarhet fordi det blir for vidløftig, det sistnevnte til ordrikdom fordi man sier ting som allerede er innlysende» (Aristoteles 2006:173).

(2006:173) kaller enthymemet for en «slags syllogisme». Til forskjell fra syllogismen trenger ikke retorikkens enthymem å bygge på sanne premisser eller ha en formelt gyldig konklusjon. Tilhørerne inviteres dermed til å dra egne konklusjoner og «tvinges» slik til å selv være aktive²¹.

Kjeldsen (2006:175) hevder at enthymemet både forutsetter og skaper fellesskap: «fellesskapet forutsettes fordi enthymemet tar for gitt at tilhørerne og taleren deler de fremsatte verdiene og holdningene; og fellesskapet skapes fordi enthymemet samtidig gjør tilhørerne delaktige i de forutsatte verdiene og holdningene.» Dette kan illustreres med følgende påstand fra Siv Jensen (2009a: s.9,1.263): «Da må vi hjelpe dem, med å fjerne unødvendig, meningsløse lover, idiotiske hindre, forordninger og anordninger som man har opprettet etter sikkert gode intensjoner, men som skaper bryderi.» Her forutsettes det at tilhørerne deler Jensens holdning om at byråkratiet er unødvendig stort og tungrodd. Dersom tilhørerne godtar det underforståtte, eller hjemmelen, i denne påstanden, vil den også bidra til å skape et fellesskap mellom dem som mener det samme. Dermed både samler og binder enthymemet (Andersen 2007:151).

Politisk kommunikasjon har som mål å overtale. Alt kan ikke uttales direkte, og i politisk argumentasjon er det et poeng å framheve sitt eget syn og unnlate å nevne det som kan være med på å så tvil rundt argumentasjonen eller den valgte presentasjonen av virkeligheten. Bruk av enthymem kan slik forsterke et syn og tilsløre et annet. Enthymem handler med andre ord om argumentasjon. Det er et retorisk virkemiddel, og argumentets funksjon er ikke bare å overtale mennesker til å akseptere bestemte overbevisninger, men å få dem til å ta avstand fra andre overbevisninger, «that is, argument makes some ideas unacceptable» (Black 1978:161).

I denne analysen er jeg ikke opptatt av i hvilken grad Siv Jensen lykkes i sine forsøk på overtalelser, men for å identifisere second persona gjennom de håndfaste påstandene er det viktig å se hvilke underforståtte verdier/holdninger påstandene *tar utgangspunkt* i og hvilket fellesskap de slik er med på skape. Det underforståtte er det vi forutsettes å dele og derfor også en del av grunnlaget for publikums oppfatning av seg selv som en kollektiv identitet. Jeg vil i oppgaven ikke bruke selve begrepet «enthymem», men vil snakke om påstander og det underforståtte i påstandene.

21 Wolrath Söderberg (2010:41) viser til Lloyd Bitzer som betrakter den psykologiske virkningen av enthymemet som det som først og fremst skiller det fra syllogismen. Kjeldsen (2006:174) viser også til Bitzers nyfortolkning av enthymemet når han sier at enthymemet er «en meget effektiv form for påvirkning fordi mottageren aktiveres til å skape argumentene selv.» Atkinson (1984:161) mener at en taler som overlater til folk å dra sine egne konklusjoner viser mer respekt for deres intelligens og evne til selv å resonnerere.

3. Analysen

For å lette lesingen av analysen, vil jeg allerede nå introdusere de to politiske mytene jeg mener skapes parallelt i alle Siv Jensens taler: 1. Enkeltmenneskets og FrPs kamp mot systemet 2. FrPs kamp mot islam. Selve kampen kommer til uttrykk gjennom en konseptuell metafor jeg vil kalle «samfunnet som kamparena». Gjennom mytene får vi rettesnorer for hvordan vi skal styre livene våre, hvilke normer og verdier som blir sett på som verdifulle og hvilke normer og verdier vi ikke bør identifisere oss med. Gjennom protagonistene «enkeltmennesket» og «FrP» tegnes et bilde av second persona, mens konturene av third persona tegnes gjennom antagonistene som manifesterer seg vekselvis som «systemet» og «islam». I talene benytter Jensen ulike fortellerståsted. Hun snakker gjennom seg selv (jeg) og «vi». «Vi» viser til «oss» i FrP, eller «oss» i betydning «jeg og dere». Hun lar også andre snakke gjennom seg.²² Jeg vil nå se nærmere på hvilke egenskaper og verdier som er framtrædende hos second persona.

3.1 second persona

3.1.1 Omsorg og respekt

Jeg vil først vise hvordan tilhørerne gjennom Siv Jensens taler tilbys identifikasjon med verdiene omsorg og respekt. Det er særlig en type narrativer jeg vil kalle *heltennarrativer* som er framtrædende i konstruksjonen av denne egenskapen ved second persona. Heltennarrativene er hentet fra virkeligheten, og kan slik sies å fungere som eksempler som støtter Jensens argumentasjon. Vi kan si de fungerer som *bevismidler*²³. Jørgensen, Kock og Rørbech (2006:200) definerer et konkret eksempel som et enkelttilfelle som fungerer som støtte for en generell påstand gjennom enten å sannsynliggjøre påstanden eller gjøre den nærværende. Det konkrete eksempelet er derfor enten 1) en hendelse eller 2) et representativt eksempel som sannsynliggjør eller illustrerer en generell påstand (ibid:202). Alle Jensens narrativer er konkrete eksempler fra virkeligheten, enten i form av en hendelse eller et representativt eksempel. Heltene i narrativene fungerer som sannhetsvitner, noe som er med på å bygge troverdighet rundt påstandene hun kommer med. De viser også at Jensen lytter til folk, tar enkeltmennesker på alvor og slik viser dem respekt. Dermed er de med på å bygge opp Jensens etos. Men narrativene er mye mer enn eksempler som går inn i en argumentasjon. I denne sammenhengen er de først og fremst viktige fordi heltene og heltinnene som trer fram representerer verdier og holdninger som tilhørerne bes identifisere seg med.

Det er sytten ulike slike framstillinger i de fire talene. De er særlig mye brukt i landsmøtetalene,

22 Annen taler (sermocinatio) er en retorisk figur hvor den som snakker tilsynelatende lar noen andre snakke gjennom seg (Urke 2007:67).

23 Aristoteles (2006:165) mener eksempelet er et bevismiddel som kan brukes i alle taler, uavhengig av sjanger.

men de er også sentrale i de to valgkampåpningene. De historiene vi deler er med på å definere oss som individer inn i det samme fellesskapet. Fortellingene er med på skape fortrolighet mellom den som forteller og de som får ta del i fortellingen. Taler og tilhørere blir samlet/forent i sin felles opplevelse av fortellingene. Den kollektive opplevelsen kan slik skape et fellesskap som de ellers ikke ville følt (Hall Jamieson 1990:148), noe som er sentralt i konstitusjonen av publikum.

Mange av narrativene er relativt lange. Jeg velger å gjengi et par av dem i sin helhet fordi de er svært illustrerende for egenskapene heltene besitter. Den første er fra landsmøtet i 2010 (s.5, l.162) og handler om Mette.

Mette har to tvillinger på fem år, Hanna og Nora, og Hanna er multifunksjonshemmet. Hun er hundre prosent bevegelseshemmet, hun har cerebral parese og komplisert og veldig alvorlig epilepsi. Og hun trenger døgnkontinuerlig tilsyn fordi hun er syk. Og hva er vel mer naturlig enn at familien, hennes mor, ønsker å ta vare på henne? Men Mette skriver at hun har kjempet en endeløs kamp for å få omsorgslønn som gjør at hun kan klare å være hjemme med Hanna. Hun ville spart kommunen for millioner av kroner dersom hun var hjemme og pleiet sitt syke barn i stedet for å sette henne bort, stue henne bort, på en institusjon. For det er alternativet med så syke barn. Det er ikke noe mellomløsning. Det er enten heldøgnspleie på institusjon eller at du tar den jobben selv som mor, og det står det respekt av. Men hun jobber altså Mette, hun jobber turnus, hun jobber kvelder og hun jobber helger. Og seks kvelder i måneden så må hun sende Hanna fra seg fordi hun må på jobb. Og hun skriver om hvor sårt det føles at ditt eget barn kun blir betraktet som en utgiftspost på et budsjett. Hun gråt, hun kastet opp, de første gangene dette skjedde. Og det skjønner jeg, det skjønner jeg veldig, veldig godt.

Og Jens Stoltenberg burde jo takke Mette og alle de andre foreldrene, for Mette er ikke alene, alle de andre foreldrene i tilsvarende situasjon, fordi de vil være hjemme og passe på sine egne barn. For man oppnår nemlig to ting da. Det ene er at vi tar vare på noen helt grunnleggende verdier i vårt samfunn, hvor vi tar vare på hverandre i stedet for å stue hverandre bort. Og i tillegg så sparer vi altså penger. Vi sparer penger på å ta vare på hverandre i stedet for å stue hverandre bort. Mette er her i dag, Mette sitter der. Og for det første så viser det at veien fra å være en engasjert borger på Facebook til å komme på Fremskrittspartiets landsmøte, den er kort. Men nå Mette, så er du blant venner, nå er du hos et parti som synes at det du gjør er formidabelt, nå er du...

Jeg vil hevde at Mette framstår som heltinne gjennom innsatsen hun legger ned for å ta seg av Hanna. Det er også tydelig gjennom den håndfaste påstanden om at «hun har kjempet en endeløs kamp for å få omsorgslønn som gjør at hun kan klare å være hjemme med Hanna». Hun framstår som en sterk kvinne som nekter å gi seg fordi hun kjemper for verdier som er svært viktige for henne. For Mette er det riktig og naturlig å ta vare på sine nærmeste. Så viktig er dette for henne at hun «gråt» og «kastet opp» når hun møtte hindringer som gjorde at hun måtte sende Hanna fra seg på institusjon. Likevel nekter hun å gi opp. Hun framstår slik på samme tid som sterk og omsorgsfull. Vi ser at narrativet ikke bare framstiller *Mette* som omsorgsfull, men at det samtidig blir tydelig at dette er verdier FrP indentifiserer seg med. Jensen spør retorisk: «Og hva er vel mer naturlig enn at hennes mor ønsker å ta vare på henne?» Retoriske spørsmål stilles bare for retorisk effekt og svaret er gitt på forhånd (Eide 2004:80).²⁴ Slik inviteres lytterne til å dra en bestemt konklusjon. Tilsynelatende er det likevel mottakerne som selv må trekke konklusjonen. Det retoriske spørsmålet inviterer tilskueren inn i narrativet og skaper fellesskap ved at taler og mottaker arbeider sammen for å skape mening. Tilhørerne forutsettes å dele verdigrunnlaget som kommer til uttrykk gjennom spørsmålet og da blir det naturlig å

24 Lat. 'spørsmål', av interrogare 'spørre', gr. erótema eller eróteis, av erotán 'spørre' (Eide 2004:80).

svare: Jo, selvfølgelig er det naturlig at en mor ønsker å ta vare på sitt barn. Slik virker retoriske spørsmål både aktiviserende og fellesskapssamlende (Kjeldsen 2006:207). Siden det verdigrunnlaget som blir forutsatt at man deler er en del av det Jensen ønsker at tilhøreren skal bli, kan vi si at den egentlige adressaten for spørsmålet er tekstens second persona. For denne personaen er det å ta vare på sine nærmeste naturlig og ikke minst riktig.

At FrP mener dette er grunnleggende verdier kommer også til uttrykk gjennom denne håndfaste påstanden: «For man oppnår nemlig to ting da. Det ene er at vi tar vare på noen helt grunnleggende verdier i vårt samfunn, hvor vi tar vare på hverandre i stedet for å stue hverandre bort. Og i tillegg så sparer vi altså penger. Vi sparer penger på å ta vare på hverandre i stedet for å stue hverandre bort.» Det viser at den innsatsen Mette legger ned er viktig for *samfunnet*, ikke bare for henne selv. Jensen har invitert Mette til landsmøtet. Hun sitter i salen, og Siv Jensen henvender seg direkte til henne: «Nå Mette, så er du blant venner. Nå er du hos et parti som synes det du gjør er formidabelt, nå er du...». Dette er med på å forsterke inntrykket av et parti som respekterer enkeltmennesket og tar det på alvor. Mette er inkludert i fellesskapet, hun er ikke bare et fjernt eksempel. Slik er invitasjonen også med på å forsterke inntrykket av et parti som er inkluderende og omsorgsfulle, og som omsetter denne omsorgen til praksis. Slik blir verdiene respekt, omsorg og inkludering løftet fram som verdier tilhørerne blir bedt om å identifisere seg med.

Vi skal se hvordan denne framstillingen av Mette faller sammen med måten minstepensjonisten Gunvor Fredriksen blir framstilt på, selv om hennes historie tilsynelatende er en helt annen. Som argumentasjon tjener den en helt annen annen sak, nemlig et pensjonssystem som Jensen framstiller som urimelig. Men vi skal se at den second persona som avtegnes er den samme som i historien om Mette. Talen er fra landsmøtet i 2009 (s.3, l.80).

Dette er Gunvor Fredriksen. Hun bor på Lillestrøm. Hun er syttifem år. Og lykkelig gift pensjonist. Men hun hakke opptjent noen stor pensjon. Fordi hun valgte å ta vare på barna sine da de vokste opp. For henne var det et verdivalg. Og derfor er det et faktum at flest pensjonister, minstepensjonister i Norge i dag er kvinner. Da Gunvor var fjorten år, så tok hun seg, fjorten år, så tok hun seg jobb på en lokal systue fordi hun måtte hjelpe foreldrene for at økonomien skulle gå rundt. Etter hvert så giftet hun seg og fikk to barn. Og hun valgte å være hjemme med de barna til de begynte på skolen. Hun tok et verdivalg. Men da datteren hennes var tre år gammel, så fikk hun, fikk datteren hjernesvulst. Som, og hun døde bare ni år gammel. Vi kan bare forestille oss hva slags belastning det har vært for Gunvor og ektemannen hennes. Men like fullt har dette ekteparet vært engasjert i det frivillige arbeidet. De har engasjert seg i dugnadsarbeid, i fotballdomming, i barneidrett, fordi de mente det var en verdi, å formidle sunne verdier til oppvoksende generasjoner. Gunvor har også jobbet deltid som hjemmehjelper i fjorten år, samtidig som hun jobbet som husmor. For henne var det et verdivalg, å ta vare på sine egne. Men da Gunvor ble seksti år så ble hun alvorlig syk. Hun ble delvis lam og ufør.

Dette ekteparet har levd et krevende og sparsommelig liv. I femti år har disse to bodd i den samme toromsleiligheten. De har aldri hatt råd til å kjøpe seg dyre klær eller dyre møbler. De har aldri hatt råd til å kjøpe seg bil. Men de har spart på strømmen. Og de har spart på strømmen for å kunne ta seg en kjærkommen tur til Gran Canaria hvor de er en gang i året for å krydre pensjonisttilværelsen littegrann. Hun har utbetalt åtte tusen kroner i pensjon. Mannen hennes bittelitt mer. De ble samordna, avkortet pensjon, fordi de bor sammen og er gift. Og det, kjære landsmøte, det er intet annet enn statlig tjueri. Men derfor stemmer også Gunvor og mannen hennes på Fremskrittspartiet, fordi de vil gjøre noe med det. Fremskrittspartiet vil fjerne den urimelige avkortingen, dette tjueriet, bare fordi man er, bor sammen og er gift. Fremskrittspartiet vil øke minstepensjonen fordi vi mener det er anstendig at folk skal kunne leve alderdommen sin uten å måtte snu så til de grader på krona som dette ekteparet

gjør. Og vi vil bevare det bestående pensjonssystemet, fordi vi mener at man er i ferd med å begå nok et ran fra fremtidige pensjonister. Og vi vil innføre ektefelledelt beskatning, og vi vil gjøre det for å unngå at kvinner som Gunvor kommer i den samme situasjonen hvis de tar verdivalget om å være hjemme med egne barn. Derfor er dette et verdivalg. Vi vil hjelpe Gunvor og alle hennes likesinnede og derfor skal Fremskrittspartiet vinne valget.

Gunvor har hele livet strevd og slitt med å få endene til å møtes økonomisk fordi hun har prioritert å ta vare på sine egne. Vi ser at Jensen flere steder i utdraget over framhever det å ta vare på sine egne som verdifullt. Gunvor har ikke noen stor pensjon *fordi* hun valgte å ta vare på barna sine da de vokste opp. Hun tok seg jobb for å hjelpe foreldrene allerede som fjortenåring. Hun har jobbet deltid *fordi* «for henne var det et verdivalg, å ta vare på sine egne.» I narrativet framstår hun som heltinne fordi hun, som Mette, velger å ta opp kampen når hun møter hindringer. Siv Jensen forteller levende om de hindringene Gunvor har møtt. Hun har mistet en datter og har selv vært alvorlig syk. Likevel har hun stilt opp for andres barn gjennom frivillig arbeid, *fordi* hun mente det er verdifullt. Gunvor har slik lagt ned en betydelig innsats for fellesskapet, noe som forsterker inntrykket av at Gunvor fortjener respekt.

Gjennom fortellingene appellerer Jensen til tilhørernes følelser. Hun beskriver hvordan det føles for Mette å måtte sende fra seg Hanna: «Og hun skriver om hvor sårt det føles at ditt eget barn kun blir betraktet som en utgiftspost på et budsjett. Hun gråt, hun kastet opp, de første gangene dette skjedde.» Et barn er forsvarsløst og trenger beskyttelse. Den retoriske sammenligningen²⁵ av et barn som en utgiftspost på et budsjett framstår som hjerterått. Slik inviterer narrativet oss til å se det nesten umenneskelige i at mennesker som ønsker å ta vare på sine egne ikke får lov til det. Siv Jensen appellerer også direkte til følelsene våre i fortellingen om Gunvor: «Men da datteren hennes var tre år gammel, så fikk hun, datteren, hjernesvulst. Som, og hun døde bare ni år gammel. Vi kan bare forestille oss hva slags belastning det har vært for Gunvor og ektemannen hennes.» Vi får også vite at Gunvor i dag er delvis lam og ufør. Slik appellerer Jensen til tilhørernes medfølelse og empati.

Dersom vi ser nærmere på selve argumentasjonen, ser vi at det at Gunvors datter døde av hjernesvulst og at hun selv i dag er blitt delvis lam og ufør ikke har noe å gjøre med den konklusjonen narrativet leder opp til, nemlig at det er urimelig at kvinner som tar et verdivalg om å være hjemme med barna sine taper på den eksisterende pensjonsordningen. Beskrivelsene fungerer dermed som en måte å skape følelser for Gunvor, og blir slik en del av selve argumentasjonen. Kathleen Jamieson Hall (1990:141) mener det tradisjonelle argumentet i en elektroniske tidsalder kan erstattes av konsise, dramatiske og levendegjørende fortellinger. I denne forbindelse er det imidlertid ikke hvordan følelsesappellene fungerer inn i argumentasjonen som er det sentrale, men at bruk av patos gjør heltinnenes skjebner nærværende og derigjennom lettere å identifisere seg med.

Perelman og Olbrechts-Tyteca (2008:116) illustrerer viktigheten av nærvær med en liten kinesisk historie²⁶ om kongen som ser en okse på vei til å bli ofret. Han får medynk med oxen og gir ordre om

25 I retorikken ofte kalt *comparatio*, av *comparare* som betyr sammenlikne (Eide 2004:38).

26 Perelman og Olbrechts-Tyteca viser til at fortellingen er hentet fra Pareto, *The Mind and Society*, vol. II, § 1135, s. 671.

at den skal byttes ut med en sau. Han innrømmer at grunnen til at han gjorde det var at han kunne se oksen, men ikke sauene. Kjeldsen (2006:281) viser til at «jo nærmere noe er, desto mer berører det oss, desto viktigere virker det og desto sterkere inviterer det til handling». I våre eksempler bidrar narrativene til å gjøre verdiene Jensen løfter fram nærværende for tilhørerne, noe som bidrar inn i konstruksjonen av en second persona som har empati og verdsetter omsorg høyt.

Nærværet blir ytterligere forsterket ved at Jensen viser fram bilder/videoer av heltene hun snakker om på lerretet bak seg: «Dette er Gunvor Fredriksen.» Visualisering er et sterkt virkemiddel. Det vi ser med egne øyne blir gjerne oppfattet som sant. Det å ha et ansikt, ikke bare et navn, gjør det lettere å identifisere seg med vedkommende. Vi ser at dette er vanlige mennesker som like gjerne kunne vært deg og meg. Sammen med fortellingene bidrar bildene til at vi føler vi blir mer kjent med personene bak vitnesbyrdene. Personer vi føler vi kjenner føler vi lettere sympati med enn personer vi ikke kjenner. Hvem kan ha mer sympati med et ansiktsløs system enn med en person vi identifiserer oss med, sympatiserer med og føler at vi kjenner?

Bildeskapende historier gjør at det som blir framstilt berører oss på en annen måte enn dersom noe blir framstilt i form av fakta. Også antikkens retorikere var opptatt av å gjøre sine fortellinger levende. Cicero var kjent som en av de største talerne i sin tid. D.H. Berry (2006) sier i introduksjonen til Ciceros politiske taler at talegavene hans syntes å være så store at han kunne overbevise en hvilken som helst jury om at svart var hvit. For Cicero (2003:399) var det å appellere til følelser en viktig og naturlig del av det å søke å overbevise sine tilhørere:

Intet er nemlig viktigere for en taler, Catulus, end det at kunne vinde tilhørerens bevilgenhed og vække sådanne følelser til live i ham, at han styres af en sindets tilvejelse. Menneskene træffer nemlig langt oftere deres afgørelser ud fra had eller kærlighed, begær, vrede, sorg eller glæde, håb eller frygt, eller ved en vildfarelse eller sjælelig rystelse i det hele taget end på grundlag af virkeligheden eller efter en forskrift, et retsprincip, en juridisk grundsætning eller en lovbestemmelse.

Bruk av patos har ført til at retorikken har blitt assosiert med manipulasjon og propaganda, og begrepet har slik hatt en negativ klang i enkeltes ører. Særlig har det vært tilfelle i tider der det rasjonelle og empiriske ble hyllet som ideal. Men for antikkens retorikere handlet ikke retorikk om å overtale tilhørerne på en effektiv måte for en hver pris. Form og innhold skulle være nøye avpasset til hverandre. Quintilian (2004:146) kalte retorikken vitenskapen om å tale godt, og inkluderte i det den moralske karakteren til taleren «for berre ein god mann kan tale godt». Han var også opptatt av at den politiske talen, som han kalte rådstale, i *særlig* grad krever at man må påvirke følelsene «for ofte må harmen vekkjast eller roast, og hugen må eggjast til otte, attrå, hat eller samkjensle» (Quintilian 2004:217).

Jeg vil påstå Siv Jensen makter både å vekke harme og å egge til «samkjensle» gjennom sine fortellinger. Harmen retter seg mot dem som legger hindringer i veien for heltinnene, noe som kan sies å bidra sterkt til konstitusjonen av publikum. Hvordan og hvorfor vil jeg komme tilbake. Nå er det nok

å peke på at det å møtes i harme mot en felles motstander er med på å skape følelse av fellesskap. Denne fellesskapsfølelsen blir forsterket gjennom invitasjonen til å føle empati med heltinnene. Alle narrative kan tolkes som en allegori til bibelhistoriens fortelling om Davids kamp mot Goliat. David er enkeltmennesket som kjemper mot Goliat, i dette tilfellet systemet. I Bibelens fortelling var Goliat tilsynelatende overlegen David i styrke og størrelse og utfallet av kampen syntes derfor forutsigbart. Likevel utfordret David kjempen og vant. I en slik kamp, som i utgangspunktet synes så urettferdig, inviteres tilhørerne til å sympatisere med helten, den som tør å ta utfordringen. De inviteres til å «heie på heltene». Slik framstår det å ha empati med dem man føler seg i fellesskap med som viktig og riktig, ikke minst når de som Mette og Gunvor møter utfordringer og hindringer.

Måten Siv Jensen bruker narrative i sine taler har tydelige paralleller til den tidligere amerikanske presidenten Ronald Reagans politiske retorikk. Kathleen Hall Jamieson (1990) har studert Reagans retorikk og mener den opplevdes som nærværende, ikke minst fordi han var en talentfull historieforteller. Gjennom å redusere komplekse saker til fortellinger om enkeltmennesker maktet han å gi sitt publikum følelsen av at dette var fortellinger som angikk dem. Hall Jamieson (ibid.:137) sier at Reagan forstod hvor viktig det var å påkalle følelser hos tilhørerne gjennom bruk av levende detaljer og overbevisende framføring. Denne evnen til å skape små «øyeblikk» i en tale mener hun i vår medievirkelighet er viktigere for at en politiker skal overleve politisk enn evnen til å lage en kunstferdig tale som inneholder et viktig argument (ibid.:114). Dette samsvarer i stor grad med den betydning Walter Fisher (1999) mener narrative har for menneskers deltakelse i det offentlige liv. Han støtter seg på Burke når han sier at den narrative rasjonaliteten er basert på identifikasjon heller enn deliberasjon²⁷ (Fisher 1999:273). Slik jeg forstår Fisher ligger noe av fortellingens kraft nettopp i at den makter å engasjere folk til å delta i offentligheten, fordi fortellingen er så grunnleggende i menneskelig kommunikasjon. Han understreker at alle historier ikke er like gode, og at folk kan velge å ikke delta i det han kaller den offentlige fortellingen dersom de føler seg som meningsløse tilskuere heller enn medforfattere (ibid.:274). Gjennom heltenarrativene inviterer Jensen tilhørerne nettopp til å være medforfattere. Utfordringene er ikke løst. Narrative er ikke avsluttet. Dermed bes tilhørerne være med å avslutte fortellingen gjennom å bidra til å skape en bedre hverdag for Mette og Gunvor. Slik legger heltenarrativene ikke bare opp til identifikasjon med bestemte verdier, men de bidrar også til konstitusjon av et publikum som motiveres til å handle i en bestemt retning, nemlig å stemme FrP, siden partiet viser omsorg og respekt for heltene samtidig som de presenterer løsninger på heltenes problemer.

Jeg har vist til to narrative som underbygger at omsorg og respekt er viktige egenskaper ved second persona. Dette er en gjennomgående framstilling i alle narrative. Omsorg og respekt koples gjerne med varme og verdighet. Det kommer også til uttrykk i håndfaste påstander, slik som i

²⁷ Som blant annet Habermas (1992) er opptatt av i sin offentlighetsteori.

valgkampåpningen i 2007 (s.2, l.59).

For oss dreier en varm, verdig eldreomsorg seg om en helt grunnleggende ting, nemlig respekt for enkeltmennesket. Selv om man får vondt i beina, eller blir skrøpelig i hofta, så har man fortsatt tankene sine og hodet sitt. Og man skal ha rett til å bestemme over sitt eget liv også når man blir gammel.

Omsorg handler med andre ord om å ha respekt for hvert enkelt individs rett til å bestemme over eget liv. Bare da er omsorgen «varm og verdig». Jensen forteller under landsmøtet i 2009 om Grete Enli som har jobbet mange år i den offentlige pleie- og omsorgstjenesten, men som var så misfornøyd med det offentlige tilbudet at hun til slutt startet privat sykehjem. Jensen (s.4, l.113) sier om Grete: «Hun ble motarbeidet fordi hun ville gi en mer verdig omsorg, fordi hun ville strekke ut den varme hånda, fordi hun ville ha den gode samtalen.» Ved å løfte Grete fram som eksempel på en person som står for varme og verdighet i eldreomsorgen, blir disse verdiene nærværende for tilhørerne. Ved å bruke Grete i stedet for seg selv som formidler av disse verdiene, gjør Jensen det lettere for tilhørerne å identifisere seg med de verdiene Grete står for. Grete har jo jobbet mange år i det offentlige, og vet slik mye bedre enn Siv Jensen hvordan virkeligheten er. Vi ser påstanden er at Grete har møtt hindringer *fordi* hun står for en mer verdig og varm eldreomsorg enn det offentlige i følge Jensen er i stand til å gi. Hvor viktig disse verdiene er for Grete blir understreket av at hun hadde et «brennende ønske» (s.4, l.116) om å gi god og verdig omsorg og at hun i lange perioder «ikke har tatt ut lønn for å få dette selskapet til å gå rundt» (s.4, l.125). Underforstått i det siste er at noen verdier er så grunnleggende for Grete at hun strekker seg lenger enn noen med rimelighet kan forlange heller enn å gå på akkord med dem. Vi ser at også fortellingen om Grete bygger opp under den politiske myten om enkeltmenneskets kamp mot systemet. Hun blir framstilt som heltinne gjennom den innsatsen hun har lagt ned i kampen for de verdiene hun tror på.

Under valgkampåpningen i 2007 (s.3, l.73) forteller Jensen om en ung, pleietrengende mann. Etter at FrP og Høyre innførte valgfrihet i hjemmetjenestene i Oslo kunne han velge å forholde seg til tre personer som skulle stille ham i løpet av ei uke, i stedet for tretti slik det var tidligere. Jensen velger å la den unge mannen snakke gjennom seg: «Vet du hva? Det er greit at jeg er syk, det er greit at jeg ligger til sengs, og det er greit at jeg ikke klare å spise selv eller gå på do selv, eller gjøre noe som helst selv. Men jeg klarer å tenke. Ikke ta fra meg verdigheten i livet mitt.» Etter å ha fortalt hvordan FrP og Høyre har forbedret livet hans, avslutter han selv: «Endelig har dere gitt meg verdigheten tilbake i livet mitt.» Ved at han tilsynelatende framstår som narrator, blir det han selv som appellerer til tilhørerne om ikke å bli fratatt verdigheten. Han appellerer til et fellesskap som forutsettes å dele synet på verdighet som en grunnleggende verdi for enkeltindividet. Den unge mannen klager ikke, men aksepterer den situasjonen han er i. Det han ikke aksepterer, er å bli fratatt verdighet. Slik framstår han ikke som offer, men som en sterk person. Tilhørerne inviteres med det til å ha respekt for måten den unge mannen aksepterer sin situasjon på, uavhengig av hva man ellers måtte mene om Jensens politiske løsninger.

Jensen appellerer også direkte til tilhørerne om å sette seg inn i mannens situasjon: «Og tenk selv!» Ved å direkte oppfordre tilhørerne om å sette seg i denne mannens situasjon, appellerer hun til å ha empati med mannen. Hun avslutter så med en håndfast påstand for å gjøre det helt klart at dette er verdier som er viktige for FrP (s.3, l.86): «Det er *det* Fremskrittspartiets eldreomsorg dreier seg om, det er å sette enkeltmennesket i fokus, ha respekt for deres valg og de som sier at det ikke betyr noe, de tar skammelig feil og undervurderer folk i dette landet.»

3.1.2 Yt og motta

Vi har nå sett hvordan omsorg og respekt koples med varme og verdighet. Omsorg og respekt settes imidlertid også gjennomgående i sammenheng med det å selv bidra med noe til samfunnet. Dersom man selv yter noe og har respekt for andre og for samfunnet, får man omsorg og respekt tilbake. Den unge mannen i fortellingen over var av naturlige årsaker ute av stand til å yte så mye, men fordi situasjonen er så ekstrem, og han godtar situasjonen sin uten å klage, fortjener også han respekt. De andre det fortelles om bidrar imidlertid med en viktig *innsats*.

Vi går tilbake til fortellingene om Mette og Gunvor. Vi har sett hvordan begge har gjort en betydelig innsats for samfunnet. Dermed framstilles det som rett og rimelig at de får noe tilbake. Mette framstår ikke som kravstor selv om hun ønsker at det offentlige skal trå til. Hun krever omsorgslønn av nødvendighet, ikke av grådighet. Hun trenger den for å settes i stand til å ta vare på sin egen datter. I tillegg sparer samfunnet penger på å gi Mette det hun krever. Innsatsen hun har lagt ned og pengene hun har spart samfunnet er med på å legitimere Mettes krav. Slik framstår også FrPs krav *på vegne av* Mette som legitimt. Vi husker også hvordan Gunvor og mannen ble framstilt som sparsommelige (2009a, s.3, l.95): «De har *aldri* hatt råd til å kjøpe seg dyre klær eller dyre møbler. De har *aldri* hatt råd til å kjøpe seg bil. Men de har spart på strømmen.» Gunvor er ikke kravstor. Hun aksepterer at hun har dårlig råd *fordi* hun gjennom hele livet har prioritert andre framfor seg selv. Gjennom den innsatsen Jensen viser Gunvor har lagt ned for samfunnet, framstår det å kreve en anstendig pensjon og med det en verdig alderdom også som et legitimt krav. Ved å tilby tilhørerne identifikasjon med disse sentrale verdiene hos Gunvor og Mette, blir det legitimt å kreve at *alle* som yter noe til samfunnet får noe tilbake. Slik bidrar fortellingene om heltene inn i konstitusjonen av et fellesskap av mennesker som ser det som rett og riktig at man får lønn for det strevet man legger ned.

Under valgkampen i 2009 forteller Jensen en historie der tilhørerne tilbys identifikasjon med en ung innvandrer som på samme måte som Mette og Gunvor har bidratt positivt i samfunnet. Hun forteller detaljert om sitt eget møte med denne mannen, en «hyggelig mann som hadde bodd i Norge i åtte år» og som «jobbet og slet for å integrere seg i det norske samfunnet». Han studerer til sykepleier og forteller Jensen (s.5, l.132) at han irriterer seg over å ikke være norsk statsborger, for da skulle han

stemt på henne.

For det han sa var, at: «Jeg og alle andre mennesker som kommer til Norge skal prise oss lykkelig for å komme til et fredelig land, til et land hvor vi kan bli tatt vare på. Være en del av et godt, hyggelig samfunn. Og betale vår skatt, gå på jobb og være en positiv bidragsyter til samfunnet.» Og det er jo helt riktig, det er jo de menneskene vi ønsker velkommen til Norge. Det er de menneskene vi skal ha flere av.

Gjennom denne mannen blir Norge framstilt som et fredelig, godt og hyggelig samfunn. Gjennom formuleringen «prise oss lykkelig» framstilles det norske samfunnet som attraktivt å komme til, og som et sted man bør uttrykke takknemlighet over å få lov til å bo. Det kan sies å være med på å konstruere en tilhører som er nasjonalistisk i den forstand at hun er stolt av landet sitt og de verdiene nasjonen representerer. Det er et samfunn hvor man blir tatt vare på, men *forutsetningen* for omsorgen er at man jobber og bidrar til fellesskapet. Denne unge mannen har slik gjort seg fortjent til omsorg fordi han har tar utdanning, ønsker å bidra og ikke minst har han jobbet og slitt for å integrere seg. Han aksepterer med andre ord at han må tilpasse seg det samfunnet han har kommet til. Ved at mannen forteller Jensen at han ville stemt på henne, viser hun samtidig at innvandrere selv ser verdien av integrering og det å bidra til samfunnet. Dermed handler det å stille krav til dem egentlig om å respektere deres egne ønsker.

Denne historien framstiller Fremskrittspartiets omsorg tilsynelatende som inkluderende, ikke ekskluderende. Dette kommer også eksplisitt til uttrykk i den håndfaste påstanden om at mennesker som vil være positive bidragsytere «er de menneskene vi skal ha flere av». Hvem «vi» er i denne sammenhengen er ikke tydelig uttalt. Jensen appellerer her til alle som ser på det å yte noe for å få noe som naturlig og rettferdig. Siden hun inkluderer seg selv og dermed FrP, blir dette verdier som FrP står for. De samme verdiene gir hun uttrykk for i 2007, i en argumentasjon rundt hvorfor det er nødvendig at integrering står på partiets dagsorden (s.7, l.221):

Men dette er jo så viktig fordi at vi har mange mennesker med innvandrerbakgrunn i Norge, som oppfører seg ordentlig, er i jobb, betaler sin skatt, driver sin forretning og det eneste de ønsker, er å få hjulene til å gå rundt. Og da må vi ikke føre, en politikk i Norge som gjør det enda vanskeligere for dem å leve her på lik linje med alle oss andre, det er mange av dem. Skikkelige, ordentlige mennesker som vi skal ta vare på.

Også her framstilles det å bidra som innvandrernes eget ønske. Slik støtter det opp under framstillingen av at det er omsorg og respekt for innvandrene som ligger bak Fremskrittspartiets integreringspolitikk. Hun sier jo også eksplisitt at dette er mennesker «vi» skal ta vare på. Det er imidlertid en dobbelhet i retorikken. Samtidig som omsorgen for innvandrene framstår som inkluderende, markeres det gjennom retorikken et tydelig skille mellom «oss» og «dem». «Vi» skal ta vare på «dem» dersom de oppfører seg skikkelig og bidrar til samfunnet. De er med andre ord ikke inkludert i det store «oss» som retorikken ellers skaper.

At koplingen mellom å yte og å få er del av et sammenhengende og systematisk verdenssyn underbygges i landsmøtetalen i 2009. Her forteller Jensen om alenemoren Jorun Heidi Olsen (s.9, l.282) som tar utdanning som sykepleier samtidig som hun er hjelpepleier og frilanser i den norske krike. Hun

beskrives som «hverdagshelt». Siden hun står på og yter noe til samfunnet, forventer hun også at samfunnet gir noe tilbake gjennom å sørge for at barna hennes får god undervisning. Derfor krever Jorun Heidi lærere som har autoritet i klasserommet og «som forlanger at elevene skal oppføre seg sånn at undervisningen ikke blir forstyrret» (s.10, l.290).

3.1.3 Inkluderende omsorg

Over viste jeg til at FrPs omsorg framstilles som inkluderende. Jeg mener denne framstillingen er så viktig for konstitusjonen av et fellesskap at det er nødvendig å se nærmere på hvordan dette kommer til uttrykk i talene. Omsorgen favner vidt. Den inkluderer de aller fattigste (2009b s.7, l.207):

Myte tre. Fremskrittspartiet vil gjøre det verre for dem som sitter nederst ved bordet. Og dette er et alvorlig tema. Det er veldig alvorlig fordi det er dessverre altfor mange mennesker i vårt land som faller utenfor. Som opplever fattigdom i et av verdens rikeste land. Og tenk hvor følt det må være. Jeg tror det er lettere å være fattig i et fattig land enn å være fattig i et rikt land, fordi velferden syns godt.

Men omsorgen inkluderer også gründere, små- og store bedriftseiere (2009a s.9, l.273):

Og det er hvertfall ikke noe problem at det er noen som tør å skape verdier i dette landet, som skaper skatteinntekter, arbeidsplasser, og sørger for at livsnerven i vårt land, videreutvikler seg. [...] Vi skal hjelpe Anne og alle andre gründere som tør og som bidrar til å skape de verdiene som vi politikere elsker å fordele på deres vegne.

De som skaper noe bidrar med en viktig innsats i samfunnet, og har slik gjort seg fortjent til omsorg gjennom at forholdene skal legges til rette for dem. Også skoleelevene fortjener omsorg. Skolen skal være et sted der alle skal gis muligheter for læring (2007 s.5, l.137):

Vi skal ha en skole som vi kan være stolte av å sende barna våre til. Ikke sant? Det er jo det vi vil, vi vil at våre små håpefulle skal vokse opp til å bli flinke, engasjerte samfunnsborgere som klarer seg og kan stå på egne bein. Men da må jo skolen være en plass som stimulerer *hver eneste* elev til å bli bedre. [...] Og da må jo skolen være en plass som stimulerer dem til å bli gode der hvor de har forutsetninger til å være flinke.

Her ser vi at «hver eneste elev» skal stimuleres til å bli gode «der hvor de har forutsetninger til å være flinke». «Vi» inkluderer i utsagnet over tilhørerne ved at Jensen vender seg direkte til dem for å be om bekreftelse på det hun allerede har uttalt: «Ikke sant? Det er jo det vi vil». Underforstått: det er dette dere og jeg vil. Slik inviterer hun tilhørerne til å bli deltakere i det som egentlig er hennes eget resonnement. Også i talen til landsmøtet i 2009 (s.10, l.301) legger hun vekt på at skolen skal ha plass til alle: «Hver eneste seksåring jeg har møtt, som begynner på skolen, har spenning, glød i øynene sine og de gleder seg til å begynne på skolen for at de skal bli gode, lære seg noe nytt.» Underforstått her er det at Jensen imøtekommer *barnas egne ønsker* når hun krever bedre kvalitet i skolen. Det er *barna selv* som ønsker å bli flinke. Å imøtekomme deres ønsker er slik et uttrykk for omsorg og respekt for barna.

Historien om Jensens møte med den unge innvandrerens viste at Fremskrittspartiets omsorg også inkluderer innvandrerne. Dette kommer til uttrykk flere steder i talene. I landsmøtetalen i 2010 (s.11, l.325) uttrykker Siv Jensen bekymring for barn som blir fratatt sin frihet :

Alle de skolebarna som blir borttrøvet fra norsk skole, fordi foreldrene deres har funnet ut at det er bedre at de går på koranskole i Pakistan. Hvor er deres rettigheter hen? Hva gjør vi med et lite barn når de blir kjønnslemlestet, hva gjør det med barnet? Hva gjør det med en, et barn, som jeg vil mene at en tretten år gammel pike er, når hun blir tvangsgiftet i en alder av tretten år. Hva gjør det med deg, når du tvinges inn i voksenlivet allerede da?

Her inviterer Jensen til identifikasjon med et fellesskap som ser det som riktig og selvfølgelig at barn må få lov til å være barn. De skal beskyttes, ikke kjønnslemlestes, tvangsgiftes og tvinges for tidlig inn i voksenlivet. Slik inviterer de retoriske spørsmålene til empati med barna, noe som er med på å forsterke inntrykket av Fremskrittspartiets omsorg som inkluderende. Det er også implisitt i utsagnet over at barn har noen grunnleggende rettigheter som skal respekteres. Vi ser med andre ord igjen at omsorg og respekt er systematisk knyttet til hverandre. Underforstått i utsagnet over er at Norge er et samfunn der kjønnslemlestelse og tvangsgifting er uakseptabelt. Det norske samfunnet bygger på grunnleggende demokratiske verdier som det kreves at alle som bor her respekterer og deler (2010, s.10, l.319):

[..]vi skal gjøre det som jeg snakket om i min landsmøtetale i fjor, sørge for at alle mennesker med minoritetsbakgrunn bosatt lovlig i dette landet skal ha de samme demokratiske rettighetene som det vi har. Det må bli slutt på at vi skal ta omkamp på omkamp på omkamp på rettigheter som allerede er vunnet for kvinner, for de gjelder altså ikke for innvandrerkvinner, fordi vi lukker øynene og later som om de ikke er der.

Det kommer også til uttrykk under valgkampåpningen i 2007 (s.7, l.207):

Og tenk på alle de innvandrerkvinner, rundt omkring i Norges land, som aldri har vært ute av døra, fordi de ikke får lov, de kan ikke norsk. Og hvordan i all verden skal de kunne integreres inn i nærmiljøet da? Jeg var og snakket med politiet i Trondheim i går, eller var det forigårs, de fortalte at en av de viktigste prosjektene de har nå, det er å komme *belt* inn i familien, sammen med hjelp fra nærmiljøet. Fordi de vil at innvandrerkvinnene skal bli klar over hvilke rettigheter de har når de er i Norge. Mange av de aner det jo ikke. Og i det øyeblikket de får vite, at det å bo i Norge det dreier seg om å ha frihet til å bestemme, ha retten til å arbeide, ha muligheten til å delta, følge med på ungenes oppvekst og vei gjennom skolen. Tenk så mye bedre det blir for de kvinnene.

Jensen inviterer til omsorg og empati: «tenk på alle de innvandrerkvinner» og «tenk så mye bedre det blir for de kvinnene». Samtidig framstilles verdier som frihet til selv å bestemme og muligheten til å delta som grunnleggende rettigheter. Vi ser over at politiet skal «helt inn i familien». Det kan synes underlig at en second persona som ser respekt for enkeltmennesket som helt sentralt, samtidig ikke respekterer enkelte familiers rett til å bestemme over eget liv. Jeg vil likevel hevde det er en sammenheng i denne måten å se verden på. Vi har sett at det blir framstilt som viktig å bidra til samfunnet. Når noen nektes å bidra til samfunnet, må de frigjøres slik at de *settes i stand* til å bidra. Det å bidra til samfunnet framstilles ikke som en plikt, men som en verdi i seg selv. Så grunnleggende er denne verdien at det i Norge er det livet «dreier seg om». Frihet og deltakelse i arbeids- og samfunnsnivå må gjelde også innvandrerkvinner, for som Jensen sier det er «rettigheter som allerede er vunnet for kvinner». Dermed er respekten for enkeltindividets rett til frihet og deltakelse overordnet enkeltmenneskets rett til å bestemme over egen familie. Dersom man ikke respekterer andre mennesker, har man heller ikke selv krav på respekt. Slik er den ideologien eller verdenssynet som kan avleses gjennom second persona med på å legitimere en hard linje overfor dem som ikke respekterer andre

menneskers grunnleggende rettigheter. Jeg mener ideologien her også bidrar til å motivere til handling. Det kommer blant annet til uttrykk gjennom en håndfast påstand i landsmøtetalen i 2009 (s.3, l.74): «Og, det er derfor vi mener at foreldre skal straffefølges hvis de utsetter barna sine for denne type overgrep. Og, det er derfor vi vil bedre hjelpeapparatet slik at disse jentene tør frigjøre seg fra det klamme grepet som de har flyktet fra.» Denne systematiske måten å se verden på er, i tråd med Charteris-Blacks syn på ideologi, basisen for hvordan man handler. Jeg mener ideologien som kommer til uttrykk slik er med på skape en omsorg og en inkludering som er tydelig avgrenset. Omsorgen er ikke betingelsesløs. Slik er også ideologien med på å konstituere et publikum som motiveres til handling i en bestemt retning. Jeg vil utdype dette seinere i analysen, samtidig som jeg vil vise hvordan dette verdenssynet er med på skape en politisk myte med en tydelig antagonist.

3.1.4 Vanlige mennesker

Vi har sett hvordan Jensen, som Reagan (Hall Jamieson 1990:141), framstiller vanlige mennesker som helter gjennom narrativer. Det kommer også fram i en håndfast påstand: «Men i mitt hode så er det de vanlige menneskene som gjennom sin utrettelige innsats hver eneste dag for å forandre, fornye hverdagen, det er de som er de ekte heltene» (2009a s.1, l.20). Vi har også sett at vanlige mennesker som sliter med noe i hverdagen sin fortjener respekt og omsorg. Det er nå tid for å se nærmere på hvordan «vanlige mennesker» blir en systematisk konstruksjon som tilhørerne bes identifisere seg med.

Vanlige mennesker skal tas på alvor og respekteres. Temaet respekt for enkeltmennesket er særlig eksplisitt behandlet i talen under valgkampåpningen i 2007. Jensen gjentar begrepene «respekt» og «grunnleggende respekt» flere ganger i løpet av talen²⁸. Som direkte oppfordring til Jens Stoltenberg spesielt (s.1, l.25): «Min utfordring til deg Jens, den er følgende: La oss bruke denne valgkampen til å snakke om vår egen politikk. La oss ha så mye respekt for velgerne, at vi presenterer hva vi har tenkt å gjøre», og andre politikere generelt (s.2, l.52): «Glem aldri, alle dere som stiller til valg, at dere er folkets forlengede arm inn i styrende organer; ta vare på folkets interesser, lytt til hva de har å si og ha grunnleggende respekt for deres meninger og synspunkter.»

Siden dette er åpningen av en valgkamp er det først og fremst velgerne Jensen henvender seg til. Hun benytter den retoriske figuren apostrofe når hun tilsynelatende henvender seg direkte til andre politikere. Apostrofene blir betraktet som argumentative²⁹ fordi «de skaper eller øker forbindelsen og fellesskapet med tilhørerne» (Kjeldsen 2006:223). Apostrofen bidrar til å skape fellesskap med tilhørerne gjennom at Jensen formaler *på vegne* av dem. Hun identifiserer seg slik med velgerne og oppnår med det å vise at hun selv tilhører folket. Folket er i denne sammenhengen en synekdoke³⁰ som

28 e.g s.1, l.27, s.2, l.38,54,60, s.8, l.230

29 Synet på troper og figurer som argumentative tilhører den nye retorikken. I antikken skulle tropene og figurene fungere som utsmykking og hjelpe talerne til å formidle budskapet levende og klart (Kjeldsen:222).

30 Synekdoke kommer fra gresk og betyr 'medforståelse', eller å forstå noe med noe annet. Det er en trope som er en slags

beskriver et fellesskap uten at vi egentlig får vite hvem «folket» inkluderer. Ved å bruke et så vidt begrep blir det opp til tilhørerne selv å avgjøre hvem de vil inkludere. Slik er også synekdommen med på å aktivisere lytterne. I sammenhengen blir det imidlertid klart at de som er ekskludert fra «folket» er de som sitter ved makta. Ved å utfordre makthaverne, viser Jensen at hun *selv* identifiserer seg med det hun vekselvis kaller folk, vanlige folk og vanlige mennesker. Hun viser at det er deres interesser hun vil forsvare og sist, men ikke minst, at vanlige folk har krav på og fortjener respekt.

Vanlige mennesker skal ikke bare respekteres. De skal tas på alvor. Framstillingen av vanlige mennesker med makt til å endre verden er sentral i landsmøtetalen i 2010. I begynnelsen av talen bruker hun en påstand utformet som en retorisk anafor (s.1, l.15): «Det er mennesker som beveger verden. Vanlige mennesker som beveger verden. Vanlige mennesker som river murer, vanlige mennesker som velter diktatorer, ja, det er vanlige mennesker som kaster regjeringer.» Denne påstanden blir nesten ordrett gjentatt mot slutten av talen (s.12, l.399): «Det er mennesker som beveger verden. Det er mennesker som kan rive murene, som kan velte diktatorer og som kan kaste regjeringer.» Gjennom disse påstandene framstilles vanlige mennesker som noen som både har styrke og mot til å gjennomføre endringer. Det gjelder på alle områder i samfunnet (2010, s.12, l.400):

Det var vanlige mennesker, og en av dem sitter her, som sørget for at vi fikk brød og melk i butikkene på søndager. Det var vanlige mennesker som gjorde det, for de gjorde opprør mot idiotien. Og det var vanlige mennesker, vanlige kvinner faktisk, som sørget for at kvinner fikk stemmerett. Og det var vanlige mennesker som velte Ceausescu, det var vanlige mennesker som gjorde det. Og Bjørn Kjos er et vanlig menneske som har sørget for mer konkurranse i luftfarten som har betydd uendelig mye for flypassasjerene fordi prisene har gått ned og tilbudet har gått opp. Og Rema1000 og RIMI og KIWI er alle laget av vanlige mennesker som har sørget for at vi har fått et mangfoldig dagligvaretilbud i Norge, noe vi ikke hadde før. Jens Mo, også en helt vanlig mann, en helsepioner som utfordret de etablerte sannhetene i helse-Norge. En vanlig mann. Vi kan fullføre hans livsverk, men vi gjør ikke det ved å være hjemmesittere, vi gjør det ved å være med i folkebevegelsen for et bedre Norge. Det er folk som beveger verden. Det er vi som skal hjelpe dem til å få den fornyelsen som de sårt ønsker seg, og jammen meg er det mulig å være et realistisk alternativ i norsk politikk.

Her inkluderer Siv Jensen en stor gruppe mennesker i «vanlige». Hun åpner dermed en mulighet for mange å identifisere seg med begrepet. Som tidligere nevnt favner FrPs velgergruppe vidt, noe som kan sies å representere et retorisk problem for Siv Jensen. Her inkluderer hun som vi ser både Stein Erik Hagen, Jens Mo og Bjørn Kjos i «vanlige folk». De har sørget for mangfold i dagligvaretilbudet, et bedre helsetilbud og billigere flybilletter. De har tjent pengene sine på gründervirksomhet og har med denne virksomheten utfordret systemet. Slik ser vi at de blir en del av konstruksjonen av antagonistens i den politiske myten der enkeltmennesket utfordrer systemet. Igjen ser vi at verdien av innsats blir vektlagt. Kjos, Hagen og Mo har skapt noe selv, og framstår slik som forbilder tilhørerne blir bedt om å identifisere seg med. Mennesker med *økonomisk* makt inkluderes slik i vanlige folk. De som ikke er inkludert blir dermed de som har *politisk* makt og dermed er ansvarlig for systemet. Her mener jeg Jensen støter på et nytt retorisk problem. Hun tilhører jo selv den politiske eliten, men må framstå som

metonymi på mengdeplanet ved at den kan sette et begrep med trangere betydning i stedet for et med videre, eller omvendt (Eide 2004:129, Kjeldsen 2006:199).

om hun ikke gjør det dersom tilhørerne skal godta hennes invitasjon til å bli med i det store fellesskapet «vanlige mennesker». Å vise at hun tar kampen på vegne av vanlige folk ved å utfordre Stoltenberg direkte, er en måte å gjøre det på. Et annet eksempel på hvordan hun forsøker å løse dette problemet er hvordan hun inkluderer seg selv i det store «vi» (2010 s.5, l.151): «I dag er det jo sånn at de som har råd til det kan kjøpe seg ut av den offentlige helsekøen. De kan gå på Ring, eller altså Volvat eller andre private institusjoner og få behandling med en gang. Vi som ikke har råd til det må stille oss bakerst i køen og vente til det er vår tur.» Her inkluderer hun seg selv i «oss» som ikke har råd.

Vanlige mennesker er anstendige, ikke grådige. Det kommer til uttrykk blant annet gjennom identifikasjon med heltene. Vi husker Grete som etablerte Ringvolltunet omsorgssenter fordi hun ville ha en varm og verdig omsorg, ikke for å tjene penger (2009a, s.4, l.128): «og Grete er ikke grådig. Grete er en hverdagshelt som vi skal hylle og ikke lage problemer for.» Jensen snakker også om at nivået på lederlønninger skal være anstendig (2007 s.6, l.182). Grådighet gir negative konnotasjoner. Dermed kan vektleggingen av anstendighet og verdien av hardt arbeid være viktig for at de som har lite penger skal akseptere en invitasjon om å identifisere seg med et fellesskap der også de som har mye penger er inkludert. Under landsmøtet i 2010 forteller Siv Jensen om den lille familieeide bedriften Brusletto i Hallingdal der eierne «ikke kan ta utbytte for å leve, men må betale formidable beløp hver seg bare for å eie» (s.9, l.286). Hun sier ironisk³¹(s.9, l.277): «De fortalte meg, at de, de er veldig grådige mennesker, for de tar ut hele 1600 kroner i utbytte hver seg gitt.» Kravet om skattelette fremmes heller ikke på grunn av grådighet, men mer fordi det framstilles som anstendig å la mennesker som har strevet og slitt gjennom et langt liv få beholde mer av inntektene sine selv (2009b, s.6, l.177):

Tenk på et tall nå, hvor mange mennesker i Norge betaler formueskatt? 800 000 nordmenn betaler formueskatt. Og jeg trokke vi har 800 000 rikinger her asså. Av de 800 000 så er 215 000 pensjonister og trygdede. Det er sant. De betaler formueskatt. Og hvorfor gjør de det? Jo, de gjør det fordi mange av disse har gjennom et langt liv slitt, spinket, spart, nedbetalt boliggjelda si og endelig sitter de med en gjeldfri bolig.

Underforstått i dette utsagnet er at dersom man står på skal man få lønn for strevet, ikke bli straffet for det. At det er omsorgen for vanlige mennesker som ligger bak kravet om fjerning av formuesskatten kommer også til uttrykk i følgende håndfaste påstand (2009b s.6, l.164):

83 prosent av de skattelettelsene som vi foreslår når vi behandler statsbudsjettet hvert eneste år, 83 prosent av dem går til mennesker som har inntekt under 500 000. Sist jeg sjekka så var ikke det de aller rikeste. To prosent av våre skattelettelser går til de som tjener over en million. Jeg håper ikke det er altfor mange av dere her nå, fordi atte da ser dere dere vel om etter et annet parti.

Dette utsagnet kan sies å ekskludere de rikeste fra fellesskapet. Det går slik i mot min argumentasjon om at Jensen forsøker å skape et fellesskap av vanlige mennesker som inkluderer *både* fattige og rike. At hun også *inkluderer* de rike kommer imidlertid fram like etter utsagnet over gjennom følgende påstand der hun ironiserer rundt Jens Stoltenberg (s.6, l.173): «Og så trekker´n jo frem alle disse rikingene med navns nevning ikke sant, og håner og spotter de litt, selv om de har skapt masse verdier i det norske

31 Ironi vil bli fylldig forklart og omtalt senere.

samfunn og arbeidsplasser og sånn.» Underforstått her er at man skal ha respekt for mennesker som skaper noe, ikke håne og spotte dem. Konstruksjonen av vanlige folk føyer seg slik inn i konstruksjonen av en second persona som ser det som riktig at dersom du selv er med på å yte og skape, skal du respekteres for det, ikke hånes og straffes. Det er med på å etablere et fellesskap av mennesker som inkluderer alle som står på, enten det er for retten til å ta vare på sine egne, retten til å bestemme over hvilken omsorg man skal motta, retten til å frigjøre seg, eller retten til å skape arbeidsplasser og verdier i samfunnet. Dersom tilhørerne aksepterer invitasjonen til identifikasjon med vanlige mennesker, bidrar retorikken til å konstituere et fellesskap av mennesker som ikke ville identifisert seg med hverandre uten *gjennom* retorikken. *Samtidig* som fellesskapet konstitueres blir det krevd handling på vegne av dem ved å kreve at hindringene som blir lagt i veien for vanlige mennesker må fjernes. Publikum motiveres også selv til handling gjennom identifikasjon med vanlige mennesker som har greidd å gjøre en forskjell på alle områder, fra å velte diktatorer til å sørge for billigere matvarepriser. For som Jensen selv sier (2009 s.1, l.18): «Men politikk handler om mennesker, politikk handler om folk flest, politikk handler om alle de menneskene som hver eneste dag gjennom sine handlinger gjøre en forskjell.» Med Charlands ord blir det kollektive subjektet *samtidig* konstituert og motivert til handling i den virkelige verden. Gjennom mytens framstilling av vanlige mennesker som møter hindringer skapes et bilde av at endring og dermed handling er *nødvendig*. Gjennom protagonistene i mytene skapes et bilde av at endring er *mulig*. Begge deler kan sies å være viktige ideologiske effekter av mytene.

3.1.5 Handlekraft og mot

Jeg nevnte innledningsvis i analysen at metaforen «samfunnet som kamparena» er sentral i de politiske mytene. På hvilken måte metaforen kommer til uttrykk vil bli belyst senere i analysen. Innenfor en slik forståelsesramme er det imidlertid viktig å skape en protagonist som både tør å ta kampen og som tror på at kampen er mulig å vinne. Jeg vil nå vise hvordan retorikken konstruerer en second persona som tilbyr tilhørerne identifikasjon med handlekraft og mot.

Historien om Betsy Kjeldsberg, Siv Jensens oldemor, er sentral i Jensens tale til landsmøtet i 2009. Hun viser hvordan oldemoren kjempet for kvinners rettigheter og vant. Gjennom kampen framstår hun som en modig og handlekraftig kvinne (s.1, l.26):

Hun utfordret de etablerte sannhetene, datidens etablerte sannheter. Hun aksepterte ikke, det som vi også hører i dag, at fordi det er sånn. Hun utfordret det og hun vant, gjennom sine handlinger. Hun opprettet råd og foreninger, for og med kvinner. De rev ned hindrene, de brøt barrierene og de knuste de etablerte sannhetene.

Jensen bruker her verb som uttrykker styrke, mot og handlekraft: aksepterte ikke, utfordret, vant, rev ned, brøt, knuste. Hindrene og barrierene er metaforer for noe som må overkommes. De er alltid satt opp *av* noen, og må forseres dersom man skal komme seg videre. Da kreves både handlekraft og mot.

Ved å løfte Kjeldsberg fram som eksempel gjør Siv Jensen hennes verdier til sine egne og partiets verdier.

Betsy Kjeldsberg blir presentert som en gründer. Hun etablerte privat arbeidsformidling og medvirket til at Norges første artiumkurs for kvinner ble etablert. Gründere blir gjennomgående framstilt som handlekraftige og modige. Det handler like mye om de små bedriftseierne som de store. Under landsmøtet i 2009 (s.8, l.239) fortelles historien om Anne Thommessen Fjørlo som eier kafeteria- og cateringbedriften Telemarksvingen. Jensen forteller at det tok henne fem og et halvt år å få byggetillatelse, og at hun har drevet bedriften og oppdratt ungene sine samtidig. Fjørlo beskrives som «en skikkelig stå på dame med gründerinstinkt» og som «hverdagshelt». Også andre steder blir vi gjennom håndfaste påstander bedt om å identifisere oss med verdiene gründerne står for. Det skjer blant annet under valgkampåpningen i 2007 (s.7, l.197): «Det er gründerne vi må løfte opp som våre helter, for det er de som skaper verdiene i dette samfunnet og det er de som gjør at vi har en jobb å gå till»

En annen håndfast påstand er følgende (2009a, s.9, l.260): «Vi skal premiere dem som tør. Vi skal hylle de som skaper. Vi skal være stolt av alle småbedriftsledere, gründere, som det er tusener av i dette landet, og som i disse tider klorer seg fast til livsverket sitt fordi de vil at bedriften skal overleve.» Her er det underforstått at de som «tør» og «skaper» er småbedriftsledere og gründere. Å tørre noe og å skape noe er uttrykk for handlekraft og mot. I tillegg bruker hun metaforene «klore seg fast»³² og «livsverket»³³ for å beskrive gründernes forhold til bedriften sin. Når du må klore deg fast til noe er du i ferd med å miste grepet, men nekter å gi opp. En person som klorer seg fast er svært besluttsom og har bestemt seg for at denne kampen er verdt å kjempe. I tillegg inviteres det til empati med dem som må klore seg fast. Det blir en metafor for kampen de må kjempe for å beholde den arbeidsplassen de har etablert. Gjennom å kalle det «livsverket» blir betydningen av bedriften for enkeltindividene framhevet. Et verk står det alltid en skaper bak. Et verk er også noe man har investert mye av seg selv i. Et livsverk er noe du dedikerer livet ditt til, med andre ord noe langt mer enn en vanlig arbeidsplass. Slik indikerer metaforen at livsverket handler om andre og viktigere verdier enn det å tjene penger. På denne måten er handlekraften gründerne viser med på etablere gründerne som protagonister i den politiske myten enkeltmenneskets kamp mot systemet. Tidligere i analysen har vi sett at også de mange hverdagsheltene framstilles som handlekraftige gjennom den innsatsen de legger ned.

Også Siv Jensen selv og Fremskrittspartiet framstilles som handlekraftige. Denne handlekraften er viktig for etableringen av Siv Jensen og FrP som protagonister i mytene. Det skjer ved hjelp av flere språklige virkemidler. For det første er det i talene en utstrakt bruk av aktive verb. Aktive verb er i seg selv uttrykk for handlekraft, ved at det er subjektet i setningen som utfører/gjør noe. I tabellen under

32 Forekommer i landsmøtetalene i 2009 (s.9, l.262) og 2010 (s.9, l.275, 277).

33 I landsmøtetalene i 2009 (s.9, l.262) og 2010 (s.13, l.409).

viser jeg noen av de aktive verbene som brukes direkte i tilknytning til Siv Jensen og/eller FrP. I parentes står det hvilket subjekt de ulike verbene er knyttet til. Listen er ikke fullstendig, men utfyllende nok til å illustrere hvordan dette kommer til uttrykk i talene.

2007	2009a	2009b	2010
(FrP) <i>utvikler</i> (Vi) <i>slåss</i> med nebb og klør (Vi) <i>fjerne, stoppe, redusere, avvikle</i> (Vi) <i>gjøre</i> lettere (Vi) <i>driver</i> jo og <i>slåss</i> (Vi) <i>skal innfri, legge</i> forholdene til rette (Vi) <i>åpner</i> opp (Vi) <i>gjør</i> det lett, (Vi) <i>gjør</i> det (Vi) <i>kan</i> (Vi) <i>har snudd</i> et underskuddsforetagende (Vi) <i>har satset</i> på skolen, (Vi) <i>har satset</i> på eldreomsorgen, <i>har gjort</i> det vi <i>har sagt</i> vi <i>skulle gjøre</i> (Vi) <i>snakke</i> med, <i>høre</i> på, <i>lytte</i> , <i>ha</i> tid, <i>ta</i> vare på, <i>lytte</i> til, <i>ha</i> grunnleggende respekt (Vi) <i>skal fikse, skal ordne, skal fikse</i> (Vi) <i>må løfte</i> opp (gründerne som våre helter) (Vi) <i>lover å satse, lover å sette fokus</i> (Vi) <i>ha</i> tid, <i>bry</i> oss, <i>tør prøve</i>	(Vi) <i>ta</i> ansvar, (Vi) <i>har</i> ambisjoner om å <i>ta</i> ansvar, <i>fornye, vinne</i> (Vi) <i>tar</i> denne viktige kampen (Vi) <i>vil tillate</i> (FrP) <i>vil gi</i> (FrP) <i>tar</i> (denne viktige kampen) (FrP) <i>vil fjerne</i> (FrP) <i>vil øke</i> (Vi) <i>vil bevare</i> (Vi) <i>vil innføre</i> (Vi) <i>vil hjelpe</i> (FrP) <i>skal vinne</i> (Vi) <i>skal gjøre</i> (Vi) <i>vil få</i> (tryggheten tilbake) (Vi) <i>premiere</i> de som <i>tør, hylle</i> de som <i>skaper, være stolt av, hjelpe, tørre</i> (Vi) <i>skal så</i> for å <i>høste</i> (Vi) <i>vil sikre, vil utvide, skal anskaffe</i> (Vi) <i>vil fornye</i> (FrP) <i>vil fornye</i> (Vi) <i>skal</i> i regjering	(partiet) <i>har</i> en visjon, <i>har</i> en ambisjon, <i>har</i> dårlig tid (Vi) <i>vil fornye</i> (Jeg) <i>har lyst</i> (Vi) <i>vil gjøre</i> (Jeg) <i>kan love</i> (Jeg) <i>busker</i> (Jeg) <i>ser</i> (Vi) <i>vil</i> (Vi) <i>vil stramme igjen</i> (Jeg) <i>kan love</i> (Jeg) <i>regna ut</i> (Jeg) <i>tror</i> (Jeg) <i>busker</i> (Vi) <i>vil gjøre</i> noe med det (Vi) <i>vil veldig gjerne</i> (Vi) <i>har</i> en visjon, <i>har</i> et prosjekt, <i>vil fornye, skal</i> i regjering (Vi) <i>har</i> en ambisjon, <i>vi har</i> en visjon, <i>vi har</i> et prosjekt (Vi) <i>vil fornye</i> Norge	(Vi) <i>døvetolker</i> (Vi) ikke bare <i>snakke, gjøre</i> (Vi) <i>trenger</i> å <i>jobbe</i> enda litt <i>hardere, stå opp</i> enda litt tidligere og <i>være</i> enda litt bedre <i>forberedt</i> (Vi) <i>har lært, må gjøre, vil vinne</i> (Vi) <i>endret</i> spillereglene, <i>endret</i> oppfatningen, <i>drepte</i> mytene (Vi) <i>kan danne</i> regjering, <i>vil danne</i> regjering (Jeg) <i>inviterer</i> (FrP) <i>vil hjelpe</i> (Vi) <i>må</i> sørge for (Vi) <i>vil bytte</i> ut (Vi) <i>vil snu</i> det rundt (Vi) <i>står klare til å gjøre</i> (Vi) <i>vil rive</i> (Vi) <i>ønsker</i> (FrP) <i>skal ta</i> det oppgjøret (Vi) <i>kan ta</i> bort (Vi) <i>kan gjøre</i> mye mere (Vi) <i>skal rive</i> (Vi) <i>engasjerer</i> oss (Vi) <i>kan fullføre</i> (Jeg) <i>tør</i>

Et aktivt verb er alltid knyttet til en handling, og en handling er en bevegelse i en viss retning. Kenneth Burke var opptatt av handling som mer enn en bevegelse, men som noe som har et element av bevissthet i seg³⁴. Det kan synes selvfølgelig, men for Siv Jensen innebærer det muligheten til både å velge handlinger og å velge hvordan hun framstiller disse handlingene. Det betyr at hun må si noe om *hva* som skal løftes fram, *hva* skal gjøres, *hva* skal endres etc. I politikken vil det som regel innebære å

34 «As for «act,» any verb, no matter how specific or how general, that has connotations of consciousness or purpose, falls under this category» (Burke 1969a:14).

skissere utfordringer i samfunnet og løsninger på disse. Slik kan handlekraft i politisk sammenheng sies å støtte opp under framstillingen av å være løsningsorientert. Det å framstå som handlekraftig i politikken kan sies å være en verdi i seg selv, uavhengig av hva mottakerne synes om løsningene som blir skissert. Da framstår man som et parti som er villige til å *gjøre* noe, ikke bare *snakke*, slik politikere ofte blir beskyldt for.

At FrP framstår som løsningsorientert støttes av Kjeldsen.³⁵ Han viser til en telling av ordet «derfor» i Jensens landsmøtetale i 2009. Tellingen ble gjort av avisa VG og viste at hun bruker ordet 46 ganger i løpet av talen. I tillegg brukte hun ordet «problem» 24 ganger, «gjøre» 33 ganger og «gjør» 11 ganger i denne talen. Dette mener Kjeldsen viser en form for mental argumentasjonsstruktur som understøtter at Frp er løsningsorientert. En nærmere analyse viser imidlertid at bruken av «derfor» er noe som kjennetegner retorikken i landsmøtetalen i 2009. I de tre andre talene bruker hun ordet bare sporadisk. I 2010 og under valgkampåpningen i 2009 brukte hun ordet fem ganger, under valgkampåpningen i 2007 sa hun «derfor» bare tre ganger. Jeg mener imidlertid hun gjennom bruken av aktive verb oppnår den samme mentale argumentasjonsstrukturen som Kjeldsen argumenterer for. I 2007 (s.3, l.97) konkluderer hun blant annet om eiendomsskatt:

Og det betyr at vi i alle de kommuner i Norge hvor Fremskrittspartiet er representert, vil vi slåss med nebb og klør for å stoppe innføringen av eiendomsskatt og muligheten for å redusere og avvikle den så fort som overhodet mulig!

Aktive verb her er slåss, stoppe, redusere og avvikle. «Og det betyr» kunne her vært erstattet med «derfor» i en enkel omskriving: «derfor vil vi i alle kommuner i Norge hvor Fremskrittspartiet er representert slåss...» I tillegg bruker hun metaforen «å slåss med nebb og klør». Selv om det kan sies å være en død metafor, er den likevel med på å understreke hvor hardt FrP er villig til å kjempe for å vinne saken. Metaforen er dermed med på å understreke *styrken* i partiets handlekraft i tillegg til at metaforen veldig tydelig plasserer FrP i rollen som protagonist ved at det er de som slåss.

Jeg har tidligere vist hvordan Jensen benytter retoriske apostrofer for å uttrykke handlekraft. Hun utfordrer politiske motstandere gjentatte ganger direkte, men også indirekte, og framstår slik som modig. Indirekte (2007 s.4, l.127): «Og jeg skal utfordre Kristin Halvorsen, jeg» og direkte (2009b s.4, l.115): «Hvorfor i all verden sa du nei, Jens, til å bygge 3000 sykehjemsplasser i fjor når du nå later som at du skal klare å bygge 12 000 nye plasser i de neste årene. Jeg tror ikke noe på det, og nå må du begynne å forklare.»

I talen til landsmøtet i 2009 presenterer Siv Jensen den somaliske kvinneaktivisten Ayaan Hirsi Ali som symbol på det Jensen beskriver som vår tids viktigste kvinnekamp. Hun viser bilde av henne på storskjerm på veggen bak seg, og forteller hvordan Hirsi Ali måtte flykte til Nederland for å unngå tvangsekteskap. Gjennom denne historien skaper hun empati med Hirsi Ali og andre kvinner som

35 Innlegg på Retorikkbloggen til Vox Publica: <http://voxpathlica.no/seksjon/allmenningen/retorikkbloggen/page/3/>. *Taler i tall*. Publisert 20. august 2009, lastet ned fra Internett 15. april 2011.

henne. Jensen siterer Hirsi Ali (s.2, l.57): «Å akseptere overgrep og ikke våge å kritisere av redsel for å fremstå som rasistisk, ja det er den reneste form for rasisme. Og jeg gjør med dette Ayaan Hirsi Alis ord til mine.» Påstandens hjemmel er at det er feigt å ikke tørre å kritisere, underforstått at Jensen tør. Slik tilbys tilhørerne identifikasjon med både Hirsi Ali og Jensen gjennom en og samme påstand. I 2010 kommer Siv Jensens mot til uttrykk i en håndfast påstand (s.10, l.316): «Mange mener mye om integreringspolitikk, om asylpolitikk, men her er det ingen som vil stå frem, av frykt for hvilke konsekvenser det vil få. Men jeg tør å stå frem.» Dette er kanskje det stedet der Siv Jensens mot kommer tydeligst til uttrykk. Både mot og handlekraft er nødvendig for å overvinne ulike hindringer og utfordringer. Dermed er identifikasjon med mot og handlekraft med på å etablere Jensen og FrP som protagonister i de politiske mytene.

Slik ser vi at identifikasjon med handlekraft kan sies å være viktig for å motivere til handling. Denne egenskapen ved second persona fungerer slik inn i konstitusjonen av vanlige mennesker som har tro på at endring er mulig. Jeg mener imidlertid at fortellingen om Betsy Kjeldsberg isolert sett også bidrar til konstitusjonen av et publikum som tror på muligheten for endring. Vi husker at Charland mener alle fortellinger er ideologiske fordi de skaper en illusjon av at de viser en samlet og uproblematisk virkelighet. Fortellingen om Siv Jensens oldemor blir i likhet med alle de andre heltenarrativene framstilt som en kamp mot systemet. Narrativet tilbyr identifikasjon med Kjeldsberg. Gjennom denne identifikasjonen skapes en overindividuell substans³⁶ mellom Kjeldsberg og de som kjempet med henne, og mennesker i dag som kjemper mot systemet på ulike måter og av ulike grunner. Fordi det var riktig å kjempe den gang, framstår det som riktig å kjempe i dag. Dermed blir det også legitimt å kreve handling på vegne av alle dem som kjemper denne kampen, noe som kommer tydelig fram i følgende utsagn (2009a s.2, l.51): «Vi kan vedta det nå og sørge for at Betsys hundreårige kamp blir endelig avsluttet.» Det samme skjer når det vises til Jens Mos kamp for å opprette et privat helsetilbud i Norge, og tilhørerne bes fullføre hans livsverk (2010 s.13, l.407): «Jens Mo, også en helt vanlig mann, en helsepioner som utfordret de etablerte sannhetene i helse-Norge. En vanlig mann. Vi kan fullføre hans livsverk, men vi gjør ikke det ved å være hjemmesittere, vi gjør det ved å være med i folkebevegelsen for et bedre Norge.» Dette kaller Charland den andre ideologiske effekten av narrativet. Den tredje effekten er i følge Charland at subjektets handlefrihet blir begrenset av narrativet fordi det tilbyr en logisk og meningsfull helhet. I dette tilfellet blir individets handlefrihet begrenset gjennom at framstillingen legger opp til at kampen er viktig og nødvendig, men samtidig mulig å vinne. Gjennom identifikasjon og nærvær inviteres publikum til å bli medforfattere og å avslutte narrativet ved å omsette den til handling. Løsningen på utfordringene er å stemme på FrP, noe som kommer klart til uttrykk flere steder: «vi står klare til å gjøre noe med det» (2010 s. 6, l.186) og «vi vil hjelpe Gunvor og alle

36 Atle Kittang har oversatt Burkes «consubstantiality» til «overindividuell substans» i forordet til oversettelsen av Burkes analyse av «Min kamp» (2006:8).

hennes likesinnede og derfor skal Fremskrittspartiet vinne valget» (2009a s.4, l.108).

3.1.6 Pragmatisk, positiv og nytenkende

Handlekraft og løsningsorientering er nært beslektet med det å være pragmatisk. En pragmatiker er løsningsorientert, og leter etter de beste og mest praktiske løsninger på de problemer hun måtte støte på. I alle fire talene presenteres det konsekvent løsninger på de problemene protagonistene i myten står overfor. Først presenteres problemet/utfordringen, deretter skisseres løsningen. Det følgende er et eksempel fra landsmøtetalen i 2010 (s.7, l.220) på hvordan det blir gjort. Utsagnet kommer etter at Jensen først har beskrevet tilstanden i eldreomsorgen i Trondheim som dramatisk:

Dessverre så kommer den kommende kommunevalgkampen nok en gang til å ha eldreomsorgen som øverste sak. Og vi kan si allerede nå at i løpet av neste kommunestyreperiode vil vi ha akkurat de samme problemene som vi har nå. Det er å holde folk for narr. Og det er fordi at systemene er viktigere enn menneskene. Man tviholder på en gammeldags måte å organisere eldreomsorgen på som har spilt fallitt. Og det gjør jammen meg alle de andre partiene, tviholder på dette systemet. Hvor vi sier at nøkkelen ligger i å flytte finansierens*, finansieringsansvaret fra alle tre hundre og noen kommuner til staten, slik at det ikke spiller noen rolle hvor du bor, for du skal ha den samme retten til en verdig eldreomsorg, til et verdig tilbud den dagen du har behov for det. Det ække noe vanskelig å få dette til.

Gjennom å først skissere et problem for så å vise til en løsning, er selve strukturen/oppbyggingen³⁷ av talene med på å underbygge at Fremskrittspartiet er pragmatisk parti: Her er et problem. Det løser vi slik. I sitatet over er løsningen på problemene i eldreomsorgen å flytte finansieringsansvaret over på staten. Mener man at det er det beste, gjør man det. Ikke bare er det *mulig* å løse problemet, men det «ække noe vanskelig» å få det til. Dette pragmatiske synet på samfunnet/verden kommer til uttrykk flere steder gjennom håndfaste påstander som denne (2009a s.2, l.44):

Og det *er* et problem at man skaper en konflikt rundt arbeidsformidling, men det *er* ikke noe problem å la private gjøre jobben. Og derfor, derfor vil Fremskrittspartiet tillate private å formidle arbeid fordi de kan gjøre det bedre, mer effektivt og mer målrettet enn det offentlige klarer å gjøre i dag .

Det er med andre ord ikke noe problem å løse det, bare man er villig å slippe de private til. Det gjelder på alle områder der det offentlige ikke greier å løse oppgavene. Det slår Jensen (2010 s.5, l.133s) fast i en annen håndfast påstand:

Så må vi legge bort hatet mot det private. Jens Jo, han som etablerte Ring medisinske senter, det som i dag heter Volvat, begynte jo denne kampen, begynte kampen mot helsemonopolet. Fordi han visste, at i det øyeblikk man knakk monopolet så var det brukerne, pasientene som ble satt i fokus. Da begynte man å konkurrere om deres gunst. Da begynte det å bli interessant å være pasient fordi man kunne velge bort det dårlige og velge det som var bedre. Og på alle andre områder i samfunnet hvor vi har latt konkurransen få lov til å inntre så har det vært til fordel for forbrukeren. Kvaliteten har gått opp, ikke ned. Mangfoldet har blitt bedre, ikke dårligere. Mulighetene har blitt flere, ikke færre.

Siden kvaliteten har gått opp, mangfoldet blitt bedre og mulighetene flere ved å åpne for konkurranse, framstår det som selvsagt at private må slippe til på andre områder også. Det pragmatiske synet kan slik sies å henge sammen med omsorg og respekt for enkeltmennesket. Tjenestene må organiseres slik at

37 Det antikkens retorikere kalte disposito, som er å «ordne og fordele stoffet slik at hvert poeng kommer best mulig til sin rett» (Andersen 2007:43).

enkeltmennesket får best mulig omsorg. Det private er synonymt med gründere og hverdags heltene som er handlekraftige og ønsker å skape verdier i samfunnet. For en second persona som identifiserer seg med disse verdiene, blir det naturlig å se på det private som representant for de gode løsningene. Da gir det mening at finansieringsansvaret skal ligge hos staten, mens de som er effektive og handlekraftige skal utføre selve jobben. Troen på at gründerne ville ordnet opp dersom de bare fikk lov vises i følgende håndfaste påstand (2009b s.3, l.84):

Og jeg lurer jo da på, hvorfor er det så gærent, hvis vi inngikk en avtale med Petter Stordalen eller Olav Thon, som er kjempeflinke i å bygge mange rom på kort tid. Det vet dere jo selv. Her i Drammen så putter jo nå Petter Stordalen opp et nytt hotell rett rundt hjørnet her, og det kommer jo opp på rekordtid. Så hvis han hadde fått utfordringen om å bygge 2000, 3000, 4000 nye sykehjemsplasser, så hadde han gjort det han. Og det hadde jo, hva hadde det ført til da? Det hadde ført til at 4000 flere eldre mennesker fikk plass i stedet for å stå i kø. Og det er jo bra, det er jo ikke dårlig. Og det er der jeg ikke forstår hvorfor Kristin og Jens synes det er så fælt, hvis noen vil slippe til med engasjement og privat kapital for å være med på å gjøre eldreomsorgen i Norge bedre.

I 2007 (s.6, l.174) viser Jensen til Os kommune, der Fremskrittspartiet da hadde hatt ordføreren i åtte år.

Vi har satset på skolen, vi har satset på eldreomsorgen, vi har gjort det vi har sagt vi skulle gjøre. Og i tillegg, så er det altså en kommune hvor folk flytter *til*, de flytter ikke ifra. Sist år var det 400 mennesker alene som flyttet til Os, mange av dem fordi de ønsket å starte opp en bedrift. Og hvorfor det? Jo, for når de kommer dit så møter de velvilje. De sier: «Her, vi skal fikse tomt til deg, vi skal ordne vi skal fikse, bare vær så snill, bare legg bedriften din her for vi trenger arbeidsplasser her i kommunen.» Det er jo holdningen å møte folk med ikke sant?

Eksempelet Os tjener her som bevis for at velgerne kan stole på Frp. De har gjort det de har sagt de skulle gjøre. Hun tegner samtidig et bilde av en problemfri FrP-kommune. Dersom noen vil etablere seg, er det bare å komme. Underforstått i «vi skal ordne vi skal fikse» er at problemer er til for å løses. Med å si «vær så snill» får hun fram *hvor* velkomne folk er i FrP-kommunen, for som hun retorisk sier er jo *det* holdningen å møte folk med, «ikke sant?». Ved å la FrP-ledelsen i Os snakke direkte til velgerne gjennom henne, oppleves de som mer nærværende. Det føles som om de som står i døra og ønsker velkommen.

Det er imidlertid ikke bare å åpne for konkurranse som er løsningen. En annen løsning er å bruke mer penger. Norge har penger. Norge har mange uløste behov som koster penger. For en pragmatiker er løsningen enkel (2009b s.5, l.155):

Hva er det Fremskrittspartiet har foreslått? Vi har jo gjennom de siste femten årene foreslått å investere mer av deres sparepenger her hjemme. I veibygging, i veibygging, i sykehusutstyr, i å pusse opp alle de offentlige bygningene som mange av dem også er en del av vår felles kulturarv. Og hadde vi gjort det som vi har foreslått gjennom de siste femten årene så hadde ikke de pengene vært borte nå. De hadde vært i arbeid i vårt eget land.

Gjennom å framstille FrP som et pragmatisk parti, tilbyr retorikken tilhørerne identifikasjon med en pragmatisk holdning. For en pragmatiker framstår det som merkelig å ikke ta tak i problemene hverdags heltene, gründerne og andre «vanlige mennesker» møter. Identifikasjonen forsterkes gjennom at Jensen viser at det ikke bare er hun og FrP som undrer seg over dette, men også nettopp «vanlige folk» (2007 s.2, l.44):

Da kommer jo alle sammen, og dette er jo ting som vi sitter og snakker om over en kopp kaffe eller en øl bort på kroa ikke sant, vi snakker jo om det sammen, alle sammen. Sitter og klør oss i hodet også lurer vi på hvordan dette styrtrike Norge, kan klare å stille seg sånn, at vi verken har råd til å bedre eldreomsorgen, bygge veier uten bompengefinansiering eller ta oss av de mest grunnleggende velferdstilbudene. Dette sitter jo vi og snakker om.

«Vi» kan i denne sammenhengen hevdes å referere til «vanlige folk». En kopp kaffe eller øl er noe «vanlige folk» har råd til. At det er «vanlige folk» hun henviser til her blir understreket ved at det skjer «borte på kroa». Kroa assosieres gjerne med en uformell plass. Der er det ingen kleskode og det er rom for alle. Sosiologen Pierre Bourdieu (1995) gjør i «Distinksjonen» en analyse av smaken til mennesker av ulike sosiale lag i Frankrike. Han viser hvordan estetiske valg bidrar til å opprettholde ulike strukturer i samfunnet. Han viser blant annet til at øl foretrekkes av det Jensen kaller «vanlige folk», nemlig ikke de med mest økonomisk eller kulturell kapital. Selv om hans analyse er basert på det franske samfunnet, vil jeg seinere i analysen vise hvordan Jensen tegner et skarpt skille nettopp mellom «vanlige folk» og «eliten». I dette tilfellet framstiller Siv Jensen det som om hun selv sitter på kroa, tar seg en kopp kaffe eller ei øl og snakker med folk. Slik folkeliggjør hun seg selv og tilbyr tilhørerne identifikasjon med «vanlige folk», ikke eliten. Samtidig viser hun at «vanlige folk» er pragmatiske. De ønsker at det blir gjort noe når det finnes problemer og man attpåtil bor i «det styrtrike Norge». Eliten er ansvarlige for at det ikke blir gjort noe, og dermed ikke inkludert i «alle sammen» som Jensen refererer til.

Identifikasjonen med det pragmatiske blir forsterket gjennom heltenarrativene. Betsy Kjeldsberg var ei kvinne med en pragmatisk holdning. Da det offentlige hadde problemer med å skaffe henne og andre kvinner jobb, startet de selv arbeidsformidling. Da Grete var misfornøyd med omsorgen det offentlige ga de eldre, startet hun et bedre tilbud selv.

Det bildet som tegnes av Fremskrittspartiet handler ikke bare om et handlekraftig parti, men også om et parti som er nytenkende og positivt. To av talene begynner med å vise fram FrP som nytenkende. I 2007 tilbyr de overføring av valgkampåpningen via Fremskrittsparti-TV. Siv Jensen (s.1, l.15) framhever at det er første gang et politisk parti har et slikt tilbud, og at det er «en veldig, veldig bra nyvinning fra Fremskrittspartiets side». I 2010 framhever hun at de simultanoversetter landsmøtet til engelsk og at de døvetolker talen «for første gang i historien». Hun sier videre (s.1, l.13): «Og jeg er spent på hvor lang tid det tar før andre partier kommer etter Fremskrittspartiet, også på dette området.» Underforstått her er at Fremskrittspartiet har ligget i forkant på mange områder, uten at det blir sagt noe om på *hvilke* andre områder Fremskrittspartiet har vært først.

Under landsmøtene i 2009 og 2010 viser hun til bruken av Facebook som en arena for å påvirke. Hun framhever at dette er en ny måte å oppnå kontakt med velgerne på (2010 s.2, l.50): «Og det kommer til å endre vår mulighet til å kommunisere med befolkningen og det endrer befolkningens mulighet til å kommunisere med oss.» Under landsmøtet i 2009 inviterte hun folk til å påvirke talen i 2010 ved å sende inn historier på Facebook. I 2010 tar hun så tak i disse historiene og innlemmer dem i

landsmøtetalen. Samtidig som det viser at hun er nytenkende, understøtter det handlekraften ved å vise at Siv Jensen er en politiker som handler, ikke bare prater. I tillegg bygger det opp under framstillingen av partiet som både har respekt for enkeltmenneskers behov og som tar folk på alvor. Gjennom å ta i bruk disse nyvinningene utvises omsorg i praksis (2007 s.1, l.13): «Det er tross alt ganske mange mennesker som ikke har muligheten til å komme seg ut på ulike arrangementer, og da er det viktig, at de har muligheten til å følge politiske taler helt usensurert gjennom TV.»³⁸

At FrP er et Ja-parti understrekes tydelig ved følgende historie, også den hentet fra valgkampåpningen i 2007 (s.5, l.152):

Og det betyr det, at vi i kommune etter kommune rundt omkring i Norge hvor Fremskrittspartiet får lov til å styre, så skal vi ta innerst inne i skuffen og finne frem dette *ja-stempelet*. Så skal det stå fremme på pulten, og så skal vi lete hver eneste gang det kommer en søknad fra en innbygger etter en grunn til at vi skal si *ja*, selvfølgelig skal vi innfri den byggetillatelsen, selvfølgelig skal du få lov til å bygge på garasjen din, selvfølgelig skal vi legge forholdene til rette for at du kan skal få starte opp den bedriften din akkurat her. Det er jo *det* som skal være kommunen, en plass hvor det er hyggelig å komme, en plass hvor man får hjelp til problemene sine i stedet for at man hele tiden får høre at: Sorry, still deg bakerst i køen. Vent, send søknad inn i tre eksemplarer så får vi se hva det blir til om noen måneder.

«Ja-stempelet» fungerer i konteksten som en metafor for viljen til å møte innbyggerne på en positiv måte. Ingen kommuner i Norge har stempler som det står JA eller NEI på liggende innerst i skuffen. At det ligger innerst i skuffen impliserer at det er gjemt og sannsynligvis glemt. I kombinasjon med anaforen «selvfølgelig skal vi innfri, selvfølgelig skal du få lov, selvfølgelig skal vi legge forholdene til rette» underbygges framstillingen av FrP som et Ja-parti. I FrP-kommunen er det hyggelig å bo og du får den hjelpen du trenger. Verdien av denne positive holdningen blir understreket ved at Jensen billedliggjør hvordan det er i kommuner som ikke blir styrt av FrP. Det gjøres ved at hun lar andre tilsynelatende snakke gjennom seg (s.6, l.159): «Sorry, still deg bakerst i køen». Slik forsterkes avstanden mellom de verdiene FrP som protagonist står for og de verdiene antagonistene representerer.

I de tre andre talene har hun byttet ut det konkrete «Ja-stempelet» med visjonen om fornyelse, som her under valgkampåpningen i 2009 (s.1, l.7): «Dette er valgkampåpningen til det partiet som virkelig har en visjon, som har en ambisjon, som har dårlig tid. Vi vil fornye Norge og vi har dårlig tid.» Underforstått her er at fornying av Norge er nødvendig. Ja, det er ikke bare nødvendig, men det haster også å få gjort noe. I «dårlig tid» er det underforstått at tiden er begrenset. Det kan bli for seint å gjøre noe dersom det ikke blir gjort nå. Når man vil fornye noe, er det underforstått at man er framtidsrettet og beveger seg mot noe bedre enn nå-situasjonen. Ordet fornye gir i seg selv konnotasjoner til noe nytt og friskt. Mange av de verbene jeg listet opp i tabellen for å illustrere hvordan handlekraft kommer til uttrykk gir også positive konnotasjoner, som for eksempel å vinne, satse, tørre, løfte fram, engasjere, tillate, åpne, premieres.

38 Jensen refererer her til FrP-TV, et tilbud på frp.no.

Vi ser at den second persona som avtegnes gjennom retorikken verdsetter det pragmatiske, det å ta tak i problemer og løse dem. Samtidig verdsetter second persona nytenking og en holdning om at de enkeltmennesker fortjener å bli møtt med en positiv holdning. Begge disse egenskapene mener jeg bidrar inn i konstitusjonen av et publikum som tror på at endring er mulig. Slik motiveres de også til å handle i retning fornyelse av Norge. Siden FrP presenterer seg som partiet som ønsker fornyelse, har løsningene og handlekraft til å gjennomføre dem, motiveres også publikum til å handle i en viss retning. For som Jensen selv sier, «vi har dårlig tid».

3.1.7 Behov for trygghet

Endring er ikke bare mulig, det er også nødvendig. Det blir tydelig blant annet gjennom konstruksjonen av en second persona med behov for trygghet. Jeg skal nå se på hvordan trygghet framstilles som noe som må sikres *gjennom* endring. En av de mest håndfaste påstandene der behovet for trygghet uttrykkes er hentet fra talen Siv Jensen holdt under valgkampåpningen i 2009 (s.1, l.16) :

Trygghet. Trygghet er viktig for oss som borgere i Norge. Vi har krav på trygghet. Vi har krav på å kunne gå inn og ut av vår egen bolig uten å risikere å bli slått ned og ranet. Vi har krav på å kunne vandre nedover hovedgaten i byen og føle trygghet. Vi har krav på å føle trygghet overfor våre egne barn, overfor våre foreldre. Vi må ta tryggheten tilbake.

Her slår hun fast at trygghet er viktig for «oss» som borgere i Norge. Dette behovet er så grunnleggende at vi har rett til å kreve det. Gjennom den retoriske anaforen «vi har krav på» understreker hun betydningen av dette kravet. Underforstått i påstanden «vi må ta tryggheten tilbake» er at tilhørerne ikke føler seg trygge i dag. Også i påstanden om at vi har «krav på å kunne gå ut og inn av vår egen bolig uten å risikere å bli slått ned og ranet» ligger det implisitt at tilhørerne står overfor en reell risiko når de går ut døra. Denne trusselen framstår som ansiktsløs. Det blir ikke sagt noe om *hvem* det er som truer tryggheten. Det eneste som er klart at de ikke inkluderes i «oss». Etter å ha fortalt at kriminaliteten i Norge har blitt «grovere, råere og mer organisert», snakker hun også under landsmøtet i 2009 (s.6, l.166) om behovet for å ta tryggheten tilbake: «Og derfor vil vi få tryggheten tilbake i alle landets gater rett og slett fordi innbyggerne fortjener det.»

Trygghet er ikke bare viktig for enkeltindividet, men også for Norge som land. I argumentasjonen rundt de norske styrkenes tilstedeværelse i Afghanistan forteller Jensen under landsmøtet i 2009 om Trine som er mamma til en 19 år gammel soldat på tjeneste i Afghanistan. Igjen benytter hun sterke patosappeller (s.6, l.177): «Tenk hvilken spenning og frykt hun følte mens han var der, og hvordan den frykten ble forsterket da en soldat ble drept av en bilbombe under hans opphold. Men tenk også på den gleden og stoltheten som Trine følte da han kom hjem og hadde gjort en viktig jobb for vår frihet.» Fordi denne jobben er så viktig for å sikre «vår frihet», støtter denne mammaen tilstedeværelsen i Afghanistan *på tross av* at det har kostet henne personlig noe i form av spenning og

frykt. Det å miste et barn står for de fleste foreldre som det verste som kan skje. Jeg mener Jensen bruker denne frykten i argumentasjonen, og at det er frykt hun spiller på når hun går videre til å si (s.6, l.185):

11. september 2001 så døde 2993 mennesker i Twin Towers. 11. mars 2004 så gikk det av to bomber i Madrid. 191 mennesker ble drept, 2050 mennesker ble såret. 7. juli 2005 så smalt det i London. 52 mennesker ble drept, 700 såret. Dette er kampen mot radikal islam. Og det er derfor vi er i Afghanistan. Man må ikke prøve å late som noe annet. Det er derfor vi sender bidrag til Afghanistan, fordi vi ønsker å hegne om vår egen frihet.

Hun gjentar seinere i argumentasjonen begrepet «vår frihet». Underforstått i hele denne argumentasjonen er at nasjonens frihet er truet. Det kommer også til uttrykk i en håndfast påstand der hun sier at ved å ikke reforhandle eksisterende internasjonale konvensjoner «så setter man norske borgeres sikkerhet i fare» (s.7, l.206). Samtidig som retorikken konstruerer en second persona med behov for trygghet, tegnes det her parallelt et tydelig bilde av islam som *årsaken* til at tryggheten trues. Dette kommer eksplisitt til uttrykk gjennom den håndfaste påstanden: «Dette er kampen mot radikal islam.» Radikal islam truer vår frihet og er underforstått ansvarlig for den frykten Trine føler. Frihet framstår slik som en verdi som settes høyt av second persona.

At behovet for trygghet er grunnleggende for second persona er ikke overraskende. Jensen tar her utgangspunkt i et behov som alle mennesker har til felles. Den amerikanske psykologen Abraham Maslow (Imsen:2006) utviklet i sin motivasjonsteori en behovspyramide. Han mener mennesket bare kan lære og utvikle seg dersom det har dekket noen basale behov der trygghet er det viktigste nest etter de reinte fysiologiske behovene. Slik er det rimelig å anta at behovet for trygghet er noe de fleste kjenner seg igjen i og identifiserer seg med. Verdien «omsorg» kan sies å henge tett sammen med trygghet selv om dette ikke blir eksplisitt uttalt. En god omsorg skal sikre at alle kan kjenne seg trygge på å få den hjelpen de trenger *når* de trenger det. Det kommer fram gjennom framstillingen av NAV, der hun blant annet sier (2010 s.3, l.83) «Og det kanke være meningen at vi skal lage systemene så komplisert, så tungroddet, når det er mennesker i nød som trenger hjelp i hverdagen sin.» Avdelingssykepleier Janne (2010 s.4, l.115) forteller om svært alvorlig syke pasienter som kan få bedre livskvalitet ved å ta i bruk nye medikamenter, men som ikke blir innkjøpt fordi man «angivelig ikke har råd». Under valgkampåpningen i 2009 (s.7, l.219) vises det til fire tusen rusmisbrukere som står i kø uten å få behandling. Også gründerne skal kunne kjenne seg trygge gjennom forutsigbare rammer (2007 s. 4, l.106): «Nå må de være forutsigbare, langsiktige og troverdige også med andre menneskers penger.» «De» viser her tilbake på regjeringen.

Slik danner retorikken et bilde av mange som har behov for trygghet, samtidig som det skapes et bilde av at situasjonen i dag er utrygg ved at man ikke er sikret hjelp når man trenger det. På de områdene der mennesket har størst behov for trygghet skal fellesskapet ta ansvar. Det gjelder i eldreomsorgen (2009b s.4, l.106): «Og vi vil at alle mennesker i Norge, enten de bor i en rik eller fattig kommune, skal få den plassen finansiert av oss sammen over skatteseddelen, gjennom Folketrygden. Da

blir det rettferdighet, da får alle et godt tilbud, og i tillegg får dere retten til å velge bort det som ikke er bra nok.» Det gjelder også i helsevesenet ellers (2010 s.4, l.126):

Og vi må erkjenne at hver gang vi behandler en pasient så koster det penger. Men da må vi sørge for at sykehusene får verktøy til å få køene bort, til å få ventetidene ned og da må de inspireres og motiveres til å behandle fler, i stedet for med dagens system hvor de får en pott med penger og beskjed om å gjøre det beste ut av det. Vi vil ha innsatsstyrt finansiering, fordi det dreier seg om å stimulere sykehusene til å behandle flere pasienter. Det er i bunn og grunn det helsevesenet bør ta seg av, det er å sørge for at folk blir friske.

Slik bygges det opp et bilde av et FrP som tilbyr hjelp når vi trenger det. Jensen vil sikre de som har behov for hjelp hos NAV, bedre og mer effektiv hjelp (2010 s.4, l.108): «fordi vi bør ha som hovedmål i en serviceinstitusjon som Nav burde være, det var å se mennesket som kom inn døren og være i stand til å gi det mennesket riktig hjelp til riktig tid.» Hun foreslår også å opprette et eget navombud (2010) og et eldreombud (2009) for å kontrollere at innbyggerne får den hjelpen og omsorgen de trenger. Gjennom det tar hun til orde for å opprette *mer* byråkrati, ikke mindre slik hun ellers tar til orde for.

Det er med andre ord *felleskapets* ansvar å sørge for at enkeltmennesket får dekket sitt behov for trygghet. Vi har tidligere i analysen sett hvordan Jensen mener det er *felleskapets* ansvar å sørge for at Mette får omsorgslønn, og *felleskapets* ansvar å sørge for at Gunvor får en anstendig pensjon. Vi har også sett at tilhørerne blir invitert til å identifisere seg med en second persona som setter høyt det å yte noe og bidra positivt i samfunnet. Slik er det tydelig at fellesskapet anerkjennes som verdifullt og nødvendig. Men samtidig som tilhørerne bes identifisere seg med synet på fellesskapet/staten som verdifullt, ber hun dem identifisere seg med synet på staten som svikter. Systemet i dag svikter fordi det ikke sikrer enkeltindividets trygghet. Dermed fortjener det heller ikke respekt. Men en stat med Siv Jensen og Fremskrittspartiet ved roret vil nettopp sørge for at tryggheten sikres gjennom fokus på kriminalitet, kampen mot islam og gjennom å sørge for at mennesker får den hjelpen de trenger når de trenger det. Alt det andre skal de ikke gjøre (2007 s.9, l.264): «På noen områder så må vi faktisk si at nei, det skal vi faktisk ikke gjøre. Fordi vi har faktisk tenkt å prioritere det viktigste først, og det gjør vi.»

Retorikken konstruerer her en second persona som har behov for trygghet, men som opplever utrygghet. Det skjer gjennom framstillingen av at man i dagens samfunn ikke kan vente å få hjelp når man trenger det, og gjennom framstillingen av kriminalitet og islam som truer vår frihet. Framstillingen av Norge som et utrygt samfunn kan sies å være en overdreven. Jensen benytter slik den retoriske tropen hyperbel³⁹ i sin framstilling. Hyperbel kan være effektivt fordi den kan bidra til å øke eller forsterke den overbevisende kraften som saken i seg selv har (Eide 2004:19). Hva som kan kalles overdrivelse vil alltid være subjektivt, men det kan sies hun her tegner et bilde av det norske samfunn der hun overdriver mangelen på trygghet. At man ikke kan gå ut av døra uten å risikere å bli slått ned og ranet kan sies å være overdrevent, særlig siden hun inkluderer alle i Norge i dette utrygge fellesskapet

39 Fra gresk, hyperbole 'overdrivelse' (Eide 2004:75). Som virkemiddel hører det til under *amplificatio*, lat., 'utvidelse', 'forstørring' (ibid.:76 og 19).

gjennom å snakke om «oss borgere i Norge». Også framstillingen av at det er mennesker i «nød» som ikke får hjelp kan karakteriseres som en overdrivelse, selv om det handler om hvordan hver enkelt av oss definerer det å være i «nød». Dersom tilhørerne identifiserer seg med denne utryggheten, vil retorikken bidra til konstituering av et utrygt folk som ikke ville eksistert uten gjennom retorikken, og som det blir legitimt å kreve handling på vegne av slik at tryggheten gjenopprettes og sikres. Å skape bilde av en utrygg situasjon bidrar til å legitimere kampen mot en antagonist som truer denne tryggheten. Kampen mot islam må kjempes fordi islam truer friheten, og kampen mot systemet må kjempes fordi det ikke sikrer enkeltmenneskets trygghet. Mytenes eksistens kan slik sies å avhenge at retorikken lykkes med å konstituere et utrygt folk. Dersom ikke, vil det kollektive subjektet opphøre å eksistere og en ny myte vil i følge McGee erstatte den gamle.

3.1.8 Oppsummering

Vi har nå sett hvordan retorikken konstruerer en second persona med en rekke verdier og egenskaper. Gjennom second persona tilbys tilhørerne identifikasjon med verdier som omsorg, respekt, empati, frihet, verdighet, handlekraft og mot. Second persona ser det som verdifullt å kjempe for de verdiene hun tror på. Hun er pragmatisk og ser det som naturlig å lete etter løsninger på utfordringer og problemer. Det er en selvfølge å ta vare på hverandre og å oppføre seg skikkelig og ordentlig, men respekt og omsorg er samtidig noe man gjør seg fortjent til gjennom selv å yte. Second persona tilhører «vanlig folk», er ikke grådig, men ser det som riktig og rettferdig å få betalt for den innsatsen hun legger ned. Vi har sett at det er en sammenheng i denne måten å se verden på.

Det er imidlertid en diskrepans i retorikken. Samtidig som samfunnet framstilles som trygt og godt og et sted innvandrere skal være takknemlige for å få lov til å komme, framstilles det som utrygt. Tryggheten bygger opp under second personas stolthet over det samfunnet hun bor i. Samtidig er hun utrygg i den forstand at noe truer verdiene dette samfunnet bygger på. Her er det en dobbelhet i retorikken som etter min mening bryter med det helhetlige verdenssynet som avtegnes ellers i retorikken. Samfunnet kan ikke være trygt og utrygt på samme tid.

Second persona tilbyr slik tilhørerne identifikasjon med et sett verdier som, med det unntaket jeg akkurat har vist til, representerer en sammenhengende og strukturert måte å se verden på. Dersom tilhørerne identifiserer seg med disse verdiene hos second persona bidrar det til konstitusjonen av et kollektivt subjekt av «vanlige mennesker» som motiveres til handling. Det er et subjekt som ikke eksisterte forut for retorikken. I praksis vil dette kollektive subjektet være motivert til å stemme FrP. Dette publikumet ser det som riktig og rett at man skal bidra til samfunnet, men man skal lønnes for den innsatsen man legger ned, ikke straffes for det. Hindringer som legges i veien for vanlige mennesker, eller som truer tryggheten de har behov for, må fjernes. Publikumet består av både fattige

og rike, trygdede og næringsdrivende, men de forenes i troen på at endring er nødvendig og mulig.

3.2 Third persona

Vi har så langt sett hvordan vi tilbys identifikasjon med en second persona som i de politiske mytene manifesterer seg gjennom protagonistene enkeltmennesket og FrP. Det er imidlertid en side ved second persona jeg ikke har berørt. Det er de egenskapene ved second persona som kommer til uttrykk gjennom konstruksjonen av det vi ikke ønsker å identifisere oss med, nemlig Philip Wanders third persona. Jeg vil nå vise hvordan antagonistene trer tydelig fram gjennom third persona.

3.2.1 Systemet som overgriper

De politiske mytene tilbyr tilhørerne identifikasjon med heltene. Med det vekkes samtidig antipatien mot motstanderne, de som motarbeider heltene. Denne motstanderen framstilles gjennomgående som overgriper. Jeg vil først se hvordan denne overgriperen manifesterer seg gjennom det ansiktsløse systemet og representanter for regjeringen.

For at det skal kunne rettferdiggjøres å kalle noe for overgrep, må det eksistere et offer. Det følgende utsagnet er beskrivende for hvordan jeg mener retorikken konstruerer et offer og en overgriper parallelt. I forbindelse med argumentasjonen for strengere permisjonsreglement for innsatte i norske fengsler forteller Jensen under valgkampåpningen i 2009 (s.1, l.28) om en liten gutt som var utsatt for seksuelt overgrep. Denne historien bidrar til å skape et bilde av et ansiktsløst system som overgriper:

Tenk hva slags traumer et lite barn går igjennom i en slik situasjon. Det som skjedde med hans overgriper, han ble tatt og han ble satt inn, men så ble han sendt ut på permisjon. Og det vakke bare det at han ble sendt ut på permisjon, men han ble sendt ut på permisjon i det nabolaget hvor den lille gutten bodde. Uten at familien og gutten ble varslet om det på forhånd. Og det betyr jo at han er nødt til å møte overgriperen sin på åpen gate. Og det resulterte i at i stedet for at man gjorde noe med retten til permisjonsordninger, så måtte denne lille gutten og hans familie flytte, fordi guttens traumer økte på grunn av dette.

Det er ikke vanskelig å imøtekomme Jensens invitasjon til å føle med gutten i en slik situasjon. Hun henvender seg her til den empatiske siden ved second persona. Hvem kan argumentere mot at situasjonen som beskrives er traumatisk og fæl for en liten gutt? Formuleringen «nødt til å møte overgriperen sin på åpen gate» er med på å forsterke det fæle i det. Han *risikerer* ikke bare å møte overgriperen, men han er *nødt til* å møte ham. På en «åpen gate» er det i tillegg umulig å kontrollere hvem som beveger seg. De ansvarlige for dette er de samme som sendte ham ut på permisjon og som unnlot å varsle familien. Den innsatte «ble» sendt ut. Ansvaret plasseres slik utenfor ham selv. Det ansiktsløse «man» er ansvarlig for permisjonsreglementet. Dermed framstår «man» også som ansvarlig for at den lille guttens traumer økte, og gjennom det som den egentlige overgriperen. Siden det ikke uttales eksplisitt hvem denne «man» er, blir det opp til tilhørerne å danne seg et bilde av overgriperen.

Vi har tidligere i analysen sett hvordan nærhet er sentralt som grunnlag for identifikasjon. Et ansiktsløst «man» satt opp mot invitasjonen til å tenke oss inn i traumene til dette barnet, gjør at retorikken veldig tydelig tilbyr lytterne identifikasjon med offeret, samtidig som det skaper avstand til overgriperen. Denne ansiktsløse overgriperen er ansvarlig for at guttens trygghet trues, også *etter* at det egentlige overgrepet er begått. Vi har sett at second persona ser det som naturlig at dersom du bidrar med noe bra, skal du lønnes for det. Da gir det også mening at dersom du bidrar med noe negativt, skal du straffes. Da framstår det som galt at den som utsettes for overgrep blir straffet gjennom å bli frarøvet trygghet, mens den som har utført overgrepene blir belønnet med frihet gjennom permisjon.

Den ansiktsløse overgriperen kommer til uttrykk på flere måter. Flere steder tegnes bare silhuetten av motstanderen gjennom de underforståtte påstandene i narrativene. Vi husker fortellingen om Mette som kjempet for å få omsorgslønn slik at hun kunne ta seg av sin funksjonshemmede datter. Der blir det aldri eksplisitt uttalt hvem Mette kjemper sin «endeløse kamp» mot. Dermed blir hennes kamp også ført mot en ansiktsløs motstander, et ansiktsløst system. Dette systemet er ansvarlig for at Mette ikke får omsorgslønn, og slik blir det systemets ansvar at Mette gråter og kaster opp fordi det gjør så vondt å sende fra seg datteren. Det er også systemet som «kun» betrakter datteren «som en utgiftspost på et budsjett», og som er ansvarlig for at vi må «stue hverandre bort» i stedet for å ta vare på hverandre. Begrepet «stue» er i seg selv sterkt verdiladet når det brukes i forbindelse med mennesker. Når noe blir stuert, antyder det at man presser noe inn der det er liten plass. Å stue *bort* noe gjør man med det man ønsker å rydde vekk, eventuelt gjemme og i mange tilfeller glemme. Et system som «stuer bort» mennesker framstilles som følelseskaldt. Slik framstår den ansiktsløse motstanderen som en overgriper uten følelser som påfører enkeltmennesker store belastninger. Antipatien mot denne motstanderen blir forsterket av at denne behandlingen går ut over Mette, som gjennom narrativet framstilles som heltinne.

Det ansiktsløse systemet framstilles også flere steder som umoralsk, blant annet under valgkampåpningen i 2007 (s.3, l.91):

Og jeg må si jeg slutter altså ikke å overraskes over den kreativiteten man utviser, ikke bare for å sette eiendomsskatten til det maksimale nivå man har lov til å ta. Men som om ikke det er nok, så tenker man hvordan skal vi klare å få enda lite granne mere penger fra lommene til folk, så går man hen og endrer takseringsgrunnlaget, ikke sant? Hvis man øker verdien på boligen, så kan man suge ut litt mer i eiendomsskatt. Det burde ikke være lov!

At dette er et overgrep antydes ved først å understreke at man allerede har satt eiendomsskatten til det maksimale man har *lov* til å ta. For å greie å ta ut enda mer «så går man hen og endrer takseringsgrunnlaget». Ved å si at «det burde ikke være lov», er det underforstått at dette er umoralsk. «Å suge ut» er et begrep de fleste har negative konnotasjoner til. Når man suger ut noe forsøker man å få noe ut der det egentlig ikke er mer å hente. Da framstår man som grådig og lite sympatisk. I tillegg

brukes metonymet⁴⁰ «lommene til folk». Jensen mener selvfølgelig ikke at systemet bokstavelig talt går i lommene til folk, men ved å bruke begrepet skaper hun konnotasjoner til noen som oppfører seg simpelt. Bruken av dette begrepet er med på å støtte opp under framstillingen av det ansiktsløse «man» som overgriper. I sitatet over antyder Jensen at systemet nærmer seg grensen for det kriminelle. I sin beskrivelse av forholdene i eldreomsorgen i Trondheim (2010, s.7, l.201) er hun mer direkte: «Det er en lang rekke brudd på loven som finner sted i Trondhjem kommune. En lang rekke brudd.»

Eldreomsorg har vært lenge vært en av kjernesakene til Fremskrittspartiet. Siv Jensen bruker *kasteball* som metafor for å beskrive måten de eldre blir behandlet på når hun skal argumentere for hvorfor dette er «den viktigste saken for Fremskrittspartiet». I en håndfast påstand sier hun (2007 s.2, l.53): «Det er fordi vi er grunnleggende lei av at de eldre i vårt samfunn blir behandlet som kasteballer i et offentlig system.» Metaforen er med på å befeste inntrykket av systemet som overgriper. En kasteball er en død gjenstand som ikke har innflytelse eller påvirkningsmuligheter på hvordan den blir behandlet. Den er prisgitt de som kaster ballen fram og tilbake. Det å bli kastet fram og tilbake betyr også at man ikke får ro, men er i konstant bevegelse. Det å bruke kasteballer som metafor er slik med på å skape et inntrykk av man ikke behandler eldre som mennesker, noe som er med på å støtte opp under bildet av systemet som overgriper. I skarp kontrast til systemet står FrPs eldreomsorg som i tilknytning til påstanden over blir beskrevet som «varm og verdig», og med «respekt for enkeltmennesket».

Jensen bruker en rekke begreper som er med på understøtte framstillingen av systemet og staten som overgriper. Hun trekker blant annet paralleller til Sovjet i sin beskrivelse av helsetilbudet i Norge i en tilnærmet allegorisk framstilling av helsekøene i Norge (2010 s.5, l.151):

I dag er det jo sånn at de som har råd til det kan kjøpe seg ut av den offentlige helsekøen. De kan gå på Ring, eller altså Volvat eller andre private institusjoner og få behandling med en gang. Vi som ikke har råd til det må stille oss bakerst i køen og vente til det er vår tur. Og den køen er lang. Det står fortsatt 250 000 mennesker i den køen. Og når jeg hører den setningen der så minner det veldig om Sovjettiden, men det ække det, det er Norge i 2010. Det er Norge i 2010.

Helsekøen blir levendegjort for oss gjennom at den framstilles som en matkø i Sovjet der man fysisk måtte stille seg bakerst i køen og tålmodig vente på tur. Både beskrivelsen av køen og den eksplisitte referansen til Sovjettiden skaper konnotasjoner til et regime som begikk overgrep mot sine egne innbyggere. Hun bruker også begreper som «sensur» og «propaganda» for å beskrive hvordan FrP blir behandlet i det norske samfunnet. I 2010 (s.2, l.35) kommer hun med en håndfast påstand: «Nye medier gjør at vi endelig kan snakke direkte med vanlige folk uten å bli sensurert.» Her er det underforstått noen som sensurerer FrPs uttalelser. I 2007 (s.6, l.168) bruker hun uttrykket «all den negative propagandaen» når hun beskriver hvordan politiske motstandere omtaler Fremskrittspartiets politikk. Også i denne talen antyder hun at det foregår sensur i det norske samfunnet (s.1, l.15) når hun forteller

40 gr. *metnoymía* - betyr egentlig navneombytte eller omnevning (Kjeldsen 2006:1998-1999)

om hvor viktig FrP-Tv er fordi det gir folk «muligheten til å følge politiske taler helt usensurert gjennom TV». Både *sensur* og *propaganda* er begreper som gir konnotasjoner til totalitære regimer.

I forbindelse med NAV-reformen som Jensen mener ikke fungerer, snakker hun om «mennesker i nød» og om at endring er nødvendig fordi «det sparer mennesker for mye lidelse» (2010 s.3, 1.85,87). Ansvarlig for denne lidelsen og nøden er det tungrodde og kompliserte systemet som ikke gir mennesker den hjelpen de trenger når de trenger det. Det er med på å tegne et bilde av et system som ikke tar vare på mennesker som lider.

Vi har nå sett hvordan systemet og staten blir anklaget for overgrep mot enkeltmennesker og delvis mot Fremskrittspartiet. Men Jensen framstiller også Arbeiderpartiet, regjeringen og navngitte regjeringsmedlemmer som overgripere. Under landsmøtet i 2007 spør hun retorisk (s.5, 1.139): «Enhetsskolen, som har vært varemerket til Arbeiderpartiet nå i flere tiår, hva er det for slags skole?» Svaret gir hun selv (s.5, 1.144):

Og mange elever mister jo motivasjonen tidlig fordi de blir holdt nede i stedet for at de får muligheten til å utvikle seg og vokse til det de er flinke til. Men da må vi ha en skole som tillater det, som tillater hver enkelt elev å vokse og utvikle seg, i stedet for en skole hvor målet er at det skal tyte kliss like sosialdemokrater ut etter endt skolegang.

En skole der elevene blir «holdt nede» og som ikke «tillater» elevene å utvikle seg er en skole som svikter barna. Dette blir forsterket av påstanden om at målet med skolen er at det skal «tyte kliss like sosialdemokrater etter endt skolegang». Hjemmelen i denne påstanden er at kliss like sosialdemokrater ikke er noe positivt. Underforstått er det ikke ønskelig at elever skal være like, og det er ikke ønskelig med sosialdemokrater *fordi* de vektlegger likhet og dermed holder elevene nede. «Tyte» er et verdiladet verb som her brukes metaforisk. Når noe «tyter» er det så fullt at det presser seg ut gjennom sprekker og hull, ikke bare gjennom dører. Det er heller ikke mulig å stoppe. En slik skole tvinger elevene inn i samme mal, og respekterer dem ikke som enkeltindivider. Denne skolen står i skarp kontrast til FrP-skolen som stimulerer «hver eneste elev til å bli bedre» (2007 s.5, 1.138). Denne framstillingen forsterker samtidig identifikasjonen med en second persona som nettopp setter respekt for enkeltindividet svært høyt.

I påstanden over framstår «skolen» med menneskelige egenskaper. Det er *skolen* som holder elevene nede. Denne skolen framstilles som Arbeiderpartiets varemerke. Det er slik Arbeiderpartiets ansvar at elevene blir holdt nede. Personifisering er et retorisk virkemiddel som tas i bruk flere steder. I fortellingen om Gunvor er det bruken av begrepet «statlig tjueri» og uttrykket «begå nok et ran» som konstruerer en overgriper som framstår som en faktisk person. I dette tilfellet er det staten som får menneskelige egenskaper. Personifisering er en retorisk figur som brukes til å levendegjøre begreper eller ting (Eide 2004:116). Personifisering i politisk retorikk gjør at vi overfører våre holdninger, følelser og syn på mennesker til våre holdninger, følelser og syn på abstrakte politiske enheter (Charteris-Black 2005:41). Et tjueri og et ran kan egentlig bare begås av mennesker, og mennesker som begår tjueri og

ran sympatiserer vi sjelden med. I konteksten framstår handlingene i tillegg som helt urimelige fordi de rammer heltene. Grunnet til å bruke personifisering er i følge Charteris-Black (ibid.) enten å vekke empati med en sosial gruppe, ideologi eller tro som framstår som heroisk, eller å vekke motstand mot en sosial gruppe, ideologi eller tro som blir vurdert som fiendtlig. Staten blir i denne sammenhengen representant for en ideologi som Jensen gjennom retorikken tar avstand fra. Personifiseringen kan hevdes å menneskeliggjøre denne ideologien, og blir en invitasjon til tilhørerne om å ta avstand fra det systemet der ideologien kommer til uttrykk.

Siv Jensen snakker sjelden eksplisitt om regjeringen, men bruker heller navn på enkeltpersoner som representerer regjeringen. Med det gjør hun den politiske kampen mer personlig. Ved å snakke om Jens, Kristin og Sigbjørn gir Jensen uttrykk for at dette er personer hun kjenner godt. Å gi vurderinger av personer man kjenner godt er mer troverdig enn å gi vurderinger av personer som er fjerne for oss. Slik er framstillingen samtidig med på å bygge opp Siv Jensens etos. Ved å nevne dem ved navn, blir de personlig stående ansvarlig for det Jensen mener er galt i samfunnet. Hun viser under valgkampåpningen i 2009 (s.4, l.113) til at kommunene ønsket å bygge 3000 nye sykehjemsplasser: «Men de fikk ikke lov av Jens. Fikk ikke lov.» Under valgkampåpningen i 2009 snakker hun om å «gamble bort» penger. Det er det ikke *regjeringen* som har gjort, men *Jens og Kristin* (s.5, l.152): «Men la meg se, hvem er det som har gamblet mest med deres sparepenger i det siste. Er det meg, eller er det Jens og Kristin? Ikke sant, Jens og Kristin har gamblet bort seks hundre milliarder av deres sparepenger.» Hun sier også (s.5, l.159): «Og derfor kan jeg love dere at vi fortsatt mener at det er fornuftig å investere mer av våre felles sparepenger i Norge fremfor å øke risikoen ved å gamble de bort på verdens børser. Det er det Kristin som har gjort, det er det ikke jeg som har gjort.»

Jeg mener det å personliggjøre den politiske kampen på denne måten gjør to ting. For det første reduseres Jens Stoltenbergs og Kristin Halvorsens autoritet. De blir alminneliggjort og redusert fra ministre til «vanlige folk». Slik senkes deres etos. I tillegg er retorikken fellesskapsbyggende. Det er lettere å samles mot en motstander som har et ansikt og et navn enn en upersonlig regjering. Det er med på å skape et «oss» som står sammen mot disse navngitte enkeltpersonene. Det kan synes som om denne argumentasjonen strider mot det jeg tidligere har sagt, nemlig at det er *lettere* å ta avstand fra et ansiktsløst «man» enn fra en person man føler man kjenner. Jeg mener imidlertid det er kontekstavhengig. Dersom noe av hensikten er å svekke etoset til dem man omtaler, er det mer effektivt å nevne dem ved fornavn enn å omtale dem som noe diffust og ansiktsløs. I Siv Jensens taler brukes gjerne fornavn i kontekst med ironi og/eller retoriske spørsmål, noe som ytterligere svekker etoset til dem som blir omtalt. Det vil jeg komme tilbake til. I denne sammenhengen mener jeg personifiseringen først og fremst bidrar til å bygge opp under konstruksjonen av en regjering som begår overgrep mot sine egne innbyggere. Det kan innvendes at det å gamble bort penger og si nei til

bygging av sykehjemsplasser ikke kan kalles overgrep. I en kontekst der det systematisk blir bygget opp et bilde av en overgriper, vil imidlertid framstillingene over bidra inn i den overordnede konstruksjonen av systemet som overgriper. En statsminister som nekter å bygge sykehjemsplasser til eldre som trenger det og som gambler bort store beløp, begår overgrep mot sine egne. Det handler om å ikke bruke pengene til å hjelpe dem som trenger det *når* de trenger det. Det å ikke bruke penger vi har til å sikre tryggheten til innbyggerne i Norge framstår for pragmatikeren som underlig (2007 s.5, l.132): «Og jeg lurer så inderlig på hvorfor det er bedre å investere våre penger i bedrifter som konkurrerer med norske, fremfor å investere de i vårt eget næringsliv, i vårt eget land og på en slik måte at vi kan nyte godt av det *langt* inn i fremtiden og for mange flere kommende generasjoner.»

Dette føyer seg inn i bildet som blir tegnet av et system og en regjering som ikke har empati med enkeltmennesket. Under landsmøtet i 2010 (s.5, l.158) forteller hun om situasjonen ved Haukeland sykehus der de skrudde ned innnetemperaturen med tre grader for å spare penger: «Det ække så nøye om det blir litt kjølig der inne, for pengene må spares. Systemene er viktigere enn pasientene i dette, i denne eh Arbeiderpartistaten.» «Arbeiderpartistaten» er et begrep som gir konnotasjoner til et samfunn som er kontrollert av Arbeiderpartiet på alle områder, der makt er viktigere enn mennesker.

Framstillingen blir forsterket gjennom følgende uttalelse (2010 s.11, l.337):

For hvor ble det egentlig av maktkritikerne, hvor ble de av de som i et tradisjonelt samfunn kaller seg maktkritikere. Det pleier å være pressen, det pleier å være kulturlivet, det pleier å være fagbevegelsen, det pleier å være kirken, og det pleier å være vanlige organisasjoner. Det er det det pleier å være. Men hva er situasjonen her? Jo, her er situasjonen den at Arbeiderpartiet har tatt kontroll på alle sammen, så nær som organisasjonene, men der gjør de nå et siste fremstøt. Fordi det organisasjonene ber om, det er jo at staten skal ligge unna.

Underforstått er at det ikke lenger finnes noen som kritiserer makta i Norge. Her framstår Arbeiderpartiet synonymt med makta i Norge. Det skaper konnotasjoner til ettpartistater som ikke tillater opposisjon. Inntrykket blir forsterket i en håndfast påstand der Arbeiderpartiet tilsynelatende snakker gjennom Jensen (2010 s.11, l.344): «Her skal vi sørge for at hver eneste en av dere blir en post på statsbudsjettet, slik at dere må forholde dere til oss i Arbeiderpartiet. Da får vi kontroll på dem også, og da er det slutt på en hver kritikk. Da forstummer alt.» Verbet «forstummer» er sterkt verdiladet og antyder at det ikke lenger finnes noen som tør å si imot makthaverne. Jensen går så videre til å vise konkrete eksempler på hvordan kulturlivet, forskerne og pressen er styrt av Arbeiderpartiet. Etter å ha konstruert et tydelig bilde av en motstander som holder opposisjonen nede, tilbyr Jensen tilhørerne identifikasjon med FrP (s.13, l.394) som «systemkritikere i en politisk verden hvor det bare er vi som synes å stille noen spørsmål ved alle de etablerte sannhetene i vårt samfunn».

At det finnes en elite i Norge som er opptatt av makt, ikke mennesker, er implisitt i følgende påstand framsatt under landsmøtet i 2009 (s.11, l.344): «Fremskrittspartiet skal ikke i regjering for taburettenes skyld eller limousinenes skyld.» Her antyder hun at det er noen som søker makt nettopp for taburettenes og limousinenes skyld, underforstått de som sitter ved makta i dag. «Taburettene» kan

sies å være en metafor for makt, mens «limousinene» gir konnotasjoner til status og en verden fjernt fra folket. «Vanlige» mennesker kjører ikke limousin. Kritikken mot dagens regjering kommer slik underforstått til uttrykk gjennom selve metaforbruken. Hjemmelen i påstanden er at det ikke er moralsk å søke makt for maktens egen skyld.

Vi har her sett at systemet framstilles som overgriper. Det er følelseskaldt og respekterer ikke enkeltmennesker. Regjeringen, som *representant* for systemet og dermed en del av det, er opptatt av makt, ikke mennesker. Slik tilbys tilhørerne identifikasjon med en second persona som nærer dyp skepsis til systemet og dagens regjering. Ved at systemet framstår som overgriper, trues second personas trygghet av dette systemet. Retorikken tilbyr slik alle som opplever å bli motarbeidet av systemet en mulighet til identifikasjon. Jeg mener framstillingen av en felles fiende er sentral for konstitusjonen av publikum. Publikums identitet som protagonist i den politiske myten blir konstituert gjennom retorikken, samtidig som Jensen tar det for gitt at denne protagonisten allerede eksisterer. Gjennom å gjenkjenne seg selv om protagonist i myten, blir publikum i følge Charland posisjonert til å handle på en bestemt måte. I dette tilfellet handler det om å ta opp kampen mot antagonisten «systemet». At systemet framstår som overgriper legitimerer kravet om å erstattet dette systemet med et annet. Det bidrar med andre ord til konstitusjonen av et publikum som ser på endring som *nødvendig*.

3.2.2 Latterlig, lite handlekraftig og ansvarsløs

At endring er nødvendig blir enda tydeligere gjennom framstillingen av systemet som latterlig, lite handlekraftig og ansvarsløst. I en håndfast påstand under landsmøtet i 2009 sier Jensen følgende (s.2, l.61):

Den, den venstreorienterte eliten i Norge har i sin iver etter å fremstå som tolerante, endt opp med å lukke øynene for tvangsekteskap, lukke øynene for kjønnslemlestelse, for tortur og overgrep, for at man fratar halvparten av jordens befolkning retten til egen, å ta egen utdanning, retten til å ha et eget kjærlighetsliv, retten til bevegelsesfrihet og retten til kanskje det aller viktigste av alt, ytringsfriheten.

Å lukke øynene for overgrep er å fraskrive seg ansvar. «Den venstreorienterte eliten» blir en synekdoke for dem som ivrer etter å framstå som tolerante. Det blir opp til tilhørerne å avgjøre hvem som inkluderes i denne «eliten». «I sin iver» er et uttrykk vi i dagligtalen bruker ironisk. Å være ivrig er normalt forbundet med noe positivt. En ivrig person er arbeidsvillig og handlekraftig. Uttrykk som «i sin iver» brukes når vi ønsker å formidle at denne iveren er overdreven og har en annen virkning enn intendert. Slik fungerer ironien i utsagnet over som underforstått kritikk.

Vi er i dagligspråket kanskje mest vant til å definere ironi som å si noe, men mene det motsatte. Hva som kan beskrives som ironi er imidlertid mer sammensatt enn som så. Man kan si det motsatte av det man mener, men man kan også overdrive, moderere eller latterliggjøre (Kjeldsen 2006:200).⁴¹

41 Kjeldsen (2006:200) viser til pragmatikken som kaller forsøk på å få motstanderen til å miste ansikt for ansiktstruende språkhandlinger.

Anders Sigrell (2001:233) definerer i sin doktorgradsavhandling «Att övertyga mellan raderna» ironi nettopp som en form for underforstått kritikk. Han mener ironiens kraft ligger i motsetningen mellom det som *blir* ytret og det som er den kommunikative *intensjonen* med ytringen (ibid.:209). Han understreker som Kjeldsen at ironi kan brukes både positivt og negativt. Jeg mener Siv Jensen hovedsaklig bruker ironi negativt, ved at hun forsøker å svekke etoset til sine politiske motstandere. Hun latterliggjør regjeringen flere steder, blant annet under valgkampåpningen i 2009 (s.3, l.80):

Men så har altså disse forvirrede sosialistene, de har fått det for seg, at valgfrihet er kjempebra så lenge det ikke gjelder oss selv, helsa vår, omsorgen eller utdanningen til barna våre. Da skakke vi få lov til å velge for da må Kristin og Jens og alle disse her rydde opp i dette på deres vegne.

Ved å bruke det verdiladde adjektivet «forvirrede» knyttet til sosialister blir sosialistenes verdi nedskrevet. Det er en latterliggjøring som kan sies å grense til det foraktfulle⁴². Beskrivelsen inviterer til å ta avstand fra dem som blir framstilt som forvirret. De kan umulig vite hva som er best for tilhørerne. Også i 2007 formidler hun sitt syn på regjeringen som latterlig, her gjennom bruk av en ironisk allegori (s.10, l.301): «Og det er noe med at når en lege i tjuve år skriver ut hjertemedisin til en hoftepasient, så burde kanskje den legen få lov til å gjøre noe annet enn å være lege.» I 2010 (s.8, l.248) kommer det til uttrykk på følgende måte: «Og da må gjerne Jens Stoltenberg være kjempestolt av de hele 12 kilometerne med ny motorveg som hans regjering vil bygge i 2010. Det er jo langt, det er jo kjempelangt.» Jensen mener selvsagt ikke at Stoltenberg kan være kjempestolt, men nettopp det motsatte: 12 kilometere framstår som latterlig lite. Også finansminister Sigbjørn Johnsen blir latterliggjort gjennom ironi. Her blir det slått fast at det er «manglende evne» som er årsaken til Sigbjørn Johnsens dårlige hukommelse. Ironien bygger derfor opp bildet av en regjering som ikke greier å få utrettet noe (2010 s.9, l.261):

Og hvem sitter der nå? Sigbjørn. Og hva mente Sigbjørn før han ble finansminister? Da syntes han det var en glimrende idé å få litt forgang på infrastrukturbyggingen i Norge. Veldig smart. Veldig fornuftig. Å bruke litt mer av vår oljeformue og investere det i vårt eget land. Merkelig hvor fort han glemte det. Enten så har han veldig kort hukommelse, og da er det et aldersfenomen,- og det tror jeg ikke noe på for jeg er veldig opptatt av seniorpolitikk, og hvis ikke det er det så er det rett og slett manglende evne til å ta et oppgjør med byråkratene i finansdepartementet. Derfor skal Fremskrittspartiet ta det oppgjøret med byråkratene.

Dette er bare noen av mange eksempler der Siv Jensen bruker ironi for å latterliggjøre politiske motstandere. Latterliggjøring kan bidra til å framkalle latter hos mottakerne. Latter er befriende, og når man ler sammen bidrar det til å skape et fellesskap mellom dem som ler. Cicero var opptatt av at det hører til talerens oppgave å framkalle latter: «dels fordi munterheden skaber sympati omkring den, der vækker den, og dels fordi alle beundrer en pointe, som ofte kan bero på et enkelt ord, særlig som svar på tiltale, men indimellem også som angrebsvåben» (Cicero 2003:443). Cicero mente imidlertid at taleren i sine forsøk på å framkalle latter framfor alt måtte ta hensyn til publikums sympatier (ibid.:444).

⁴² Den foraktfulle ironien er spottende og spydig. Denne form for ironi vil i sin sterkeste form romme aggressivitet og forakt som avsenderen ikke klarer å holde tilbake» (Kjeldsen 2006:203).

Slik jeg forstår Cicero betyr det at dersom man forsøker å framkalle latter på bekostning av personer som publikum sympatiserer med, risikerer man at publikum i stedet for å le snur seg *mot* taleren.

Det Cicero snakker om her er egentlig noe av det samme Sigrell (2001:241) sier når han hevder at dersom bruk av ironi skal være vellykket, må mottakeren dele de samme presupposisjoner⁴³ som senderen selv. Det gjør at bruk av ironi i forsamlinger som deler presupposisjonene med senderen, eller med Sigrells ord «redan är frelst», kan være veldig effektivt i å bygge et «vi-fellesskap» og å høyne kampmoralen (ibid.:239). Felles presupposisjoner er viktig både for å etablere og vedlikeholde fellesskapet i ulike gruppesammensetninger (ibid.:242). Ironi kan slik blant annet brukes til å etablere en vi-dem relasjon (ibid.:241).

Vi har sett at Siv Jensen gjerne bruker ironi til å latterliggjøre regjeringen og politiske motstandere. Denne latterliggjøringen vil i følge Sigrell forsterke fellesskapet med dem som på forhånd deler Jensens verdier og holdninger. Dermed kan ironi brukt på denne måten sies å være stemmesamlende. Jørgensen, Kock og Rørbech (2006) fant i sin analyse av danske tv-debatter⁴⁴ at det er forskjell på retorikk som mobiliserer velgere på grunnlag av de holdninger de allerede besitter, og stemmeflyttende retorikk som kan få velgere til å skifte holdninger. Retorikk som tar utgangspunkt i allerede eksisterende holdninger er den stemmesamlende retorikken. I tillegg til å mobilisere de som på forhånd er enige, kan slik retorikk tiltrekke tilhørere som hittil ikke har vært på talerens side, men som blir overbevist om at det som blir sagt stemmer med deres egne holdninger (ibid.:297). Dette indikerer at Jensens bruk av ironi er lite egnet til å flytte stemmer.

Retorikken tilbyr identifikasjon med en second persona som setter respekt høyt. Respekt framstilles imidlertid som noe du skal gjøre deg fortjent til. Vi har sett at systemet framstilles som en overgriper blant annet gjennom at det ikke har respekt for enkeltindividet og dermed heller ikke det publikum av «vanlige mennesker» som identifiserer seg med second persona. Dersom systemet ikke viser vanlige mennesker respekt, fortjener det heller ikke respekt selv. Vi ser også at det henger sammen med synet på at du må yte noe for å ha rett til å kreve noe. På denne måten rettfærdiggjøres latterliggjøringen og bruken av ironi. Slik bidrar ironien til å forsterke fellesskapet mellom enkeltindivider som identifiserer seg med second personas verdier. Ironien bidrar med Sigrells ord til å skape en vi-dem relasjon. Slik forsterkes det kollektive subjektets motivasjon til handling mot denne latterlige antagonist de blir presentert for.

Også Jensens bruk av retoriske spørsmål bidrar til å motivere til handling mot antagonist. Under valgkampåpningen i 2009 (s.1, l.9) stiller Jensen en rekke retoriske spørsmål:

43 Sigrell (2001) bruker begrepet presupposisjoner om de verdier tilhørerne forutsettes å dele *før* noe er ytret. Begrepet tilhører pragmatikken.

44 Basert på programmet «Bytinget», et debattprogram produsert av Danmarks Radio over en tiårsperiode fra 1975.

Har det blitt bedre omsorg i Norge de siste fire årene med rødgrønn regjering? Har det blitt bedre helsevesen i Norge med en rødgrønn regjering? Har det blitt mindre kriminalitet i Norge med en rødgrønn regjering? Har det blitt færre asylsøkere i Norge med en rødgrønn regjering? Og kanskje, dette irriterer nok Jens mer enn noe, har det blitt lavere CO2-utslipp med en rødgrønn regjering? Hvorfor i all verden skal de da få fire nye år? Er det nå på tide å få en regjering som virkelig kan fornye Norge?

Ved å stille de retoriske spørsmålene rett etter hverandre forsterkes inntrykket av mangel på handlekraft. Svarer man nei på disse spørsmålene slik de inviterer til, sitter man igjen med spørsmålet: har de egentlig gjort noe som helst? I 2007 (s.10, l.298) inviterer Jensen tilhørerne til å dra samme slutning vedrørende eldreomsorgen når hun spør: «Nå har vi hørt lenge nok på lovnadene til de andre partiene. I mange tiår har Arbeiderpartiet og de andre hatt ansvaret for utviklingen av eldreomsorgen. Hvorfor i all verden skal vi tro at de får orden på det nå?»

I likhet med ironi, tar også de retoriske spørsmålene for gitt at lytterne deler talerens holdninger og verdier. Dermed bidrar bruk av retoriske spørsmål til å skape et publikum *samtidig* som det adresserer det. I denne sammenhengen bidrar de retoriske spørsmålene også til å skape en third persona som retorikken ber tilhørerne ta avstand fra.

Vi har allerede sett et eksempel på Jensens bruk av ironi for å beskrive ansvarsløshet og naivitet i forhold til innvandring. Dette rammer ikke bare den «venstreorienterte eliten» generelt, men også statsministeren spesielt (2009b s.4, l.121):

En ting skal han ha den godeste statsministeren, han har satt en kjempeny norsk rekord, han har det altså. Det er ikke norsk rekord i å bygge sykehjem, og det er ikke norsk rekord i å få ned sykehuskøer, men det er norsk rekord i å ta imot asylsøkere til Norge. Ny norsk rekord. Aldri før er det kommet fler. Og nå kommer det fire ganger fler asylsøkere til Norge enn Danmark og Finland til sammen. Enn Danmark og Finland til sammen (Jensen 2009b).

Den håndfaste påstanden i dette utsagnet er at det har aldri før kommet flere asylsøkere til Norge og at det kommer fire ganger flere asylsøkere til Norge enn Danmark og Finland til sammen. Jensen ber oss godta det underliggende premisset i argumentasjonen: fordi Norge er lik Danmark og Finland på mange områder, bør Norge være likt Danmark og Finland også når det gjelder hvor mange asylsøkere det er rimelig å ta imot. Uttrykket «den godeste» er en måte å latterliggjøre statsministeren på. Det reduserer hans etos fordi det gjerne blir brukt i omtale av personer som har et noe opphøyd selvbilde. En ny norsk rekord burde egentlig være positivt, men ved å bruke ironi ber hun mottakerne se hvor meningsløst det er å sette en slik ny norsk rekord. Ordet «kjempeny» sammen med «han har det altså» er med på å forsterke ironien. I anaforen «det er ikke norsk rekord i å bygge sykehjem, og det er ikke norsk rekord i å få ned sykehuskøer, men det er norsk rekord i å ta i mot asylsøkere i Norge» setter hun rekordene opp mot hverandre. Ved å sette bygging av sykehjem og reduksjon av sykehuskøer opp mot mottak av asylsøkere, antydes det at dersom man ikke hadde brukt så mye ressurser på å ta imot asylsøkere, hadde man kanskje hatt råd til å bygge flere sykehjem og behandle flere pasienter ved sykehusene. Samtidig som det tegnes et bilde av en ansvarsløs statsminister, mener jeg retorikken her er

med på å konstruere et skille mellom «oss» i Norge som har udekkete behov, og «dem» som kommer hit som asylsøkere. Det sies ingenting om hva som er årsaken til at asylsøkerne kommer, eller hva slags behov *de* har. I tillegg framheves *mengden* av asylsøkere både gjennom at det aldri før har kommet flere og gjennom at det kommer flere hit enn til Danmark og Finland til sammen. Retorikken skaper slik et inntrykk av at det er veldig mange som kommer, uten at det sies noe om *hvor* mange. I utsagnet over blir asylsøkerne en ansiktsløs, udefinerbar, masse som retorikken inviterer til å ta avstand fra.

Også under landsmøtet i 2010 (s.7, l.205) settes eldre opp mot innvandrere i en beskrivelse av systemets ansvarsløshet:

Men så innkaller altså kommunaldirektøren til et temamøte, og dette er jeg ikke sikker på om dere orker å høre, jeg skal fortelle det likevel, et temamøte hvor overskriften var fremtidens flerkulturelle eldreomsorg. Han ba da om, og inviterte til en debatt, om hvordan kommunen skulle kunne planlegge for at fremtidens eldreomsorg i Trondhjem måtte legge forholdene best mulig til rette for integrerte bønnerom. Han ba om at debatten måtte dreie seg om hvordan de lettest mulig kunne tilpasse matvanene. Det var viktig for fremtidens eldreomsorg, men ikke for de som sitter der og venter i dag. De får flytende ernæringstilskudd.

Her skapes et bilde av eldre som ikke får mat opp mot krevende innvandrere. Det sies ikke eksplisitt at de er krevende, men innvandrerne og de eldre settes opp mot hverandre i en anitese der kontrastene mellom behovene blir så store at innvandrerne *framstår* som krevende. De eldre framstilles i denne sammenhengen som ofre som ikke får dekket de mest grunnleggende behov, og i en slik situasjon framstår det som urimelig å i det hele tatt å tenke på noe annet enn å sørge for at de blir ivaretatt på en skikkelig måte. *Hvor* ille dette er kommer også tydelig fram i utsagnet «og dette er jeg ikke sikker på om dere orker å høre». Det framstår ikke bare som ansvarsløst å ikke gi de eldre mat, men det bygger også opp under framstillingen av systemet som overgriper. Også denne framstillingen mener jeg bidrar inn i et større bilde som tegnes av innvandrere som truer second personas trygghet ved å legge beslag på ressurser som ellers kunne vært brukt på «oss». Slik ser vi igjen at second personas omsorg ikke er betingelsesløs, men snarere tydelig avgrenset nettopp til «oss». Igjen anes konturene av innvandrere som en third persona tilhørerne bes ikke identifisere seg med.

Third persona trer tydeligere fram gjennom følgende framstilling av regjeringens ansvarsløshet (2007 s.8, l.225):

Men da må vi også slutte med den naive asylopolitikken som regjeringen nå fører, hvor den som får lov til å bli her i landet, er jo de vi har aller minst bruk for. Mens vi kaster ut i tur og rekkefølge mennesker som har lært seg det norske språk, kommet seg i jobb og som bare ønsker å bidra med noe positivt, de blir sendt ut. Mens de som kommer hit bare for å lage kvalm, stjele, lage bråk! De får lov å bli. Da er integre* da er asylopolitikken feilslått Jens Stoltenberg, gjør noe med det!

En håndfast påstand her er at de som har fått oppholdstillatelse i Norge er de menneskene vi har aller minst bruk for. Det kan hevdes ikke å være forenlig med det bildet av innvandrere Jensen flere steder beskriver som skikkelige, ordentlige mennesker. I følge utsagnet blir jo nettopp de kastet ut. En annen håndfast påstand er at de som kommer hit bare for å lage kvalm, stjele, lage bråk får lov til å bli. Den trusselen de representerer blir ikke avgrenset gjennom retorikken. Det blir dermed opp til lytterne selv

å avgjøre hvilke innvandrere som fortjener merkelige og ordentlige, og hvem som bør kastes ut. Underforstått i påstanden er at det *er* noen som kommer hit *bare* for å lage kvalm, stjele og lage bråk. Slik tegnes det et bilde av at det i dag befinner seg en rekke mennesker i Norge som representerer en trussel og som derfor ikke er velkomne.

At ikke alle er velkomne uttrykkes også gjennom følgende håndfaste påstand (2007 s.7, l.217): «For mange av disse familiene mottar en eller annen form for ytelse fra det offentlige. Og hvis de ikke er interessert i å integrere seg i det norske samfunnet, hvis de ikke er interessert i at hele familien skal kunne det norske språk, hvis de ikke er interessert i å følge norsk lov; ja, da vet jeg om mange andre steder de kan reise til enn å være her!» (Jensen 2007). Påstanden plasserer ansvaret hos innvandrerne selv. Det er de som ikke er interessert i å bli en del av det norske samfunnet. Samtidig antydes det at de ikke følger norsk lov. Analysen har tidligere vist at second persona ser det som en selvfølge å oppføre seg skikkelig og ordentlig, og at man skal bidra med en innsats for fellesskapet. Man skal også yte noe for å kreve noe. Siden det her tegnes et bilde av at de mottar ytelse og samtidig nekter å integrere seg, tilbyr retorikken identifikasjon med en second persona som ser på innvandrere som kravstore og lite villige til å bidra. Retorikken inviterer til å ta avstand fra en slik holdning, og dermed bidrar framstillingen til konstruksjonen av en third persona manifestert gjennom innvandrere. Det blir forsterket gjennom en annen håndfast påstand (2009b s.5, l.136): «Men vi skal ikke ta imot fler av dem som vi vet er lykkejegere og kun kommer hit for å lage bråk og spetakkel for resten av oss som bor i dette landet. De skal ut og i påvente av det skal de settes i lukkede mottak.»

Jeg har tidligere i analysen vist at holdningen til integrering og innvandring delvis kan forklares ut fra second personas respekt og omsorg for enkeltmennesket. Også behovet for trygghet og den pragmatiske holdningen til problemer man møter kan bidra til å forklare holdningen til innvandring. Skikkelige, ordentlige innvandrere er velkomne, mens de som skaper problemer skal sendes ut av landet. Gjennom second persona bes tilhørerne identifisere seg med omsorg for sine nærmeste. Det å ta vare på hverandre framstilles som riktig og naturlig. Vi har sett at retorikken skiller mellom de som tilhører fellesskapet «oss» og dem som ikke gjør det. Dersom noen skaper problemer for «oss» eller en av «våre», eller truer den tryggheten second persona har behov for, er det en naturlig løsning å sende dem ut av landet slik Jensen tar til orde for. De som truer vår trygghet har ikke krav på respekt fordi de ikke respekterer våre verdier.

Også følgende utsagn fra landsmøtetalen i 2010 (s.13, l.393) bidrar til å framstille regjeringen som ansvarsløs, samtidig som det bidrar til konstruksjonen av innvandrere som third persona: «Vi er også et grasrotopprør mot en løssluppen asylpolitikk, og snikislamisering og en håpløs kriminalpolitikk». Snikislamisering er en metafor. Begrepet er en konstruksjon som skaper ny mening. Et søk i databasen A-tekst kan tyde på at begrepet ble introdusert av Carl I. Hagen tidlig på 2000-tallet.

Islamisering er ikke et oppslagsord i norske ordbøker, men ordet er konstruert på samme måte som for eksempel radikaliserings og modernisering som betyr at vi beveger oss i retning av å få «mer» av noe. Ordet snikislamisering skaper dermed inntrykk av islam som sniker seg inn på oss. Det som sniker seg inn på oss er ofte en trussel vi ikke vet eksisterer før den overrumpler oss, slik en rev sniker seg inn på en hønsflokk. Å sette disse ordene sammen skaper derfor inntrykk av islam som kan komme til å ta over det norske samfunnet. Ved å sette en løssluppen asylpolitikk sammen med snikislamisering og en håpløs kriminalpolitikk antyder Siv Jensen en sammenheng mellom de tre. Et annet eksempel på at islam blir sett på som en trussel og at regjeringen er ansvarsløs er følgende (2010 s.11, 1.332): «Når skal vi slutte å la gamle gretne gubber som kaller seg for imamer og mullaer få lov til å diktere premissene, stikk i strid med de grunnlovsfestede demokratiske rettighetene som vi hegner så høyt om.» «Vi» står i motsetning til «dem» som er gamle gretne gubber. Jensen sier de «kaller seg» for imamer og mullaer, noe som sår tvil både om deres autoritet og motiver. At de får lov til å «diktere» premissene antyder at de har mye makt og at de ikke blir motsagt. Det framstår som ansvarsløst og alvorlig siden det er «stikk i strid med de grunnlovsfestede demokratiske rettighetene» vi har i Norge.

Retorikken skaper slik et bilde av et system (inkludert regjeringen som *ansvarlig* for systemet) som er latterlig, lite handlekraftig og ansvarsløst. Derfor er endring nødvendig, og systemet framstår også gjennom denne framstillingen som antagonist i den politiske myten «enkeltmenneskets og FrPs kamp mot systemet». Vi har også sett at systemet framstilles som overgriper. Slik blir de som representerer systemet en *third persona* tilhørerne blir bedt om å ta avstand fra. Det gjelder ikke minst sosialister og «den venstreorienterte eliten».

Parallelt med regjeringens ansvarsløshet i integreringspolitikken tegnes et bilde av innvandrere som en *third persona* vi ikke ønsker å identifisere oss med. Denne *third personaen* framstilles ikke som latterlig, men snarere som en trussel. Slik blir det tydeliggjort at *second personas* omsorg ikke er betingelsesløs.

3.2.3 Islam som overgriper

Gjennom *third persona* bygges det opp et bilde av islam som antagonist i den politiske myten FrPs kamp mot islam, blant annet gjennom begrepet snikislamisering og framstillingen av imamer og mullaer som truer *second personas* demokratiske verdier. Tidligere i analysen har jeg vist hvordan radikal islam ble framstilt som en trussel mot vår frihet gjennom fortellingen om den norske soldaten som kjempet i Afghanistan. Antagonisten trer enda tydeligere fram gjennom framstillingen av islam som overgriper.

Analysen har vist hvordan Jensen tilbyr identifikasjon med en *second persona* som har omsorg for og empati med innvandrerkvinner- og barn. *Årsaken* til at de trenger omsorg og empati er at de blir utsatt for overgrep. Vi husker hvordan Jensen under landsmøtet i 2010 fortalte om barn som ble

bortrøvet fra skolen, som ble kjønnslemlestet og tvangsgiftet. Overgrepene rammer også kvinner i Norge. Under valgkampåpningen i 2007 sa Jensen følgende(s.7, l.207): «Og tenk på alle de innvandrerkvinnene som aldri har vært ute av døra, fordi de ikke får lov, de kan ikke norsk». Hun sa også (s.7, l.214): «Derfor må vi gjøre det vi kan for at alle de innvandrerkvinnene som i dag er stua inne, får anledning til å komme ut. Og da må vi begynne å *straffe* de familiene, som hindrer kvinnen i å bli fullverdig integrert i vårt samfunn.» Formuleringer som «aldri vært ute», «får ikke lov» og «stua inne» bygger opp under at det er snakk om overgrep. Sammen skaper de konnotasjoner til en overgriper som holder kvinnene inne mot deres vilje. Ikke bare nektes kvinnene å gå ut, men de er «stua inne» der det er liten plass. Gjennom formuleringen «alle de innvandrerkvinnene» antyder Jensen at dette ikke er unntakene, men regelen. Denne retorikken er med på å konstituere innvandrerkvinner som ofre. De som er ansvarlige må *straffes*. Det indikerer at det som skjer ikke bare er overgrep, men så alvorlig at det er kriminelt. *Familiene* er ansvarlige. I dette tilfellet kan det bare være menn, siden kvinnene er de som rammes. Selv om det ikke blir sagt eksplisitt, vil jeg hevde framstillingen over føyer seg inn i en mer overordnet konstruksjon av islam som fienden/overgriperen. Det er underforstått muslimske innvandrere hun beskriver. Det er ikke vestlige og/eller kristne innvandrere som behandler kvinnene på denne måten.

Koplingen mellom kriminalitet og innvandrere er også med på å underbygge bildet av dem som overgripere (2009a s.5, l.156):

Og kriminaliteten i Norge har blitt grovere, råere, mer organisert. Det er rett og slett mye farligere nå enn det var for bare få år siden. Uoppklarte saker øker, antall henlagte saker øker, oppklaringsprosenten går ned, utrykningstiden er for lang. Vi har rett og slett for lite politi som har for dårlig lønn og for dårlig utstyr. For ikke lenge siden så slo politiet fast at alle overfallsvoldtekter som var blitt begått i Norge de siste tre årene, er blitt begått av menn av ikke-vestlig opprinnelse. Og politiet understreket at det sannsynligvis hadde ganske mye å gjøre med deres kvinnesyn. Da rykket selvfølgelig Antirasistisk senter ut med en gang for å kritisere politiet. Men la meg slå fast følgende: Vi kan ikke løse dette problemet uten at vi tør å føle på sannheten.

Dette resonnementet leder opp til den håndfaste påstanden «vi kan ikke løse dette problemet uten at vi tør å føle på sannheten». I konteksten impliserer det at sannheten er at det er menn av ikke-vestlig opprinnelse som er ansvarlig for at det er blitt mye farligere enn for få år siden. Siden de er den eneste gruppen som blir nevnt eksplisitt, blir det denne gruppen som blir gjort nærværende for oss og som vi dermed knytter til utsagnet. Det blir ikke sagt at disse mennene er muslimer, men siden dette utsagnet kommer *etter* at Jensen har tegnet et tydelig bilde av muslimenes kvinnesyn, er det mest nærliggende at våre assosiasjoner til begrepet ikke-vestlige innvandrere styres i retning muslimer.

I landsmøtetalen i 2009 framstår islam som overgriper gjennom en rekke håndfaste påstander. Deler av dette utsagnet har jeg gjengitt tidligere, men jeg velger å gjengi det i kontekst fordi det er viktig for det bildet som skapes av overgriperen (s.2, l.61):

Den, den venstreorienterte eliten i Norge har i sin iver etter å fremstå som tolerante, endt opp med å lukke øynene for tvangsekteskap, lukke øynene for kjønnslemlestelse, for tortur og overgrep, for at man fratrar halvparten av jordens befolkning retten til egen, å ta egen utdanning, retten til å ha et eget kjærlighetsliv, retten til bevegelsesfrihet og retten til kanskje det aller viktigste av alt, ytringsfriheten. Derfor, derfor er dette vår tids viktigste kvinnekamp, og det er Fremskrittspartiet og andre frihetselskende liberalister verden over som tar denne viktige kampen. Og kjære landsmøte det, det *er* et problem, at mange lukker øynene for disse tingene, men det er ikke et problem at Fremskrittspartiet ønsker å ta opp kampen mot dem som undertrykker kvinner i islams navn. Og det er et problem at dette, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, fortsatt skjer i Norge selv om det er forbudt ved lov. Men det er altså ikke noe problem å gjøre noe med det hvis man vil.

Kjønnslemlestelse, tortur, overgrep og tvangsekteskap skjer i «islams navn». «Halvparten av jordens befolkning» blir fratatt retten til utdanning, kjærlighetsliv, bevegelsesfrihet og ytringsfrihet. Her benytter Jensen igjen hyperbel. Denne hyperbelen gir konnotasjoner til en virkelighet der radikal islam har verdensherredømme. Gjennom å skape et inntrykk av en overgriper som framstår som så massiv både i omfang og makt, inviterer retorikken til å ta sterk avstand fra denne motstanderen. Slik skapes en tydelig antagonist gjennom islam. Denne framstillingen bidrar også inn i etableringen av FrP som protagonist i myten siden det er Fremskrittspartiet og alle andre frihetselskende liberalister som ønsker å ta opp kampen. Jensen mener denne kampen er for farlig for enkeltmennesket å ta selv (2010 s.10, l.319): «Dette er et område hvor kanskje ikke vanlige mennesker tør å reise seg og rive barrierene, men det er et område hvor vi etter avtale med det norske folk skal rive de murene ned.»

Selv om innvandrere også presenteres som skikkelige og ordentlige, ser vi altså at det er trusselbildet som dominerer retorikken. Det kommer tydelig fram dersom vi samler begreper Siv Jensen bruker i tilknytning til innvandrere og/eller islam: bortrøvet, tvangsgiftet, kjønnslemlestet, snikislamisering, gamle gretne gubber, dikterer premissene, undertrykker kvinner i islams navn, overgrep, tortur, fratrar grunnleggende menneskeretter, klamme grepet, lykkejegere, bråk, spetakkel, stua inne, hindrer kvinnen i å bli fullverdig integrert, ikke interessert i å integrere seg, ikke interessert i at hele familien skal kunne det norske språk, ikke interesserte i å følge norsk lov, lage kvalm, stjele, lage bråk.

3.2.4 Oppsummering

Analysen har nå vist hvordan retorikken konstruerer to third persona som lytterne blir bedt om ikke å identifisere seg med, men tvert imot om å ta avstand fra. Den ene holder enkeltmennesket nede, misbruker makt, mangler handlekraft, er ansvarsløs og latterlig. Denne personaen manifesterer seg som antagonist i myten om enkeltmenneskets og FrPs kamp mot systemet. Analysen har vist at regjeringen presenteres som ansvarlig for systemet, og den er slik synonymt med systemet i denne sammenhengen. Den andre retorikken ber oss ta avstand fra er ansvarlig for alvorlige overgrep mot kvinner og barn, og representerer i tillegg en trussel mot vår frihet og mot demokratiet. Denne personaen manifesterer seg gjennom islam som antagonist i en politisk myte der protagonisten FrP tar kampen mot trusselen.

Vi ser hvordan bildet av second persona blir komplettert gjennom analysen av third persona. Second persona nærer dyp skepsis til systemenes evne til å hjelpe enkeltmennesket, og har ikke respekt for en sosialistisk maktelite som ikke tar ansvar for den enkelte, men som kontrollerer store deler av samfunnet og misbruker makt. Second persona er i tillegg skeptisk til islams posisjon i verden, og ser på islam som en trussel. Det blir også tydelig at frihet verdsettes høyt, siden de politiske mytene handler om kampen mot antagonister som *frarøver* frihet. Jeg argumenterte over for at framstillingen av systemet som overgriper er viktig for konstitusjonen av publikum. På samme måte er etableringen av islam som antagonist med på å konstituere et publikum som motiveres til handling mot denne trusselen.

3.3 Samfunnet som kamparena

Vi har så langt sett at retorikken konstruerer tydelige protagonister og antagonister. Jeg vil nå gå nærmere inn på hvordan de politiske mytene bygger på en overordnet konseptuell metafor som best kan beskrives som «samfunnet som kamparena». Vi har allerede sett at mytene tegner et tydelig bilde av helter og motstandere, noe som i seg selv er med på å underbygge at dette dreier seg om en kamp. Jeg vil først se nærmere på hvordan kampmetaforen mer eksplisitt kommer til uttrykk, før jeg går videre til å se hvilken betydning metaforen har for konstitusjon av publikum.

Jensen bruker flere metaforer som er knyttet direkte til kamp: «Vi *slås* med nebb og klør» (2007 s.4, l.97), «og vi driver jo og *slås* i stortinget hele tiden» (2007 s.4, l.119), «i stedet for så har vi fremdeles denne *slåsskampen* om hvilken kasse som skal ha ansvaret for å utbetale penger» (2010 s.4, l.110), «men de har altså en daglig *kamp* mot kommunen» (2009a s.4, l.117). Hun bruker begreper som nederlag, vinne, drepe. Alle disse er metaforiske fordi de er hentet fra en annen forståelsesramme, nemlig den vi forstår en kamp eller en krig innenfor. I forhold til skolen legger hun vekt på at barna skal lære å møte den virkelige verden (2009a s.10, l.305): «og den virkelige verden den består av oppturer og nedturer. Den består av å vinne og den består av nederlag. Og viss man ikke lærer det mens man går på skolen, hvordan i all verden skal vi gjøre våre barn i stand til å møte den brutale virkeligheten når den kommer.» Begrepet den «brutale virkeligheten» er med på å underbygge synet på tilværelsen som en kamp. I en brutal virkelighet må man kjempe for å klare seg, noe som kommer til uttrykk gjennom begrepene «vinne» og «nederlag». Vi har tidligere sett at hun bruker metaforen «endeløs kamp» (om Mettes kamp for omsorgslønn) og at hun snakker om å ta «omkamp på omkamp på omkamp» i forhold til innvandrerkvinnens rettigheter.

I sin tale til landsmøtet i 2010 kommer den konseptuelle metaforen «samfunnet som kamparena» svært tydelig til uttrykk. Begreper som å «kaste» regjeringer, «velte» diktatorer og «rive» murer blir gjentatt flere steder i talene. Vi skal se litt nærmere på bruken av «mur» som metafor i denne talen. Som konklusjon på narrativet om Mette sier hun (s.6, l.185): «Mette har satt i gang arbeidet med å

rive den *muren* på vegne av alle de foreldrene som ønsker å ta vare på sine barn.» Jensen forteller om Grete som ønsker å gi bedre omsorg til de eldre i Trondheim kommune, men som blir hindret av kommunen (s.7, l.219): «Men det er altså mennesker som Grete som kan rive denne *muren* ned, hvis man bare vil ha forandring, hvis man bare vil nok at eldreomsorgen i Norge skal bli bedre.» I tillegg bruker hun metaforen på samme måte blant annet i tilknytning til kravet om bedre veier og fjerning av formuesskatten.

Kjeldsen (2006:246) viser til at tenoren og vehikkelen i en metafor må ha noe til felles dersom en metafor skal fungere. Begrepene tenor og vehikkel stammer fra I.A Richards som beskriver tenoren som «hovedtanken i det metaforiske uttrykket», mens vehikkelen er «det fenomen som tenoren beskrives eller oppfattes gjennom eller ses i lys av» (ibid.:245). En mur er solid. Den er bygd for å skille noe fra hverandre eller for å verne noe som er innenfor mot det som er utenfor. Kanskje et av de sterkeste vestlige og europeiske symbolene på hvordan mennesker bokstavelig talt kan være med på å rive murer er Berlinmurens fall i 1989. I denne sammenhengen kan muren forstås som et symbol på alt det Siv Jensen mener må endres i dagens samfunn. Et bedre samfunn venter på den andre siden, og kan bare nås ved å rive muren ned. Slik bidrar retorikken til å danne et bilde av et samfunn der det er nødvendig med fundamentale endringer. Det trengs sterke virkemidler for å rive ned en mur. Vi har tidligere i analysen sett at det er «vanlige mennesker» som skal og kan rive denne muren. Jeg mener metaforbruken slik er med på å bygge fellesskap mellom «oss» som ønsker å rive muren, og markere avstand til «dem» som enten har interesse av at muren skal bestå, eller mangler evne til å se at det som venter på den andre siden er noe bedre.

At sterke virkemidler er nødvendig for å nå målet om et bedre samfunn kommer også til uttrykk i følgende håndfaste påstand (2010 s.1, l.17): «Og ingen må undervurdere sprengkraften i en norsk folkebevegelse for forandring og fornyelse.» Når noe sprenges er intensjonen som regel å ødelegge det helt. Det indikerer med hvilken *styrke* kampen må kjempes. Kombinert med synekdoken norsk folkebevegelse blir det et bilde på det norske folk som går samlet for å gjøre opprør mot det bestående. En norsk folkebevegelse gir inntrykk av å ha massiv oppslutning, uten at det blir sagt noe om hvem som inngår i denne folkebevegelsen. Underforstått består den av «vanlige mennesker» som samles mot eliten/systemet. En bevegelse er alltid på vei fra noe til noe. I dette tilfellet er det bort fra det bestående og mot fornyelse. Hun bruker også «protestbevegelse» og «grasrotopprør» for å beskrive Fremskrittspartiet (2010 s.13, l.392):

Vi er nemlig mye mer enn et politisk parti. Vi er også en protestbevegelse. Mot umyndiggjøring, mot urettferdige skatter, mot meningsløse reguleringer. Vi er også et grasrotopprør mot en løssluppen asylpolitikk, og snikislamisering og en håpløs kriminalpolitikk.

Sammen med begreper som velte, kaste og rive, kan det hevdes at begrepsbruken nærmer seg revolusjonær språkbruk. I 2007 (s.3, l.67) kom hun med følgende oppfordring: «Reis dere i protest! Mot

den type holdninger.» Det er nærliggende å trekke parallellen til et av de mest kjente marxistiske slagordene: «Arbeidere i alle land, foren dere!» (Marx 1984). Vi ser at språkbruken veldig tydelig plasserer FrP i rollen som protagonist. FrP tar opp kampen på vegne av vanlige mennesker, men som Jensen sa under landsmøtet i 2009 (s.10, l.326): «Vi skakke bare gjøre det for folk, vi skal gjøre det med dem.»

Charteris-Black (2005:22) er opptatt av hvordan bruk av metaforer vekker følelser i mottakerne. Han viser til at metaforer knyttet til kamp, som for eksempel «slag» og «slåsskamp» vekker følelser som stolthet, sinne og engstelse som igjen vekker sterke følelser av antipati mot dem man identifiserer som motstanderen/fienden, og sterke følelser av lojalitet og hengivenhet mot en heltefigur. I følge Lakoff og Johnson (2003:4) strukturerer metaforene hvordan vi tenker og handler. Dersom vi følger denne tankegangen vil det å se på tilværelsen som en kamp strukturere vår forståelse av omverdenen og dermed oss selv og andre. I en kamp er du enten med oss eller mot oss. Ved å se på samfunnet som en kamparena, blir det nødvendig å ha en motstander som må overvinnnes. En kamp må kjempes med harde virkemidler, og målet er å vinne over motstanderen slik at tilværelsen opphører å være en kamp. Slik blir det å beskrive samfunnet som kamparena sentral i konstitusjonen av publikum som et fellesskap av «oss» som står samlet mot en tydelig motstander. Analysen har vist hvordan retorikken ved hjelp av håndfaste påstander og stilistiske spor inviterer tilhørerne til identifikasjon med protagonistene og til å ta avstand fra antagonistene. Ved å framstille motsetningen mellom dem som en kamp, motiveres tilhørerne til å velge side.

Kenneth Burke (2006) gjorde allerede i 1939 en analyse av retorikken i Hitlers «Min kamp» der han påpekte betydningen av å samle mennesker som ikke har noe til felles mot en fiende alle deler. Han viser også til Hitlers egne ord: «Det er den ægte store leders fortjeneste, når forskjellige modparter fremstår som én...» (ibid.:10). Historien har vist at Hitler lyktes i å konstituere et publikum som stod så samlet om en felles fiende at de begikk overgrep som senere generasjoner finner vanskelig å forstå. Dette er på ingen måte noe forsøk på å sammenligne Siv Jensens retorikk med Hitlers, men det er viktig fordi det viser hvilken makt som kan ligge i konstituerende retorikk når man lykkes i å etablere et fellesskap mot en felles fiende.

Framstillingen av antagonistene som overgripere er sentral for konstitusjonen av et publikum som mener endring er nødvendig. Framstillingen av handlekraftige, sterke, modige protagonister gjør at kampen framstår som mulig å vinne. Dersom tilhørerne identifiserer seg med protagonistene, konstitueres de som kollektivt subjekt og motiveres selv til handling. Det som forener er visjonen om et bedre samfunn, troen på at endring er mulig og samling mot den felles fienden som legger hindringer i veien for heltene. Dette publikumet har overtatt retorikkens framstilling av samfunnet som kamparena. Det har også overtatt retorikkens framstilling av islam som trussel og systemet som overgriper. De har

med Blacks ord overtatt den ideologien, eller verdenssynet, som kommer til uttrykk gjennom mytene. Charteris-Black ville sagt at de har godtatt den organiserte og systematiske representasjonen av verden som Jensen presenterer gjennom sin retorikk. Da framstår FrPs politiske løsninger som riktige og legitime.

4. Avslutning

4.1 Oss og dem

Framstillingen av samfunnet som kamparena inviterer ikke til dialog. På en kamparena handler det om å vinne, ikke om å komme fram til løsninger i fellesskap. At politikk handler om kamp er en måte å se politikk på som er så vanlig at mange av oss knapt reflekterer over det. Christian Kock (2003:161) mener mediene her har et stort ansvar fordi de legger vekt på en forståelse av politikk som nettopp vektlegger framstillingen av kamp og fiendskap mellom forskjellige oppfattelser og deres representanter. Dette setter han opp mot en annen vanlig forståelse av politisk kommunikasjon, nemlig kommunikasjon som skal gi ulike framstillinger av hva som er den beste måten å styre samfunnet på, og dermed gi borgerne best mulig grunnlag for å danne seg en mening i offentlig debatt. Slik feller han en streng dom over media som han mener belønner politikerne for en antagonistisk, personorientert diskurs (ibid.:164). Ser vi Jensens retorikk opp mot mediens kriterier for stoffutvalg, tyder det på at hun har tilpasset seg en mediedramaturgi som vektlegger konflikt og personifisering. At metaforen «samfunnet som kamparena» danner den overordnede forståelsesrammen for retorikken i Siv Jensens taler er ut fra dette ikke overraskende. Denne oppgavens siktemål har ikke vært å finne ut hvor god eller «riktig» informasjon de faktiske tilhørerne får gjennom retorikken, men hvilke verdier og hvilket syn på verden retorikken inviterer tilhørerne til å identifisere seg med.

Analysen har vist at Siv Jensens retorikk skaper to politiske myter. Myten «enkeltmenneskets og FrPs kamp mot systemet» skaper et bilde av et norsk samfunn med store kontraster. Systemet blir framstilt som overgriper og som latterlig, lite handlekraftig og ansvarslost. Selv om retorikken presenterer systemet som ansiktslost, dannes det samtidig et tydelig bilde av at det er sosialister, makteliten og Jens og Kristin som er *ansvarlige* for dette systemet. Jens Stoltenberg og Kristin Halvorsen har i kraft av sine posisjoner enkel tilgang til mediene, og slik rikelig anledning til å imøtegå Jensens framstilling i det offentlige rom. Selv om myten framstiller kampen mellom enkeltmennesket og systemet som en Davids kamp mot Goliat, kan selve myten sies å være et «våpen» i kampen om hvilken virkelighetsbeskrivelse som skal vinne velgerne. Jensen og FrP representerer den politiske eliten i Norge, selv om retorikken inviterer til en annen tolkning, og slik handler det i realiteten om en kamp

mellom forholdsvis likeverdige parter.

Den andre politiske myten som har avtegnet seg gjennom analysen er «FrPs kamp mot islam». I denne myten er synet på islam som trussel sentral. Islam truer verdier som analysen har vist verdsettes høyt av second persona, blant annet trygghet og frihet. Vi har sett at retorikken skaper et bilde av islam som også representerer en trussel mot muslimene selv, gjennom overgrep mot kvinner og barn. Slik framstilles denne kampen som en kamp for *alles* frihet og trygghet, og retorikken framstår slik som inkluderende. Analysen har imidlertid også vist at Jensens retorikk framstiller innvandrere og asylsøkere som «dem», blant annet gjennom at «vi» skal ta vare på «dem» og at det er «vi» som ønsker «de menneskene» velkommen til Norge. Hun snakker konsekvent *om* dem, ikke *til* dem. Det bidrar til å ekskludere dem fra det fellesskapet second persona inviterer til.

Kjeldsen (2010) viser til at både retoriske og sosialpsykologiske studier har vist hvor lett det er å stille folk opp mot hverandre dersom man deler dem inn i grupper.⁴⁵ Han mener det er viktig å være bevisst hvilke former for fellesskap ledere inviterer til å delta i (ibid.): «Hvilken slags grupper, hvilken slags mennesker og hvilken slags handlinger skaber ledere med deres retorik?» Den kritiske diskursanalytiker Teun van Dijk har forsket mye på hvordan dominerende grupper i samfunnet omtaler minoriteter. Han viser til at det er tre retoriske strategier som utmerker seg i framstillingen av minoriteter som «de andre». Den første er å portrettere «dem» negativt samtidig som «vi» og «våre» verdier framstilles positivt. Han viser også at det er vanlig å framstille minoriteter som en trussel. Den tredje strategien er å peke på at de bryter våre normer og regler (van Dijk 2004:352).

Jeg viste i teorikapittelet til Black som mener mennesket er på stadig søken etter å finne ut hva som konstituerer den personen som oppleves som «meg». Han mente også at denne jakten er en kontinuerlig prosess, noe jeg har vist samsvarer med sosialpsykologiens og blant annet Meads teori om hvordan mennesker danner en oppfatning av seg selv. I tråd med en slik tenking kan det å gjennom retorikken framstå som en third persona ha betydning for hvordan mennesker med innvandrerbakgrunn oppfatter seg selv og sin verdi som deltakere i samfunnet. Dersom de ikke identifiserer seg med second persona, men tvert imot gjenkjenner seg som objektet «dem» som retorikken ber tilhørerne ikke identifisere seg med, kan det bidra til å påvirke oppfatningen av egen identitet og verdi. Hagelund (2003:14) viser til Charles Taylors essay, *The Politics of Recognition*, som blant annet beskriver et dilemma som har sitt utspring i dagens liberale og flerkulturelle samfunns vektlegging av respekt og anerkjennelse av individet. Ved å være tro mot oss selv og vår identitet, ligger det en mulighet for at vi kan komme til å påføre andre skade gjennom ikke å anerkjenne det *de* er. Det skjer i følge Taylor ved å reflektere tilbake til dem et fornedrende og foraktelig syn på seg selv.⁴⁶

45 Kjeldsen viser blant annet til et eksperiment gjort av den britiske psykologen Henri Tajfel som viste hvordan mennesker som ikke kjente hverandre raskt utviklet en gruppesolidaritet og en fellesskapsfølelse som styrte hvordan de forholdt seg til omverdenen.

46 Basert på Hagelunds (2003:15) gjengivelse og tolking av Taylor der hun skriver: «...there arises a possibility of inflicting

La oss gå tilbake til Walter Fishers teori om at vi forstår verden og oss selv gjennom fortellinger. I følge Fisher (1999:274) kan mennesker velge å trekke seg tilbake i stedet for å delta i offentligheten dersom de føler de blir meningsløse tilskuere heller enn medforfattere i offentlige narrativer. Selv om hun ikke snakker om narrativer, er det egentlig noe av det samme Barbara Gentikow (2007:279) berører når hun sier at det å selv være i mediene, eller å finne representanter for grupper man tilhører i mediene, er viktig for at man skal kunne føle den anerkjennelsen som er nødvendig for selv å regne seg som et medlem i samfunnet. Feministen Nancy Fraser (1992:125,126) har kritisert Habermas for hans syn på offentligheten utelukkende som et sted for dannelse av en diskursiv opinion. Hun mener deltakelse i offentligheten ikke bare handler om å fremme rasjonelle argumenter, men at offentligheten er et sted der alle skal muligheter til å uttrykke seg og gjennom det skape sin egen sosiale og kulturelle identitet. Dette mener jeg indikerer at dersom en gruppe mennesker ikke kjenner seg igjen i framstillingen av dem i offentligheten, fratas de en mulighet for identifikasjon som igjen kan føre til at de velger å forbli passive tilskuere til offentlig debatt heller enn å engasjere seg. Siri Meyer hevder i *Maktens Tekster* (2003:10) at politikken ikke lenger skaper tankefigurer og kommunikasjonsformer som griper inn i det enkelte menneskets liv og selverkjennelse. Jeg mener denne oppgaven har vist det motsatte, nemlig at de ideologier som uttrykkes gjennom politisk retorikk kan påvirke menneskers oppfatning av seg selv og andre, og motivere til handling i forhold til hva som presenteres som riktig og galt.

4.2 Oppsummering og veien videre

Gjennom denne retoriske analysen har vi nærmet oss en forståelse for hvilken identifikasjon som tilbys velgerne gjennom Siv Jensens retorikk. Vi har sett at konstruksjonen av den ideelle FrP-velgeren viser at hun verdsetter høyt verdier som omsorg, respekt, trygghet, frihet og handlekraft. Hun føler identifikasjon med «vanlige mennesker», ikke eliten, og er utpreget pragmatisk. Problemer og utfordringer er til for å løses. Hun ser det som riktig og selvfølgelig å ta vare på sine nærmeste, og å yte noe for å få noe tilbake. Analysen har også vist at denne tilhørerkonstruksjonen er skeptisk til det offentliges evne til å løse oppgaver, og betrakter dagens system som et hinder for at enkeltindivider skal kunne vokse og utvikle seg. Dette systemet har ikke respekt for vanlige mennesker, men skaper i stedet problemer for dem. Derfor har det heller ikke gjort seg fortjent til selv å bli respektert. Islam betraktes som en trussel mot friheten og tryggheten til det fellesskapet second persona føler hun tilhører.

Denne måten å se verden på er organisert og systematisk, og er slik et uttrykk for en ideologi som avtegnes gjennom retorikken. Analysen har også vist at to politiske myter med tydelige protagonister og antagonister avtegnes gjennom retorikken. Den ene handler om «enkeltmenneskets og

serious harm on others through not recognising what they are, mirroring back to them a demeaning or contemptible picture of themselves.»

FrPs kamp mot systemet». Den andre om «FrPs kamp mot islam». Sentralt i retorikken er framstillingen av samfunnet som en kamparena. Oppgaven har i tillegg utforsket hvordan publikum konstitueres gjennom retorikken.

Det empiriske materialet som har dannet grunnlag for analysen er taler holdt av Siv Jensen ved åpningen av FrPs landsmøter og valgkamper. I slike retoriske situasjoner står Jensen foran et stort antall tilhørere som er fysisk til stede sammen med henne. Da er det sannsynlig at hun legger opp til en retorisk strategi som skaper det Atkinson (1986) kaller «claptraps», det vil si retorikk som legger opp til at tilhørerne skal applaudere. Atkinson (ibid.:73) peker på at det å skape retoriske kontraster mellom «oss» og «dem» er en mye brukt teknikk for å skape slike applausfeller. I taler der Jensen står foran et stort publikum av tilhørere er behovet for å legge opp til applaus større enn dersom hun framfører budskapet på andre arenaer. Hun vet også at talene ved disse anledningene blir behørig dekket, og at mediene er på jakt etter gode sitater som egner seg til å skape oppmerksomhet. Det kan derfor være at kontrastene mellom «oss» og «dem» framstilles som større i slike situasjoner enn dersom hun framførte budskapet i en annen retorisk situasjon.

Selv om det slik knyttes en liten usikkerhet til funnene, mener jeg likevel det er riktig å analysere politiske taler i sin helhet når målet er å avdekke en bestemt politisk aktørs verdenssyn. Det er gjennom slike taler *helheten* i verdenssynet kommer til uttrykk. For å nærme meg en forståelse av dette verdenssynet har jeg basert analysen på teorier som ser publikum som innskrevet i teksten og teorier som betrakter publikum som en retorisk effekt. Denne tilnærmingen gjør at oppgaven også har klare begrensninger. Den kan ikke svare på hvordan verdenssynet som kommer til uttrykk reflekteres i mediene. Mange blir kjent med Siv Jensens retorikk utelukkende gjennom redigerte utdrag eller kommentarer i mediene. Kan det være slik at det er noen sider ved second persona som kommer tydeligere til uttrykk enn andre? Er det framstillingen av mytenes protagonister eller antagonister som får størst oppmerksomhet? Oppgaven har heller ikke kunnet svare hvordan tilhørerne *oppfatter* presentasjonen av de politiske mytene. Hvilke av second personas verdier identifiserer de seg sterkest med, og er det noen av sidene ved second persona de avviser? Begge disse innfallsvinklene til å utforske temaet i denne oppgaven vil gi videre innsikt i hvordan et bestemt syn på verden, formidlet gjennom politisk retorikk, bidrar til å påvirke enkeltmenneskers holdninger og verdier.

Likevel er denne analysen et bidrag til forståelsen av suksessen til det politiske partiet som har opplevd størst framgang på den politiske arena i Norge de siste 25 årene. I skrivende stund leder imidlertid Siv Jensen et parti med synkende oppslutning. En meningsmåling gjort av Synovate for Dagbladet i slutten av mai⁴⁷ viser en velgeroppslutning på 16 prosent, mens Høyre gikk fram til 28 prosent. Å gjenerobre posisjonen som Norges nest største parti kan slik synes langt fram, og det blir spennende å følge med på om en slik situasjon skaper behov for nye myter.

⁴⁷ Kilde: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article4133712.ece>

Litteratur

- Aardal, Bernt, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.). 2004. *I valgkampens hete. Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo, Universitetsforlaget
- Aardal, Bernt, Anne Krogstad, Hanne Marthe Narud og Ragnar Waldahl. 2004. «Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet», i Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.) *I valgkampens hete. Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo, Universitetsforlaget
- Althusser, Louis. 1994 (1969). «Ideology and ideological state apparatuses (notes towards an investigation)», i S. Zizek (ed.) *Mapping Ideology*: 100-140. London, Verso
- Andersen, Øivind. 2007 (1995). *I retorikkens hage*. Oslo, Universitetsforlaget
- Anderson, Benedict. 2006 (1983). *Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London, Verso
- Aristoteles. 2006. *Retorikk*. Oslo, Vidarforlaget
- Atkinson, Max. 1986 (1984). *Our Masters' voices. The language and body language of politics*. London, Routledge
- Berger, Arthur Asa. 1999. *Narratives in Popular Culture, Media and Everyday Life*. London, SAGE Publications
- Bitzer, Lloyd F. 2006 (1997). «Den retoriske situation». E-artikkel, publisert i *Rhetorica Scandinavica* Nr. 3-1997. Version 2006-06. Oversatt og med introduksjon (s. 6-8) av Jens E. Kjeldsen. Rhetor Förlag.
- Black, Edwin. 1999 (1970). «The Second Persona», i John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit og Sally Caudill (ed.) *Contemporary Rhetorical Theory. A Reader*. New York, The Guildford Press
- Black, Edwin. 2006 (1999). «Den andre persona». E-artikkel, publisert i *Rhetorica Scandinavica* Nr. 9-1999. Version 2006-06. Introduksjon av Lisa Storm Villadsen (s.4-6). Oversatt av Lars Nyre. Rhetor Förlag.
- Black, Edwin. 1978 (1965). *Rhetorical Criticism. A Study in Method*. Wisconsin, The University of Wisconsin Press
- Bourdieu, Pierre. 1995 (1979). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dommekraften*. Oslo, Pax Forlag A/S
- Burke, Kenneth. 1969a. *A Grammar of motives*. California, University of California Press
- Burke, Kenneth. 1969b. *A Rhetoric of Motives*. California, University of California Press
- Charland, Maurice. 1987. «Constitutive Rhetoric: The Case of The *Peuple Québécois*». *The Quarterly Journal of Speech*, Volume 73, number 2:133-150
- Charteris-Black, Jonathan. 2005. *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. Hampshire, Palgrave Macmillian
- Cicero, M. Tullius. 2003. *Retoriske skrifter. De oratore. Om taleren*. Oversat og kommenteret af Thure Hastrup. Odense, Syddansk Universitetsforlag

- Cicero, M. Tullius. 2006. *Political speeches*. Oversatt og med introduksjon av D. H. Berry. Oxford, Oxford University Press
- Curran, James. 2007. «Mediert demokrati», i Barbara Gentikow og Egil G. Skogseth (red.) *Medier og demokrati*. Oslo, Scandinavian Academic Press / Spartacus forlag AS
- Eide, Tormod. 2004 (1999). *Retorisk leksikon*. Oslo, Spartacus forlag AS
- Engelstad, Fredrik. 2003. «Makt, kommunikasjon, retorikk», i Øyvind Andersen og Kjell Lars Berge (red.) *Retorikkens relevans*. Oslo, Norsk Sakprosa
- Fairclough, Norman. 2010 (1995). *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language. Second Edition*. Harlow, Pearson
- Fairclough, Norman. 2001 (2000). *New Labour, New Language?* London, Routledge
- Fisher, Walter. 1999 (1984). «Narrative as Human Communication Paradigm», i John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit og Sally Caudill (ed.) *Contemporary Rhetorical Theory. A Reader*. New York, The Guildford Press
- Fraser, Nancy. 1992. Rethinking the Public Sphere: A Contribution to the Critique of Actually Existing Democracy, i Craig Calhoun ed. *Habermas and the Public Sphere*. Cambridge, The MIT Press,
- Foss, Sonja K. 2009. *Rhetorical Criticism. Exploration and Practice. Fourth Edition*. Illinois, Waveland Press, Inc.
- Gentikow, Barbara. 2007. Medier som fora for offentlig deliberasjon. Epilog, i Barbara Gentikow og Egil G. Skogseth (red.) *Medier og demokrati*. Oslo, Scandinavian Academic Press/Spartacus forlag AS
- Habermas, Jürgen. 1992. «Further Reflections on the Public Sphere». I Craig Calhoun (ed.) *Habermas and the Public Sphere*. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts
- Hartley, John. 1996. *POPULAR REALITY Journalism, Modernity, Popular Culture*. London, Arnold
- Hagelund, Anniken. 2003. *The Importance of Being Decent. Political discourse on Immigration in Norway 1970-2002*. Oslo, Unipax.
- Holje, Cathrine. 2008. *Hvilket arbeiderparti velger du? En analyse av det retoriske spillet mellom Ap og FrP gjennom 25 år*. Oslo, Universitetet i Oslo
- Imsen, Gunn. 2006 (2005). *Elevers verden. Innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo, Universitetsforlaget
- Jamieson, Kathleen Hall. 1990. *Eloquence in an Electronic Age: The Transformation of Political Speechmaking*. New York, Oxford University Press
- Johansen, Anders. 2003 (2002). *Talerens troverdighet. Tekniske og kulturelle betingelser for politisk retorikk*. Oslo, Universitetsforlaget
- Jørgensen, Charlotte, Christian Kock og Lone Rørbech. 2006 (1994). *Retorikk der flytter stemmer. Hvordan man overbeviser i offentlig debat*. 1. E-bok-utgave. Åstorp, Retorikförlaget.

- Kjeldsen, Jens E. 2006. *Retorikk i vår tid: en innføring i moderne retoriske teori*. Oslo, Spartacus
- Kjeldsen, Jens E. 2010. «Det er os eller dem». *RetorikMagasinet* nr. 78 - 2010, Retorikforlaget
- Klujeff, Marie Lund. 2006. «Retorisk publikum». I Marie Lund Klujeff og Hanne Roer (red.) *Retorikkens aktualitet. Grundbog i retorisk analyse*. København, Hans Reitzels Forlag
- Klujeff, Marie Lund og Hanne Roer. 2006. «Retorikkens genkomst i det 20. århundrede», i Marie Lund Klujeff og Hanne Roer (red.) *Retorikkens aktualitet. Grundbog i retorisk analyse*. København, Hans Reitzels Forlag
- Kock, Christian. 2003. «Retorikkens relevans». I Øyvind Andersen og Kjell Lars Berge (red.) *Retorikkens relevans*. Oslo, Norsk Sakprosa
- Lakoff, George og Mark Johnson. 2003 (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago, The University of Chicago Press
- Leff, Michael. 2003. «Fortolkende retorisk kritik». I *Rhetorica Scandinavica* nr. 26 - 2003, Rhetor Förlag
- Marsdal, Magnus E. 2008. *FRP-KODEN. Hemmeligheten bak Fremskrittspartiets suksess*. Oslo, Forlaget Manifest
- Marx, Karl og Friedrich Engels. 1984 (1969). *Det kommunistiske manifest*. Oversatt av Harald Holm. Oslo, Falken Forlag
- McGee, Michael C. 1975. «In Search of 'The People': A Rhetorical Alternative». I *The Quarterly Journal of Speech*, volume 61, nummer 3, s. 235-249
- McGee, Michael Calvin. 1999. «The «Ideograph»: A Link Between Rhetoric and Ideology», i John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit og Sally Caudill (ed.) *Contemporary Rhetorical Theory. A reader*. New York, The Guildford Press
- Mead, George Herbert. 1934. *Mind, Self, & Society*. Chicago, The University of Chicago Press
- Perelman, Ch. & L. Olbrechts-Tyteca. 2008 (1969). *The New Rhetoric. A Treatise on Argumentation*. Notre Dame, Indiana, University of Notre Dame Press.
- Quintilian, Marcus Fabius. 2004. *Institutio Oratoria*. Opplæring av talaren I-III. Oslo, Det Norske Samlaget
- Sigrell, Anders. 2001. *Att övertyga mellan raderna. En retorisk studie om underförståddheter i modern politisk argumentation*. Åstorp, Rhetor förlag
- Söderberg, Maria Wolrath. 2010. «Aristoteles enthymem» i *Rhetorica Scandinavica* Nr. 53-2010. Ödåkra, Retorikförlaget
- Todal Jenssen, Anders og Toril Aalberg. 2004. «På valgkampens slagmark. En eksperimentell studie av medieeffekter». I Bernt Aardal, Anne Krogstad og Hanne Marthe Narud (red.) *I valgkampens hete. Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet*. Oslo, Universitetsforlaget
- Toulmin, Stephen E. 2003(1958). *The Uses of Argument. Updated Edition*. Cambridge, Cambridge

University Press

Urke, Audun. 2007. *Matroser og dyre venninner på danskebåten. Om politisk retorikk*. Oslo, Kolofon Forlag AS

van Dijk, Teun A. 2002. *Racist Discourse*. I Ellis Cashmore (ed.), *Routledge Racist Discourse*. I Ellis Cashmore (Ed.), *Routledge Encyclopedia of Race and Ethnic Studies*. (pp. 351-355). London, Routledge

van Dijk, Teun A. 2004. *Racist Discourse*. I Ellis Cashmore (ed.), *Routledge Racist Discourse*. I Ellis Cashmore (Ed.), *Routledge Encyclopedia of Race and Ethnic Studies*. (pp. 351-355). London, Routledge

Villadsen, Lisa Storm. 2002. «Dyre ord, men hvad dækker de?» I *Rhetorica Scandinavica* Nr. 23-2002, Rhetor förlag

Villadsen, Lisa Storm. 2006a. «Fortolkningens rolle i retorisk kritik». I Marie Lund Klujeff og Hanne Roer (red.) *Retorikkens aktualitet. Grundbog i retorisk analyse*. København, Hans Reitzels Forlag

Villadsen, Lisa Storm. 2006b. «Klassikerintro» til «Den andre persona», E-artikkel, publisert i *Rhetorica Scandinavica* Nr. 9-1999. Version 2006-06. Introduksjon av Lisa Storm Villadsen (s.4-6). Oversatt av Lars Nyre. Rhetor Förlag.

Waldahl, Ragnar. 2007. *Opinion og demokrati*. Oslo, Universitetsforlaget

Wander, Philip. 1999. «The Third Persona: An Ideological Turn in Rhetorical Theory». I John Louis Lucaites, Celeste Michelle Condit og Sally Caudill (ed.) *Contemporary Rhetorical Theory. A reader*. New York, The Guildford Press

Kildeliste

Aftenposten. *Frp-fall og Høyre-hopp på meningsmåling*.

Kilde: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article4133712.ece>
lastet ned fra Internett 31. mai 2011

Andersen, Kent og Christian Tybring-Gjedde (2010). *Drom fra Disneyland*

<http://www.aftenposten.no/mening/kronikker/article3783373.ece>
lastet ned fra Internett 27. september 2010

Jensen, Siv. 2007. Tale ved Fremskrittspartiets valgkampåpning, Fredrikstad 11. august 2007

Kilde: nettstedet «Virksomme Ord» (<http://virksommeord.uib.no/taler?id=2721>)

Jensen, Siv. 2009a. Åpningstale ved Fremskrittspartiets landsmøte, 23.mai 2009

Kilde: transkribert fra You Tube (<http://www.youtube.com/watch?v=cyzUjAiYAh8>)

Linje 123-240: kilde: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/valg-2009/artikkel.php?artid=570321>

Jensen, Siv. 2009b. Tale ved Fremskrittspartiets valgkampåpning, Drammen 12. august 2009

Kilde: transkribert fra You Tube (<http://www.youtube.com/watch?v=TUg4feqgQig>)

Jensen, Siv. 2010. Åpningstale ved Fremskrittspartiets landsmøte, 23. april 2010

Kilde: transkribert fra FrP-tv (<http://frp.exss.no/webtv/pages/?clipid=43&sid=3>)

Kjeldsen, Jens. «Taler i tall».

Kilde: <http://voxpública.no/seksjon/allmenningen/retorikkbloggen/page/2/>. Publisert 20. august 2009, lastet ned fra Internett 15. april 2011.

Politisk kvarter, NRKP2, kringkastet 03.09.2010, lastet ned som podcast fra nrk.no 27.september 2010

Statistisk Sentralbyrå. Valgstatistikk. Kilde:<http://www.ssb.no/val/>, lastet ned fra Internett 18.10.2010

Vedlegg 1 (2007)

Siv Jensens tale ved Fremskrittspartiets valgkampåpning,

5 Fredrikstad 11. august 2007

Kilde: nettstedet «Virksomme Ord» (<http://virksommeord.uib.no/taler?id=2721>)

Hallo! Takk.. Hjertelig velkommen til Fremskrittspartiets valgkampåpning her i Fredrikstad, jeg har også
10 lyst til å ønske velkommen til alle dere som følger denne valgkampåpningen gjennom Fremskrittsparti-
TV, som er første gang et politisk parti faktisk gjør i en valgkamp. Jeg har lyst til å begynne litt med det,
jeg er faktisk veldig stolt av at Fremskrittspartiet utvikler nye metoder for å komme med budskapet ut
til velgerne våre. Det er tross alt ganske mange mennesker som ikke har muligheten til å komme seg ut
på ulike arrangementer, og da er det viktig, at de har muligheten til å følge politiske taler helt usensurert
15 gjennom TV, og det syntes jeg er en veldig, veldig bra nyvinning fra Fremskrittspartiets side.

Så har jeg jo, før jeg begynner, lyst til å ønske AUF velkommen, de er jo alltid til stede på hver eneste
appell jeg holder rundt omkring i landet. Men grunnen til at de kommer, det er fordi at de skal dele ut
en sånn *klimavote* til meg. De har sikkert med seg klimavoter disse og. Og det er tydelig en sånn
organisert kampanje som AUF driver med. Men la meg si følgende til dere: Ta heller en prat med
20 statsministeren! Fordi, deres egen regjering kjøper ikke lenger klimavoter fordi de ikke vet hva
pengene blir brukt til. Så rydd heller opp i deres eget rede før dere kommer og skiter i vårt.

Og nå er det jo valg, så nå får dere jo besøk av den ene politikeren etter den andre som skal komme og
for så vidt spre det glade budskap, og jeg skjønte at statsministeren hadde vært her for et par dager
siden og brukt nesten hele tiden sin på å snakke feilaktig om Fremskrittspartiet. Min utfordring til deg
25 Jens, den er følgende: La oss bruke denne valgkampen på å snakke om vår egen politikk. La oss ha så
mye respekt for velgerne, at de presenterer hva vi har tenkt å gjøre på eldreomsorgen, på skolen, på
barnehagene, med samferdselspolitikken, med integreringspolitikken. Også ha den tilliten til at folk
klarer å selv bestemme hvilket parti de vil stemme på.

Dette er et lokalvalg, og det betyr selvfølgelig først og fremst at det er ikke *meg* dere skal stemme på,
30 dere skal stemme på våre lokale listekandidater rundt omkring i hele Norge. Og da dreier det
selvfølgelig seg om tilliten mellom dere og dem. Men det er også ganske viktig at det er god kontakt
mellom rikspolitikkerne og kommunepolitikkerne. Det er viktig at vi som sitter på stortinget følger nøye
med på hva som skjer rundt omkring i dette landet. Vi må ikke sitte der inne og tro at vi vet alt som
foregår. Det å være ute og snakke *med* folk, høre på dem, lytte på hvilke hverdagsproblemer folk har.
35 Det er det som gjør det mulig for oss å forandre hverdagen til folk Og vi skal aldri glemme, vi som er

politikere, at vi er det fordi *dere* har tillit til oss. Fordi dere har stemt på oss. Derfor skal vi enten vi sitter i kommunestyret, på fylkestinget eller på stortinget, ha den grunnleggende respekten, være deres ombudsmenn og alltid ha tid til å ta opp deres saker. Jeg blir ganske frustrert jeg, over alle de politikerne som *etter* at de blir valgt, plutselig får alle disse here rare, merverdige ideene om hvorfor de ikke skal
40 gjøre det de lovet dere før valget. Hvor mange ganger har ikke dere hørt valgløfter? Valgløfte på valgløfte på valgløfte som aldri blir innfridd, fordi plutselig kommer pekefingeren frem. Plutselig så får de alle disse merverdige ideene om hvorfor de *ikke* kan bygge disse veiene allikevel. Eller hvorfor de *ikke* kan bygge et nytt sykehjem, eller hvorfor de *ikke* kan redusere skattene. Da kommer jo alle sammen, og dette er jo ting som *vi* sitter og snakker om over en kopp kaffe eller en øl bort på kroa ikke
45 sant, vi snakker jo om det sammen, alle sammen. Sitter og klør oss i hodet også lurer vi på hvordan dette *styrtrike* Norge, kan klare å stille seg sånn, at vi verken har råd til å bedre eldreomsorgen, bygge veier uten bompengefinansiering eller ta oss av de mest grunnleggende velferdstilbudene. Dette sitter jo vi og snakker om. Men i det øyeblikket politikerne får ansvar, får posisjon, så kommer de med alle motforestillingene om hvorfor det ikke går an allikevel. Men tro meg mine damer og herrer det er *ingen*
50 *maskin* nede på stortinget, som er sånn at når vi blir valgt inn der så går vi gjennom den maskinen og kommer ut på andre siden, så er vi mye smartere enn dere. Det er ikke sånn. Glem aldri, alle dere som stiller til valg, at dere er folkets forlengede arm inn i styrende organer; ta vare på folkets interesser, lytt til hva de har å si og ha grunnleggende respekt for deres meninger og synspunkter.

Nok en gang er eldreomsorgen et av de viktigste sakene i en valgkamp, og jeg har lyst til å si dessverre,
55 fordi vi burde ha løst dette problemet for lenge siden. Jeg håper at dette blir det siste valget hvor vi snakker om å løse problemene i eldreomsorgen, og at vi neste gang har klart å løse dem. Og la meg fortelle dere hvorfor dette er den viktigste saken for Fremskrittspartiet. Det er fordi vi er grunnleggende lei av at de eldre i vårt samfunn blir behandlet som kasteballer i et offentlig system. For oss dreier en *varm, verdig* eldreomsorg seg om en helt grunnleggende ting, nemlig respekt for
60 enkeltmennesket. Selv om man får vondt i beina, eller blir skrøpelig i hofta, så har man fortsatt tankene sine og hodet sitt. Og man skal ha rett til å bestemme over sitt eget liv også når man blir gammel. Og eldreomsorgen dreier seg om mye mer enn en sykehjemsplass. Det dreier seg også om de tjenestene man har behov for i hjemmet. Det kan være en hjemmehjelp, hjemmesykepleie, hva det nå måtte være. Og når de rødgrønne sier at det ikke går an å innføre valgfrihet i eldreomsorgen, så syntes jeg det er en
65 hån mot folk. Det virker nesten på meg som om man tenker som så at: jaja, vi er nå snart kvitt dem så det er ikke så nøye allikevel, vi trenger ikke å høre på hva de har å si. Reis der i protest! Mot den type holdninger. Fordi dere fortjener å bli behandlet med den grunnleggende respekten som dere fortsatt er som enkeltmennesker. Og da dreier det seg, for meg, om følgende, og jeg skal illustrere dette med en veldig, veldig spesiell historie. Fordi det er ikke bare eldre mennesker, det er også funksjonshemmede

70 mennesker som trenger hjelp i hjemmet. Og for noen måneder siden så møtte jeg en ung mann i Oslo, ja han er faktisk like gammel som meg, og han er 100 % pleietrengende, trenger hjelp til absolutt alt. Men så var jeg og besøkte ham også sa han: "Vet du hva? Det er greit at jeg er syk, det er greit at jeg ligger til sengs, og det er greit at jeg ikke klarer å spise selv eller gå på do selv, eller gjøre noe som helst selv. Men jeg klarer å tenke. Ikke ta fra meg verdigheten i livet mitt." Og hva slags hverdag hadde han?

75 Hver eneste uke fikk han besøk av *tretti* ulike personer, som kom inn i hans stue og skulle hjelpe ham. Og tenk selv! Nå skal vi være litt intime her, noen ting vi gjør her i livet her vil vi gjøre aleine, blant annet det å gå på toalettet. Ikke sant? Det er greit å få være i fred da. Tenk alle de menneskene, som *ikke* kan være i fred når de skal gjøre dette. Trenger hjelp til å komme seg inn der og ut der og ikke sant, alt det man gjør når man er på toalettet. Det er i utgangspunktet fryktelig nærgående ting å få hjelp til.

80 Og når trediver personer skal gjøre det for deg i løpet av en uke, da blir du fratatt verdigheten. I Oslo innførte Høyre og Fremskrittspartiet, som sitter i byråd sammen, valgfrihet i hjemmetjenestene. Og det betydde at han plutselig fikk et valg, han fikk et valg så han kunne velge bort det å ha trediver personer i hjemmet sitt hver eneste uke, og så fikk han anledning til å velge et annet tilbud. Og de tilbød ham en hverdag hvor kun *tre* personer kom på besøk, personer han ble kjent med, fikk et forhold til, stolte på.

85 Og som han sa: "Endelig har dere gitt meg verdigheten tilbake i livet mitt." Og *det* er det Fremskrittspartiets eldreomsorg dreier seg om, det er å sette enkeltmennesket i fokus, ha respekt for deres valg og de som sier at det ikke betyr noe, de tar skammelig feil og undervurderer folk i dette landet.

Jeg er veldig stolt av å representere et parti, som er garantisten mot at det blir innført eiendomsskatt i kommunene. Nå er vi et sted hvor det er eiendomsskatt. Og jeg må si at jeg slutter altså ikke å

90 overraskes over den *kreativiteten* man utviser, ikke bare for å sette eiendomsskatten til det maksimale nivå man har lov å ta. Men som om ikke det er nok, så tenker man hvordan skal vi klare å få inn enda litte granne mere penger fra lommene til folk, så går man hen og endrer takseringsgrunnlaget, ikke sant? Hvis man øker verdien på boligen, så kan man suge ut litt mer i eiendomsskatt. Det burde ikke

95 være lov! Derfor har vi tatt til ordet i stortinget for å fjerne hele muligheten til å utstede eiendomsskatt. Men det har vi ikke fått flertall for. Og det betyr at vi i alle de kommuner i Norge hvor Fremskrittspartiet er representert, vil vi slåss med nebb og klør for å stoppe innføringen av eiendomsskatt og muligheten for å redusere og avvikle den så fort som overhodet mulig!

Jeg leste i avisen her før jeg kom, at nå driver dem og stikker kjepper i hjula for Rygge flyplass. Hva er dette for noe? Nå har vi altså, prøver vi å gjøre det *lettere* å være flypassasjer i Norge. Gjøre det lettere for det lokale næringslivet her i Østfold, gjennom å bygge opp denne flotte flyplassen som snart står ferdig, og jeg har vært og besøkt de. Men når spillereglene endres underveis. Kanskje så dramatisk at

hadde man visst dette før man begynte å stikke spaden i jorda, så ville man kanskje aldri begynt å bygge flyplassen. Da *leker* man med andre menneskers penger. Og det må denne regjeringen snart holde seg for god til. Nå må de være forutsigbare, langsiktige og troverdige også med andre menneskers penger. Det dreier seg nemlig ikke bare om statens penger, som ikke bare er statens penger, men det er våre penger. Men det skal ikke på toppen av det hele, være sånn at de spiller bingo med mennesker som tør å investere, tør å satse, tør å skape, tør å skape arbeidsplasser og så videre. Det bør de holde seg for gode til. Vi trenger et konkurransetilbud i norsk luftfart, vi må ikke gjøre det vi kan for å skjerme Gardermoen for konkurranse. Det blir bedre for alle oss andre hvis det er operative flyplasser både i Vestfold, i Østfold og på Gardermoen. Da får vi flyplass(*), får vi som flypassasjerer muligheten til å reise dit hvor vi føler tilbudet er best mulig, og derfor synes jeg regjeringen snarest mulig må rydde opp i den urettferdigheten de nå er i ferd med å påføre Rygge flyplass.

For å snakke litt mer om samferdsel da. Skjøner dere hvordan det er *mulig*, for verdens rikeste land, å finansiere nær sagt et hvert nytt veiprojekt, med nok en bomstasjon? Det er altså ikke grenser for det. Skal jeg fortelle dere en historie. Jeg var oppi, på vestlandet, for noen dager siden, og der er dem like imot bomstasjoner som det dere er. Men nå har dem funnet på noe enda mer nytt og kreativt, for dere vet altså at på vestlandet så går det veldig mye ras. Og vi driver jo og slåss i stortinget hele tiden for å få bevilget mer penger til rassikring av utsatte veistrekninger. Nå skal dem bygge *bom* der oppe, sånn at innbyggerne må betale for å *unngå å få en steinblokk i hue*. Og det er ikke bomavgift, det er rasavgift og det er direkte flaut at man finner på noe sånt i Norge!

Men hvordan klarer vi det da? Se på Sverige. Sverige var jo nesten teknisk *konkurs* for noen år siden, men veier har dem. Og så vidt jeg vet så er det en bomstasjon, én. Hvorfor er vi så annerledes? Er det sånn at når vi har penger så blir det et så stort problem at vi må få dem bort? La nå for all del ikke denne rikdommen og overskuddet, som vi har vært med på å skape, komme oss til gode. Det salter vi ned! Og jeg skal utfordre Kristin Halvorsen jeg, skulle tenke meg at hun kanskje nå skulle svare på hvor mye av vår formue som nå har gått tapt som følge av det fallet vi ser på verdens børser rundt omkring. Vi kunne kanskje med fordel ha investert litt mer av de pengene i infrastruktur i Norge, i bygningsmasse i Norge. På en sånn måte at vi fikk grunnlag for ny verdiskapning og vekst, som i sin tur gir mer skatteinntekter til staten, flere arbeidsplasser og muligheten for å ha noe å leve av den dagen vi ikke lenger lever av oljen. Men det skal vi jo ikke gjøre! Det skal vi ikke gjøre! Og jeg lurar så inderlig på hvorfor det er bedre å investere våre penger i bedrifter som konkurrerer med norske, fremfor å investere dem i vårt eget næringsliv, i vårt eget land og på en slik måte at vi kan nyte godt av det *langt* inn i fremtiden og for mange flere kommende generasjoner.

135 Skole er viktig. Vi skal ha en skole som vi kan være stolte av å sende barna våre til. Ikke sant? Det er jo
det vi vil, vi vil at våre små håpefulle skal vokse opp til å bli flinke, engasjerte samfunnsborger som
klarer seg og kan stå på egne bein. Men da må jo skolen være en plass som stimulerer *hver eneste* elev til å
bli bedre. Enhetsskolen, som har vært varemerket til Arbeiderpartiet nå i flere tiår, hva er det for slags
140 skole? Jo det er jo en skole, hvor man vil at, tenk, har dere noensinne møtt to barn som er like? Nei, for
hvert eneste individ er født helt unike. De er forskjellige, de tenker ulikt, har ulike drømmer og tanker
og meninger om hvordan fremtiden deres skal være. Og da må jo skolen være en plass som stimulerer
dem til å bli gode der hvor de har forutsetninger til å være flinke. I stedet for at de hele tiden skal få
høre at: Såså, slapp av, her skal vi alle være like, her skal det ikke være noen forskjell. Og mange elever
145 mister jo motivasjonen tidlig fordi de blir holdt nede i stedet for at de får muligheten til å utvikle seg og
vokse til det de er flinke til. Men da må vi ha en skole som tillater det, som tillater hver enkelt elev å
vokse og utvikle seg, i stedet for en skole hvor målet er at det skal tyte kliss like sosialdemokrater ut
etter endt skolegang. Det er ikke en skole jeg vil ha!

Fremskrittspartiet går også til valg på to andre viktige saker. For det første så ønsker vi at kommunen
skal være en plass som først og fremst setter innbyggernes interesser i fokus. Hvis det er noen som har
150 glemt det, så er det altså sånn at kommunen er til for innbyggerne, det er ikke innbyggerne som er til
for kommunen. Og det betyr det, at vi i kommune etter kommune rundt omkring i Norge hvor
Fremskrittspartiet får lov å styre, så skal vi ta innerst inne i skuffen og finne frem dette *ja-stempelet*. Så
skal det stå fremme på pulten, og så skal vi lete hver eneste gang det kommer en søknad fra en
innbygger etter en grunn til at vi skal si *ja*, selvfølgelig skal vi innfri den byggetillatelsen, selvfølgelig skal
155 du få lov å bygge på garasjen din, selvfølgelig skal vi legge forholdene til rette for at du kan skal få
starte opp den bedriften din akkurat her. Det er jo *det* som skal være kommunen, en plass hvor det er
hyggelig å komme, en plass hvor man får hjelp til problemene sine i stedet for at man hele tiden får
høre at: Sorry, still deg bakerst i køen. Vent, send søknad inn i tre eksemplarer så får vi se hva det blir til
om noen måneder. Det er altså ikke måten å møte folk på. Og jeg, jeg er igjen stolt av å kunne vise til at
160 i kommuner hvor Fremskrittspartiet styrer, så gjør vi det. Vi åpner opp kommunehuset. Vi gjør det lett
for folk å komme inn der. Og vi gjør det vi kan for å redusere saksbehandlingen til et minimum. Og jeg
skal gi dere et eksempel, i Os kommune utenfor Hordaland. Der har Fremskrittspartiet hatt ordføreren
i *åtte år*. Og hvis det er så ille, i disse Frp-kommunene som Jens Stoltenberg sier... Så jeg må fortelle dere
det da, når jeg dro til Os sist, når vi kom over kommunegrensa inn til Os, så sa jeg: "Stopp bilen! Stopp
165 bilen!" Så gikk jeg ut av bilen, så sa han: "Hva er det med deg da?" "Jeg tenkte jeg bare skulle kjenne på
lukten av Frp-land", sa jeg. "For jeg lurer på, lukter det vondt her? Er det farlig å bo her? Blir jeg sjuk
nå?" Får det er jo sånn man får inntrykk av ikke sant? Når man hører på all den negative propagandaen
om hvor fryktelig det blir hvis Fremskrittspartiet får lov til å styre. Men hva er det som er skjedd i Os

da? Jo, vi har altså snudd et underskuddsforetagende til en solid økonomi. Men ingen eiendomsskatt.

170 Lave avgifter på vann, renovasjon og, og, og kloakk. Vi har full barnehagedekning. Det er jo også en av disse løgnene de kommer med, at det er vår skyld at det er vår skyld at det ikke er full barnehagedekning her i Norge. Det er vår skyld det. Det er greit å ha noen å skylde på, er det ikke det? Vi har satsset på skolen, vi har satsset på eldreomsorgen, vi har gjort det vi har sagt vi skulle gjøre. Og i tillegg, så er det altså en kommune hvor folk flytter *til*, de flytter ikke ifra. Sist år var det 400 mennesker

175 alene som flyttet til Os, mange av dem fordi de ønsket å starte opp en bedrift. Og hvorfor det? Jo, for når de kommer dit så møter de velvilje. De sier: "Her, vi skal fikse tomt til deg, vi skal ordne vi skal fikse, bare vær så snill, bare legg bedriften din her for vi trenger arbeidsplasser her i kommunen." Det er jo holdningen å møte folk med ikke sant? Vi trenger å satse på vekst og verdiskapning. Og la meg si det også, for nå er det så mye diskusjon om det skal være lov å tjene penger i Norge, sant? Det har vi nå

180 lest, side opp og side ned. La meg først si; jeg er også enig i at vi må ha en diskusjon på hva som er et anstendig nivå på lederlønninger i Norge, selvfølgelig skal vi ha en diskusjon på det. Men det vi aldri må tape av syne, det er at vi trenger bedrifter og arbeidsplasser i dette landet for at hjulene skal gå rundt. Og det må ikke være sånn, som man av og til får inntrykk av i Norge, at det er helt greit å bli millionær hvis man vinner penga i lotto. Tenk litt over det, vinner du 24 millioner i lotto, da er du kul da. Har du

185 tenkt på det? Og vi er ikke misunnelig engang, altså vi får, kunne jo tenkt oss å vinne selv. Men så sier vi gratulerer, også prøver vi å se om det kanskje blir vår tur neste gang. Det er greit! Helt okay! Og så må jeg tulle litt med fotballen, jeg skal være veldig forsiktig med det altså, men jeg har lyst til å tulle litt med fotballen. Fordi, tenk hvor mange penger som ruller rundt i den industrien. Disse gutta tjener *formidable* summer, på å gjøre hva? Å løpe rundt på en gressmatte etter en lærkule, og de tjener mye penger på det

190 altså, men vi er ikke misunnelige på dem heller, vi syntes det er flott at folk får lov å gro med talentene sine og tjene penger på det. Og vi er ikke misunnelige et sekund. Men hva gjør dette samfunnet med de som investerer sparepengene sine i en arbeidsplass? De tør å starte opp en bedrift, tør å betale arbeidsgiveravgift til staten for å ansette folk, betale skatt sånn at vi politikere kan gjøre det vi liker best, nemlig å fordele penger. Hva gjør vi da? Jo, da sender vi kemneren og skattefuten og

195 likningsmyndighetene på de! For de skal ikke få lov å lykkes! Og det er en holdning vi må slåss for å få bort fra det norske samfunn. Det er gründerne vi må løfte opp som våre helter, for det er de som skaper verdiene i dette samfunnet og det er de som gjør at vi har en jobb å gå til!

Vi har også sagt at det må bli fokus i denne valgkampen på norsk integreringspolitikk, og det er vi nødt til. Vi som sitter i storting og regjering har ansvaret for å bestemme hvor mange mennesker som skal få

200 komme til dette landet. Men alle våre nye landsmenn, de bor ikke i staten, de bor i et nærmiljø, de bor i en kommune, de bor i en gate, de bor i et hus. Og det betyr at det er kommunens ansvar å legge forholdene best mulig til rette for en vellykket integreringspolitikk. For *det* dreier seg om at vi skal

kunne leve side om side i nærmiljøet, og da må vi forstå hverandre. Derfor må det være et helt *grunnleggende* prinsipp, at barna våre som begynner i skolen de må kunne norsk. De må kunne norsk.

205 Men alle andre må og kunne norsk, for hvis ikke de kan norsk er det desto vanskeligere å komme seg ut og få en jobb. Og tenk på alle de innvandrerkvinnene, rundt omkring i Norges land, som aldri har vært ute av døra, fordi de ikke får lov, de kan ikke norsk. Og hvordan i all verden skal de kunne integreres inn i nærmiljøet da? Jeg var og snakket med politiet i Trondheim i går, eller var det forigårs, de fortalte at en av de viktigste prosjektene de har nå, det er å komme *helt* inn i familien, sammen med hjelp fra

210 nærmiljøet. Fordi de vil at innvandrerkvinnene skal bli klar over hvilke rettigheter de har når de er i Norge. Mange av de aner det jo ikke. Og i det øyeblikket de får vite, at det å bo i Norge det dreier seg om å ha *frihet* til å bestemme, ha retten til å arbeide, ha muligheten til å delta, følge med på ungenes oppvekst og vei gjennom skolen. Tenk så mye bedre det blir for de kvinnene. Derfor må vi gjøre det vi kan for at alle de innvandrerkvinnene som i dag er stua inne, får anledning til å komme ut. Og da må vi

215 begynne å *straffe* de familiene, som hindrer kvinnen i å bli fullverdig integrert i vårt samfunn. For mange av disse familiene mottar en eller annen form for ytelse fra det offentlige. Og hvis de ikke er *interessert* i å integrere seg i det norske samfunnet, hvis de ikke er *interessert* i at hele familien skal kunne det norske språk, hvis de ikke er *interessert* i å følge norsk lov; ja, da vet jeg om *mange* andre steder de kan reise til enn å være her!

220 Men dette er jo så viktig fordi at vi har mange mennesker med innvandrerbakgrunn i Norge, som oppfører seg ordentlig, er i jobb, betaler sin skatt, driver sin forretning og det eneste de ønsker, er å få hjulene til å gå rundt. Og da må vi ikke føre, en politikk i Norge som gjør det enda vanskeligere for dem å leve her på lik linje med alle oss andre, det er mange av dem. Skikkelige, ordentlige mennesker som vi skal ta vare på. Men da må vi også slutte med den naive asylpolitikken som regjeringen nå fører,

225 hvor den som får lov å bli her i landet, er jo de vi har aller minst bruk for. Mens vi kaster ut i tur og rekkefølge mennesker som har lært seg det norske språk, kommet seg i jobb og som bare ønsker å bidra med noe positivt, de blir sendt ut. Mens de som kommer hit bare for å lage kvalm, stjele, lage bråk! De får lov å bli. Da er integre*da er asylpolitikken feilslått Jens Stoltenberg, gjør noe med det!

Det dreier seg om å skape trygge lokalsamfunn. Det dreier seg om å ha respekt for folk. Det dreier seg

230 om å gidde ikke bare å lytte, men ha tid til å snakke, ha tid til å høre på menneskers hverdagshistorier. Fordi det er summen av alle hverdagshistoriene som utgjør det fellesskapet vi har i Norge. Og dette landet er utrolig mangfoldig og forskjellig, er man oppe i Nord-Norge så er de opptatt av kanskje helt andre ting enn vi er opptatt av her nede. Men vi skal ha tid, vi skal bry oss, vi skal bruke energien vår som politikere på å gjøre samfunnet bedre. Og da må jobb nr én være å prøve alt vi kan, for å få løst

235 oppgavene fremfor å skyve de foran oss. Og jeg er helt overbevist om, at det er mulig å bruke litt mer

av vårt overskudd på å bedre velferden i Norge, uten at økonomien går av skaftet. For det er jo den trusselen man kommer med hele tiden, sant? Det blir inflasjon, det går galt. Men det er rart det der, la meg illustrere det med et par eksempler for dere. Ofte når vi lager våre alternative statsbudsjett til stortinget, så foreslår vi å bruke litt mer penger. Men vi foreslår å bruke det på å *investere* i en bedre fremtid, noe som vil gi oss mer avkastning. Da får vi jo beskjed om at dette er fullstendig uansvarlig! Det er galskap, tull og det er ikke måte på hvor gærent det er. Men det vi ofte ser er at noen måneder etterpå, så har regjeringen brukt akkurat like mange penger sjøl. De bare sa det ikke da de laget budsjettet. Og da er det greit, da blir det ikke inflasjon. Men det er selvfølgelig fordi den ansvarlige regjeringen har sagt det er greit. Men vi, vi er uansvarlige vi! Jeg er så lei av å høre det. Fordi de vet så inderlig vel, at det er fullt mulig å gjøre noe hvis vi gjør det på riktig måte. Og la meg også legge til at det er en annen ting det er fullt mulig å gjøre noe med, nemlig å bruke *mindre* penger på ting som bare er byråkrati og administrasjon. Vi har altså tre fylke(*), tre politiske nivåer i Norge. Vi har fylk(*), vi har kommunen, vi har fylkeskommunen og så har vi staten, storting og regjering. Vi er altså fire og en halv million innbyggere. Er vi litt sånn spesielt dumme kanskje? Så vi trenger å bli passet litt ekstra godt på? Jeg tror ikke det. Jeg tror vi med fordel kan avvikle fylkeskommunen og jevne den med jorda. Men jeg må, jeg må dele en hemmelighet med dere da. Jeg stilte nemlig for noen år siden et spørsmål til finansdepartementet. Jeg ville vite hvor mye vi kunne spare på å avvikle hele greia. Jeg tror det er noen milliarder jeg nemlig. Det er mange politikere som får lønn der, det sitter mange mennesker og jobber der. Så jeg ville gjerne vite det, hvor mye penger kan vi spare? Så fikk jeg svar: "ingen, null kroner". Så klødde jeg meg litt i hue og så sa jeg at: Det var jo et besynderlig regnestykke, men det er vel jeg som er dum igjen da. Jeg stilte spørsmålet en gang til. Vi forutsetter at alle de politikerne som i dag får lønn for å være fylkespolitikere, skal ikke være mer. Vi forutsetter massevis av sånne ting, det skal opphøre. Men fortsatt så kom svaret tilbake, "nei det er null kroner å spare fordi *vi* (altså finansdepartementet) forutsetter at alt egentlig skal bli som før." Da har de altså misforstått hva det er vi er på jakt etter. Vi vil fjerne fylkeskommunen, vi vil fordele oppgavene mellom kommune og stat. Og vi vil fjerne alt det fordyrende byråkratiet som bare koster skattebetalerne penger uten at vi får noe igjen for det!

Og valgkampen må dreie seg om det og, den må faktisk dreie seg om at vi ikke bare skal love. Eller så at vi ikke bare skal si at, det skal vi gjøre og det skal vi bruke penger på og det skal vi gjøre også. På noen områder så må vi faktisk si at nei, det skal vi faktisk ikke gjøre. Fordi vi har faktisk tenkt å prioritere det viktigste først, og det gjør vi. Vi sier: Ja til en varm og verdig eldreomsorg! Hvor enkeltmennesket står i fokus, men hvor det offentlige betaler. Det er nemlig ikke sånn, som våre konkurrenter feilaktig påstår. At hvis vi får bestemme, så er det lommeboka di som skal avgjøre om du har råd eller ikke. Det er feill! Og nå må de snart slutte å komme med den type beskyldninger. Fordi det vi vil gjøre, det er å innføre et statlig stykkprisfinansieringssystem som gjør at enten du er rik eller fattig, enten du bor i nord eller i sør,

270 skal ha den *samme retten* til en god og skikkelig eldreomsorg gjennom at staten betaler regningen for deg. Det er hva en statlig stykkprisfinansiering er. Også vil vi innføre en lovfestet *rett* til å få en sykehjemsplass den dagen vi har behov for det. De er fryktelig ivrig etter å innføre lovfestet rett til barnehageplass. Det går an! Det er ikke noe vanskelig! Men å innføre den samme lovfestede retten til landets eldre mennesker; har ikke hørt på maken til bortforklaringer jeg, hvorfor det ikke går an. For
275 *hver* gang vi fremmer det forslaget, så blir det nedstemt. "Det er for tidlig, vi kan ikke gjøre det, vi har for mye igjen, vi må bygge ut mer". Sett i gang da! Bygg! Sett i gang da, produser det antall plasser vi har behov for her i landet. Vi kan jo ikke være bekjent med å ha 15 % dekning på sykehjemsplasser. Vi kan ikke være i en situasjon som man også har her, hvor man foreslår å stue folk sammen på tomanns rom. Det er frekt! Det er direkte frekt! Folk skal ha rett til å ha en privat atmosfære selv om de er syke,
280 selv om de er gamle, ja til og med selv om de er senilt demente. For sånn skal vi ikke behandle folk i dette landet!

Og vi lover å sette fokus på hvordan vi kan sette fart på veiutbyggingen, *uten* å innføre bomstasjoner rundt omkring. Og vi lover å satse på *kvaliteten* i skolen slik at elevene våre kan vokse opp til å bli kloke mennesker. Og vi lover å sette fokus på hvordan vi kan forbedre eldreomsorgen, nei, eh, hvordan vi
285 kan få fart på ja-kommunen. Og som jeg også sa, vi vil ha en tøffere integreringspolitikk. Men så er det alt det vi ikke lover, det er det som kommer til å bli nedprioritert av Fremskrittspartiet. Fordi vi kan ikke bruke penger på alt. Vi skal rydde opp i økonomien, vi skal si *nei* til Høyres skatter og avgifter og, og, ge, eh.. gebyrer. Så skal vi satse på de oppgavene vi sier vi skal satse på. Men da sier vi jo samtidig at alle andre ting, som å byggemonumenter over politikerne eller nye rådhus eller jeg vet ikke hva de holder på
290 med rundt omkring; det sier vi nei til. For nå skal vi rydde opp i de viktigste oppgavene først.

Og da har jeg lyst til å avslutte med å si: Jeg håper, at alle bruker stemmeretten sin og går og stemmer. Det å stemme dreier seg om å være med på å påvirke hvordan du ønsker at kommunen din skal bli styrt de nærmeste fire årene. Lar du være å stemme, så er det også et valg, men da har du ikke rett til å klage etterpå. Så alle de som vurderer om de skal gå og stemme eller om de skal la være å gå og stemme. Gå
295 og stem. Påvirk. Sett sammen kommunestyret. Gjør en innsats for at din kommune blir et bedre sted å være. Og *jeg* håper jo, at så mange som overhodet mulig gir Fremskrittspartiet sjansen denne gangen. Nå har vi hørt lenge nok på lovnadene til de andre partiene. I mange tiår har Arbeiderpartiet og de andre hatt ansvaret for utviklingen av eldreomsorgen. Hvorfor i all verden skal vi tro at de får orden på det nå? Når de ikke klarte det forrige gang og ikke for fire år siden og ikke for åtte år siden og ikke for tolv
300 år siden. Jeg skal fortelle dere hvorfor jeg. Fordi de skriver ut feil medisin. Og det er noe med at når en lege i tjue år skriver ut hjertemedisin til en hoftepasient, så burde kanskje den legen få lov til å gjøre noe annet enn å være lege. Og da er det samme budskapet overført til Arbeiderpartiet. Når dere har klart å

tulle til eldreomsorgen i tjue år, så er det kanskje på tide å slippe til de som har den *nye medisinen*. Som tør å prøve noe annet. Det gjør vi! Derfor håper jeg dere stemmer på oss. Godt valg, alle sammen!

Vedlegg 2 (2009a)

Siv Jensens åpningstale ved Fremskrittspartiets landsmøte, 23.mai 2009

Kilde: transkribert fra You Tube (<http://www.youtube.com/watch?v=cyzUjAiYAhs>)

5

Takk skal dere ha. Tusen takk. Tusen hjertelig takk. Kjære landsmøte. Som jeg sa tidligere i dag, så har nå alle partiene og LO hatt sine landsmøter og de har snakket mye om Fremskrittspartiet. Nå har vi landsmøte og vi skal snakke om Fremskrittspartiet. I dag er det ett hundre og femten dager igjen til valget. Hundre og femten dager igjen til valget. Et valg som blir noe av det mest spennende i

10 Fremskrittspartiets historie. Og det er en fornøyelse for meg å kunne konstatere at aldri har dette partiet vært mer forberedt på å kunne ta regjeringsansvar.

Vi har ambisjoner om å vinne. Vi har ambisjoner om å ta ansvar. Vi har ambisjoner om å fornye Norge.

15 Dette valget skal selvfølgelig dreie seg om politikk, men dette er også et verdivalg. Det dreier seg om hvordan vi ønsker at våre barn, barnebarn og oldebarn skal vokse opp. Hva slags samfunn de skal vokse opp i. Derfor er dette et verdivalg. Politikk blir ofte fremstilt som noe tekniske greier.

Prosesatsar og budsjetter og fremmedord, vanskelige ord og uttrykk som folk har problemer med å forholde seg til. Men politikk handler om mennesker, politikk handler om folk flest, politikk handler om alle de menneskene som hver eneste dag gjennom sine handlinger gjør en forskjell. Vi så jo nettopp 20 nå en video av mange store helter gjennom historien. Men i mitt hode så er det de vanlige menneskene som gjennom sin utrettelige innsats hver eneste dag for å forandre, fornye hverdagen, det er de som er de ekte heltene. Og jeg vil gjerne at dere skal møte noen av mine helter, noen av mine heltinner.

25 Dette er Betsy Kjeldsberg. Hun var min oldemor. Hun ble født i 1866 og hun fikk seks barn. Hun brukte hele sitt liv på å kjempe for kvinners rettigheter. Rettigheter som vi i vår del av verden i dag tar for gitt fordi noen kjempet dem frem. Hun utfordret de etablerte sannhetene, datidens etablerte sannheter. Hun aksepterte ikke, det som vi også hører i dag, at fordi det er sånn. Hun utfordret det og hun vant, gjennom sine handlinger. Hun opprettet råd og foreninger, for og med kvinner. De rev ned hindrene, de brøt barrierene og de knuste de etablerte sannhetene.

30

Mange kvinner på den tiden slet økonomisk, trengte jobb, men det offentlige var jo ikke der for å hjelpe dem med det. Derfor startet min oldemor, sammen med andre damer, privat arbeidsformidling. De startet et arbeidskontor for hushjelper. Og i den perioden de drev så formidlet de hundrevis av jobber, privat. Men så tok det offentlige over selvfølgelig. Dette var jo bra. Men det var gründerskap, mine 35 damer og herrer. Det var noen som utfordret de etablerte sannhetene, som ga resultater. Men debatten

er ikke over i dag heller. Hundre år etter så driver vi fortsatt og diskuterer offentlig eller privat arbeidsformidling.

40 I 1909 så ble denne dama utnevnt av arbeidstilsynet til den første kvinnelige fabrikkinspektør. Og målet var å hjelpe kvinnelige fabrikkarbeidere til en bedre tilværelse på arbeidsplassen. Men hennes fremste hjertesak det var lik lønn for likt arbeid. Det begynte hun med for over hundre år siden og debatten er her fortsatt. Debatten er her fortsatt fordi politikerne har latt vær å gjøre no med det. Det er et problem at vi har snakket og snakket og snakket om likelønn i over hundre år uten å gjør no med det, men det 45 ække no problem å gjøre det. Og det er et problem at man skaper en konflikt rundt arbeidsformidling, men det er ikke noe problem å la private gjøre jobben. Og derfor, derfor vil Fremskrittspartiet tillate private å formidle arbeid fordi de kan gjøre det bedre, mer effektivt og mer målrettet enn det offentlige klarer å gjøre i dag.

Men det er også derfor, det er også derfor Fremskrittspartiet vil gi økt lønn til kvinnedominerte 50 lavtlønnsyrker. Fjerde mai la vi det forslaget inn i Stortinget. Kristin Halvorsen og andre sier jo at de skal bruke valgkampen på å drøfte dette. Vi kan vedta det nå og sørge for at Betsys hundreårige kamp blir endelig avsluttet.

60 Dette er Ayaan Hirsi Ali. Antakelig det fremste symbolet på vår tids viktigste kvinnekamp. Hun er like gammel som meg. Hun ble født i Mogadishu i Somalia og da hun var treogtyve år gammel ble hun tvangsgiftet til en fetter i Canada. En fetter hun aldri hadde møtt. Og da hun skulle reise til et liv i tvang valgte hun å flykte til Nederland. Jeg har lyst til å sitere Ayaan Hirsi Ali: «Å akseptere overgrep og ikke våge å kritisere av redsel for å fremstå som rasistisk, ja det er den reneste form for rasisme.» Og jeg gjør med dette Ayaan Hirsi Alis ord til mine.

65 Den, den venstreorienterte eliten i Norge har i sin iver etter å fremstå som tolerante, endt opp med å lukke øynene for tvangsekteskap, lukke øynene for kjønnslemlestelse, for tortur og overgrep, for at man fratar halvparten av jordens befolkning retten til egen, å ta egen utdanning, retten til å ha et eget kjærlighetsliv, retten til bevegelsesfrihet og retten til kanskje det aller viktigste av alt, ytringsfriheten. Derfor, derfor er dette vår tids viktigste kvinnekamp, og det er Fremskrittspartiet og andre 65 frihetselskende liberalister verden over som tar denne viktige kampen.

Og kjære landsmøte, det er et problem, at mange lukker øynene for disse tingene, men det er ikke et problem at Fremskrittspartiet ønsker å ta opp kampen mot dem som undertrykker kvinner i islams

70 navn. Og det er et problem at dette, kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, fortsatt skjer i Norge selv om det er forbudt ved lov. Men det er altså ikke noe problem å gjøre noe med det hvis man vil. Og derfor, derfor vil Fremskrittspartiet innføre obligatoriske underlivsundersøkelser av innvandrere. Og det er derfor Fremskrittspartiet vil ha en tjueårs aldersgrense for henteekteskap. Og det er derfor Fremskrittspartiet mener det skal være en større sammenheng mellom rettigheter og plikter. Og det er

75 derfor vi mener at foreldre skal straffefølges hvis de utsetter barna sine for denne type overgrep. Og, det er derfor vi vil bedre hjelpeapparatet slik at disse jentene tør frigjøre seg fra det klamme grepet som de har flyktet fra. Vi er på lag, vi er på lag med Ayaan Hirsi Ali og alle hennes likesinnede rundt omkring i verden.

80 Dette er Gunvor Fredriksen. Hun bor på Lillestrøm. Hun er syttifem år. Og lykkelig gift pensjonist. Men hun hadde opptjent noen stor pensjon. Fordi hun valgte å ta vare på barna sine da de vokste opp. For henne var det et verdivalg. Og derfor er det et faktum at flest pensjonister, minstepensjonister i Norge i dag er kvinner. Da Gunvor var fjorten år, så tok hun seg, fjorten år, så tok hun seg jobb på en lokal systue fordi hun måtte hjelpe foreldrene for at økonomien skulle gå rundt. Etter hvert så giftet

85 hun seg og fikk to barn. Og hun valgte å være hjemme med de barna til de begynte på skolen. Hun tok et verdivalg. Men da datteren hennes var tre år gammel, så fikk hun, fikk datteren hjernesvulst. Som, og hun døde bare ni år gammel. Vi kan bare forestille oss hva slags belastning det har vært for Gunvor og ektemannen hennes. Men like fullt har dette ekteparet vært engasjert i det frivillige arbeidet. De har engasjert seg i dugnadsarbeid, i fotballdømming, i barneidrett, fordi de mente det var en verdi, å

90 formidle sunne verdier til oppvoksende generasjoner. Gunvor har også jobbet deltid som hjemmehjelper i fjorten år, samtidig som hun jobbet som husmor. For henne var det et verdivalg, å ta vare på sine egne. Men da Gunvor ble seksti år så ble hun alvorlig syk. Hun ble delvis lam og ufør.

Dette ekteparet har levd et krevende og sparsommelig liv. I femti år har disse to bodd i den samme toromsleiligheten. De har aldri hatt råd til å kjøpe seg dyre klær eller dyre møbler. De har aldri hatt råd til å kjøpe seg bil. Men de har spart på strømmen. Og de har spart på strømmen for å kunne ta seg en kjærkommen tur til Gran Canaria hvor de er en gang i året for å krydre pensjonisttilværelsen littegrann. Hun har utbetalt åtte tusen kroner i pensjon. Mannen hennes bittelitt mer. De ble samordna, avkortet pensjon, fordi de bor sammen og er gift. Og det, kjære landsmøte, det er intet annet enn statlig tjuveri.

100

Men derfor stemmer også Gunvor og mannen hennes på Fremskrittspartiet, fordi de vil gjøre noe med det. Fremskrittspartiet vil fjerne den urimelige avkortingen, dette tjueriet, bare fordi man er, bor sammen og er gift. Fremskrittspartiet vil øke minstepensjonen fordi vi mener det er anstendig at folk

skal kunne leve alderdommen sin uten å måtte snu så til de grader på krona som dette ekteparet gjør.
105 Og vi vil bevare det bestående pensjonssystemet, fordi vi mener at man er i ferd med å begå nok et ran fra fremtidige pensjonister. Og vi vil innføre ektefelledeelt beskatning, og vi vil gjøre det for å unngå at kvinner som Gunvor kommer i den samme situasjonen hvis de tar verdivalget om å være hjemme med egne barn. Derfor er dette et verdivalg. Vi vil hjelpe Gunvor og alle hennes likesinnede og derfor skal Fremskrittspartiet vinne valget.

110

Se på henne. Dette er Grete Enli. Hun er syvogtredve år, og er gift, har to barn og bor i Trondhjem. Hun jobbet mange år i den offentlige pleie- og omsorgstjenesten, men hun var så misfornøyd med det tilbudet kommunen ga til eldre og pleietrengende. Hun ble motarbeidet fordi hun ville gi en mer verdig omsorg, fordi hun ville strekke ut den varme hånda, fordi hun ville ha den gode samtalen. Kommunen
115 sa at: «Næ hei, vi har ikke tid til å skjemme bort de eldre.» Men Gunvor nektet å godta det, fordi hun ville og hadde et brennende ønske om å kunne gi god og verdig omsorg. Så hun startet rett og slett Trondheim private omsorgstjeneste som i dag driver Ringvolltunet omsorgssenter. Men de har altså en daglig kamp mot kommunen. De blir møtt med vekslende argumenter for å skvise dem ut av drift. De får høre at de er for dyre, at de bare tar de lette pasientene, at kommunen har nok kapasitet selv, eller,
120 og dette har dere hørt før, vi vil ikke at noen skal tjene penger på eldreomsorgen. Men sannheten er at Ringvolltunet er billigere og bedre enn de kommunale alternativene.

Men Grete, hun omtales i dagens Norge som kapitalist, litt sånn svertende, og hun har selvfølgelig ikke varme nok hender fordi hun er privat. Grete fortalte meg at hun i store perioder ikke har tatt ut lønn
125 for å få dette selskapet til å gå rundt, og jeg snakket med henne tidligere i dag, og hun ba meg hilse landsmøtet og ønske dere lykke til med denne viktige helgen.

Og Grete er ikke grådig. Grete er en hverdagshelt. Grete er en hverdagshelt som vi skal hylle og ikke lage problemer for. Og, Grete skal stemme Fremskrittspartiet til høsten.

130

Det er et problem, det er et problem at køene vokser fordi vi har offentlige monopoler. Men det er ikke et problem at private vil tilby sine tjenester sånn at vi kan fjerne køene. Det er et problem at innsatte i norske fengsler har bedre lovmessig vern enn eldre, pleietrengende mennesker. Men det er altså ikke noe problem å gi dem det vernet. La meg stoppe opp litt her. For jeg har nemlig gått inn i
135 straffegjennomføringsloven for å se hva slags lovfestede rettigheter vi har brukt masse tid og krefter på å gi de innsatte i landets fengsler, og jeg har bare lyst til å nevne noen av momentene. De skal hver dag få anledning til å oppholde seg minst en time i friluft. De skal som hovedregel ha sitt eget rom.

Kriminalomsorgen har plikt til å tilrettelegge fritidsaktiviteter tilpasset hver enkelt innsatts egne behov. De innsatte skal gis adgang til å lese litteratur, tidsskrifter og aviser. De har rett til å drive idrett under
140 kyndig veiledning, og man skal legge til rette for hobbyvirksomhet. Jeg er ikke på jakt etter å ta bort denne loven, men jeg mener at alle mennesker i dette landet har krav på juridiske lovfestede rettigheter. Og den eneste gruppen mennesker som ikke har det, er de aller svakeste. Det er eldre, pleietrengende syke mennesker som i dag står helt uten lovmessig forankring for sine rettigheter og behov. Det skal vi gjøre noe med.

145

Dette er Anette Elseth. Anette sitter her i salen et sted og. Anette er 35 år, hun bor på Sørum, hun ar to barn og hun er gift. I 2001 så ble hun ferdig med Politihøyskolen, og hun jobbet en stund ved Utlendingsenheten i Oslo inntil hun ble hundefører på Romerike. Nå jobber hun primært med narkotikasaker og savnede personer. Hun er også engasjert i familien sin, bruker fritiden sin på, der er
150 du, hei Anette...

...bruker fritiden sin på venner og familie og trening og friluftsliv. Men hun er sterkt engasjert i norsk justispolitikk, og hun mener den er kommet altfor lenge i bakleksa. Og hun mener at Fremskrittspartiet er det eneste troverdige parti til å gjøre noe med det.

155

Og kriminaliteten i Norge har blitt grovere, råere, mer organisert. Det er rett og slett mye farligere nå enn det var for bare få år siden. Uoppklarte saker øker, antall henlagte saker øker, oppklaringsprosenten går ned, utrykningstiden er for lang. Vi har rett og slett for lite politi som har for dårlig lønn og for dårlig utstyr. For ikke lenge siden så slo politiet fast at alle overfallsvoldtekter som var blitt begått i
160 Norge de siste tre årene, er blitt begått av menn av ikke-vestlig opprinnelse. Og politiet understreket at det sannsynligvis hadde ganske mye å gjøre med deres kvinnesyn. Da rykket selvfølgelig Antirasistisk senter ut med en gang for å kritisere politiet. Men la meg slå fast følgende: Vi kan ikke løse dette problemet uten at vi tør å føle på sannheten. Og derfor, derfor vil Fremskrittspartiet at straffeutmålingen i dette landet skal stå i forhold til vår rettsoppfatning. Det skal svi å skade andre
165 mennesker. Det skal svi å begå overgrep mot uskyldige mennesker. Og derfor vil vi at ofrenes posisjon i samfunnet skal styrkes, at deres rettigheter skal styrkes. Og derfor vil vi få tryggheten tilbake i alle landets gater, rett og slett fordi innbyggerne fortjener det.

Vi vil ha ned soningskøene og vi, men ikke ved å slippe dømte ut før endt soning. Ved å bygge ut en
170 tilfredsstillende kapasitet, det er måten vi skal gjøre det på. Og vi vil ha mer utstyr, sånn at politiet kan jobbe under sikrere forhold, og vi vil rett og slett tilføre etaten mer penger sånn at de kan gjøre jobben

sin. Og la meg bare si til Anette, og alle andre som jobber i politietaten: vi er rede til å gjøre noe med det, for vi trenger dere for å skaffe tryggheten tilbake til innbyggerne.

175 Dette er Trine. Hun er 43 år og bor i Røyken. Hun er mamma til en soldat i Afghanistan. Og hun var bekymret, hun, da sønnen hennes i 2007, som 19-åring dro til Mazari Sharif i Afghanistan for å delta i de internasjonale operasjonene. Tenk hvilken spenning og frykt hun følte mens han var der, og hvordan den frykten ble forsterket da en soldat ble drept av en bilbombe under hans opphold. Men tenk også på den gleden og stoltheten som Trine følte da han kom hjem og hadde gjort en viktig jobb for vår frihet,
180 og hun oppdaget at sønnen hadde hatt en enorm personlig utvikling, og han kom hjem og fortalte hvor glade mange afghanere var for at de var der, hvor mange støtteerklæringer de fikk for at de var tilstede for å beskytte afghanere mot Taliban.

Men som mor, som pårørende, så støtter Trine de norske styrkenes arbeid for fred og stabilitet i
185 Afghanistan. Og Trine har stemt på Fremskrittspartiet i mange år. 11. september 2001 så døde 2993 mennesker i Twin Towers. 11. mars 2004 så gikk det av ti bomber i Madrid. 191 mennesker ble drept, 2050 mennesker ble såret. 7. juli 2005 så smalt det i London. 52 mennesker ble drept, 700 såret. Dette er kampen mot radikal islam.

190 Og det er derfor vi er i Afghanistan. Man må ikke prøve å late som noe annet. Det er derfor vi sender bidrag til Afghanistan, fordi vi ønsker å hegne om vår egen frihet. Og mens vi gjør det, så opplever vi altså det helt absurde ved at talibanere nærmest har fått fritt leide, oppholdstillatelse i Norge og de facto derfor nærmest straffeamnesti, for brutale overgrep mot kvinner og barn i Afghanistan.

195 Og derfor vil vi sørge for at våre soldater som tjenestegjør i utlandet får forsvarlig utstyr, får pansrede biler, sånn at vi kan gjøre deres farlige oppdrag tryggere, sånn at de kan sikre vår frihet. Og derfor vil Fremskrittspartiet styrke det norske forsvar som har blitt uforsvarlig bygget ned år etter år etter år etter år og som kommer til å gi oss enorme utfordringer i fremtiden hvis vi ikke gjør noe med det. Og det er derfor vi vil utfordre FN til å se på sammensetningen av menneskerettighetsrådet. Det ligger jo i ordets
200 natur. Hvis man skal sitte og gi råd om menneskerettigheter, så bør man de i hvert fall skjønne hva det er. Og det er derfor vi vil sette både mulla Krekar og talibanere i forvaring inntil vi kan sende dem ut.

Og det er derfor vi vil reforhandle, det er derfor vi vil at norske myndigheter skal reforhandle mange av dagens eksisterende internasjonale konvensjoner. For de er ikke, disse konvensjonene er ikke tilpasset
205 vår moderne tid, vår moderne tids utfordringer. Og gjennom å skyve disse konvensjonene foran seg, så

setter man norske borgeres sikkerhet i fare, og derfor skal de reforhandles. Og vi skal gjøre dette, vi skal gjøre dette for Trine og alle andre pårørende, kjærester, koner, ektemenn og for våre soldater i Afghanistan og for vår frihet.

- 210 Dette er Ann Helen Holm. Hun bor på Frøya, og hun er lastebilsjåfør. Hun har kjørt lastebil i fem år. De siste to årene har hun drevet eget firma. Hun har kjørt over store deler av Norge og er ikke særlig imponert, for å si det sånn, over standarden. Hun sier at det er så mange farlige episoder hun har sett på grunn av dårlige veier, og hun sier rett ut at det er flaks, flaks, at ikke flere ulykker skjer. Hun er ofte vitne til at lastebiler havner i grøfta og blokkerer kjørebanelen på smale, trange krøtterstier. Varene
- 215 kommer for sent frem. Det skaper problemer for norsk næringsliv. Og hun er oppgitt over mangelen på brøyting og strøing og salting. Og hun sier rett ut at det er risikosport å være yrkessjåfør i Norge i dag. Og hun ber politikerne, i hvert fall noen, om å komme seg ut i virkeligheten og se hvordan det ser ut.

- Veinettet er blodomløpet til AS Norge. De dreier seg om veiene vi kjører våre barn til barnehage og
- 220 skole på, de veiene vi selv kjører til jobben på, de veiene næringslivet er avhengig av for å frakte sine varer ut i markedene i Europa. Det er det de snakker om. Og det er et problem at det er politikerne som har bestemt at det skal være sånn. Men det er ikke noe problem å gjøre noe med det. Og det er et problem at man har bestemt at alle nye veier som skal bygges i dette landet skal bompengefinansieres. Men det er ikke noe problem å gjøre noe med det.

- 225 Og derfor vil Fremskrittspartiet, vi vil investere mer av vårt enorme overskudd i infrastruktur i Norge. Og jeg har jo sittet og hørt på alle argumentene for hvor uansvarlig Fremskrittspartiet er, som har valgt å plassere litt mer av det norske folks sparepenger i vårt eget land i infrastruktur, i lavere skatter og avgifter og vedlikehold av vår egen bygningsmasse og ta vare på vår historiske kulturarv. Det var
- 230 uansvarlig, det. Men å gamble bort 600 milliarder kroner på børsen, det var helt i orden.

- Og det er derfor vi sier nei til bompenger, for vi betaler nok i bilavgifter. Og det er derfor vi vil opprette et infrastrukturfond for å gjøre veibyggingen i Norge i tiden fremover stabil, forutsigbar og forsert. Og i disse tider hvor mange preiker om miljø men ingen gjør noe med det, så vil altså
- 235 Fremskrittspartiet øke vrakpanten, for det er den eneste måten vi kan fornye bilparken på. Og hadde vi gjort det, så hadde utslippene fra norske biler gått dramatisk ned og vi hadde vært farlig nær ved å innfri våre mål. Det er det kanskje flere enn Fremskrittspartiet som burde tenke på.

Dette er Anne Thommessen Fjørlo. Hun er 49 år og bor i Bamble i Telemark. Det er ingenting som

240 irriterer Anne mer enn byråkrater og offentlige tjenestemenn som bare ser problemer og ikke løsninger. Og det er ikke rart at hun er irritert over det. Det tok nemlig henne fem og et halvt år å få byggetillatelse for den kafeteria og cateringbedriften hun driver i dag som heter Telemarksvingen. Fem og et halvt år. En bedrift som i dag har førtiseks ansatte, og det er jaggu meg mer til tross for enn på grunn av det offentlige.

245

Dette er en skikkelig stå på dame med gründerinstinkt. Siden 1983 har hun drevet selskapslokaler, cateringvirksomhet, og mens hennes fem barn kom til verden så innredet hun og ektemannen kjøkken i kjelleren så hun kunne drive bedriften og oppdra ungene sine samtidig. Er det en hverdagshelt eller?

250 I dette øyeblikk så har jeg nå på min Facebookside opprettet et område hvor alle dere gründere, selvstendig næringsdrivende, som har små eller større saker som dere irriterer dere i hjel over at det ikke blir gjort noe med. Send det inn sånn at Fremskrittspartiet kan forberede seg på å gjøre noe med det etter 14. september.

255 Og det er noe av det viktigste vi kan gjøre for å hjelpe vårt næringsliv ut av den finanskrisen vi er midt oppi. Jeg mener at mange av verdens fremste politikere har et ansvar for å ikke prate krisen opp, men prate krisen ned. Det å hver dag uttale at det er ille men det kommer til å bli verre er jo ikke akkurat et godt utgangspunkt for å motivere gründere til å ta sats nå i stedet for å vente to, tre, fire år. Jobben vår nå er å sørge for at alle de som har den gode idéen tør å realisere den. Fordi det er i nedgangstider at man skaper grunnlaget for noe nytt. Og det er en av de viktigste jobbene vi politikere skal gjøre. Vi skal premiere de som tør. Vi skal hylle de som skaper. Vi skal være stolt av alle småbedriftslederne, gründerne, som det er tusener av i dette landet, og som i disse tider klorer seg fast til livsverket sitt fordi de vil at bedriften skal overleve. Da må vi hjelpe dem, med å fjerne unødvendig byråkrati, meningsløse lover, idiotiske hindre, forordninger og anordninger som man har opprettet etter sikkert gode intensjoner, men som skaper bryderi. Og la meg si, at det er jo i disse tider, vi skal så for å høste. Og da må vi tørre å begynne å lete etter Norges muligheter, og de ligger egentlig rett foran øynene på oss. Vi er en stormakt på energi. Vi har alle muligheter til å bli en av de stabile leverandørene til Europa. Det ække uten grunn at Angela Merkel i forrige uke ba om å få mer norsk gass. Og så er det noen som gjør det til et problem, at Norge har olje og gass. Men det altså ikke noe problem at vi har olje og gass. Det som er problemet er at vi ikke legger forholdene til rette for at norske selskaper kan utnytte ressursene på en bedre måte. Det er problemet.

265

270

Og det er hvertfall ikke noe problem at det er noen som tør å skape verdier i dette landet, som skaper

275 skatteinntekter, arbeidsplasser, og sørger for at livsnerven i vårt land, videreutvikler seg. Det er ikke noe
problem. Men noen gjør det til et problem. Og derfor. Derfor vil Fremskrittspartiet ha lavere skatter og
avgifter, fordi det nødvendig. Og det er derfor vi vil redusere byråkratiet. Og det er derfor vi vil øke
innsatsen til forskning og utvikling, og det er derfor vi vil opprette energi, et energiforskningsfond.
Fordi vi ser på mulighetene og vil at Norge skal komme styrket ut av de nedgangstidene vi nå står midt
oppi. Vi skal. Vi skal hjelpe Anne og alle andre gründere som tør og som bidrar til å skape de verdiene
280 som vi politikere elsker å fordele på deres vegne.

285 Dette er Jorunn Heidi Olsen, hun er fra Ramsund i Nordland og jeg tror faktisk hun er i salen her i dag
og, jeg. Der er du: «Hei». Hun er alenemor til to barn. Hun har en datter på tolv og en sønn på seksten.
Han har begynt på videregående skole i Narvik, og selv tar hun utdanning som sykepleier mens hun er i
full jobb som hjelpepleier og frilanser i den norske kirke. Hun er min hverdagshelt.

290 Men Jorun sier, at ikke er det lagt opp til å være student på heltid i Norge, i hvert fall ikke som ung
student og hvert fall ikke som alenemor til to. Men hun sier også at hun er av den gamle skolen, som
mener at foreldrene har ansvaret for å oppdra sine egne unger. Men fordi hun er i den situasjonen hun
er så etterlyser hun selvsagt også at lærerens autoritet kommer tilbake i klasserommet. En lærer som
forlanger at elevene skal oppføre seg sånn at undervisningen ikke blir forstyrret.

295 Tilbake til Betsy. En gang var det nemlig sånn, at kvinner ikke hadde adgang til videregående skole i
Norge. Men i stedet for å demonstrere, ved dere hva hun gjorde for noe? Hun slo seg sammen med
fem andre damer, driftige damer, så engasjerte de en privat lærer, og det ble landets første artiumkurs
for kvinner. De gjorde det fordi det offentlige sviktet. Og nå, over hundre år senere, så diskuterer vi
fortsatt om det skal være lov med private alternativ til den offentlige skolen. La meg bare slå fast med
en gang. Det er ikke noe problem at private vil tilby god undervisning. Det som er et problem er at den
offentlige skolen er for dårlig.

300 Hver eneste seksåring jeg har møtt, som begynner på skolen, har spenning, glød i øynene sine og de
gleder seg til å begynne på skolen for de skal bli gode, lære seg noe nytt. Barn i den alderen er svamper
for læring. Og jeg har aldri møtt en seksåring som ikke elsker å konkurrere. Får de ikke lov å gjøre det
på skolen, så gjør de det et annet sted. Skal vi frata elevene muligheten til å bli gode og strekke seg på
305 skolen, så gjør de det et annet sted. Jeg mener at skolen skal lære barn å møte den virkelige verden, og
den virkelige verden den består av oppturer og nedturer. Den består av å vinne og den består av
nederlag. Og hvis man ikke lærer det mens man går på skolen, hvordan i all verden skal vi gjøre våre

barn i stand til å møte den brutale virkeligheten når den kommer. Og det er jo akkurat derfor vi vil offentliggjøre resultatene fra den enkelte skole, sånn at alle kan se hva slags resultater de enkelte skoler rundt omkring i landet har. Det dreier seg om kvaliteten på skolen. Det dreier seg om skolen er god eller dårlig. Det dreier seg å kunne gjøre skolen bedre dersom den ikke er god nok. Og det er derfor vi vil ha karakterer i viktige fag fra femte klasse.

Og det er derfor vi vil sikre fri etablering av skoler og utdanningsinstitusjoner, og innføre fritt skolevalg, og sørge for at alle offentlige skoler blir selvstyrte, av lærere, foreldre og elever. Og det er derfor vi vil utvide skoledagen, og det er derfor vi vil avskaffe tvungen sidemålsundervisning.

Og vi vil gjøre det for å gi barna til Jorun Heidi og alle andre barn som skal vokse opp i et av verdens rikeste land, verdens beste skole.

320

Kjære landsmøte. Fremskrittspartiet snakker med mennesker og ikke til dem. Vi tar folks hverdagsproblemer på alvor, og vi vil gjøre noe med det. Vi har tillit til og respekt for enkeltmenneskers, familiers og organisasjoners evne og vilje til å løse utfordringer. Vi vil ikke at det offentlige skal overta alle oppgaver og frata oss som enkeltmennesker retten og muligheten til å gjøre det selv. Og vi vil at de folkevalgte, Storting, regjering, skal løse de uløste oppgavene som er politikernes ansvar. Men vi skakke bare gjøre det for folk, vi skal gjøre det med dem.

Fremskrittspartiet tror på mangfold, vi tror på frihet, vi tror på marked og vi tror på konkurranse fordi det gjør oss bedre, ikke dårligere. Mye er bra i Norge og mye kan bli bedre. Fremskrittspartiet vil fornye Norge. Vi vil løse de uløste oppgavene skritt for skritt, dag for dag, uke for uke, måned for måned, år for år. Derfor skal Fremskrittspartiet i regjering.

Dere har bestemt at jeg er Fremskrittspartiets statsministerkandidat. Men nå er det velgernes tur til å bestemme. Nå skal velgerne bestemme hva slags politikk de vil at dette landet skal ha de neste fire årene. Nå skal de bestemme hva slags verdier som skal ligge til grunn for styringen av dette samfunnet de neste årene. Nå skal de bestemme hva slags politisk flertall vi kan få. Nå skal de bestemme gjennom det hva slags regjeringer vi kan få, og gjennom det kan de faktisk også være med på å bestemme hvilken statsminister vi skal få. Vi har respekt for demokratiet, respekt for velgernes dom, nå skal velgerne få lov å gjøre jobben. Men Fremskrittspartiets velgere, de skal vite følgende: Fremskrittspartiet i regjering vil fornye Norge. Fremskrittspartiet samarbeider gjerne med andre. Fremskrittspartiet støtter ikke en regjering vi selv ikke er en del av.

340

Og Fremskrittspartiet avlyser ikke andre partiers politikk i det offentlige rom. Fordi vi vil forhandle. Men, jeg begynte nemlig denne talen min med å si at dette valget er et verdivalg. Fremskrittspartiet skal
345 ikke i regjering for taburettens skyld eller limousinenes skyld. Vi skal i regjering for å gjennomføre vår politikk. Vi skal i regjering for å gjennomføre vår politikk sånn at vi får hjulpet alle disse hverdagsheltene som jeg nettopp har presentert dere for. Fremskrittspartiet, mine damer og herrer, skal i regjering for å fornye Norge. Tusen hjertelig takk.

Vedlegg 3 (2009b)

Siv Jensens tale ved Fremskrittspartiets valgkampåpning, Drammen 12. august 2009

Kilde: transkribert fra You Tube (<http://www.youtube.com/watch?v=TUg4feqgQig>)

5

Tusen, tusen hjertelig takk. Og det er altså så hyggelig å se alle dere her på Fremskrittspartiets offisielle valgkampåpning. Dette er valgkampåpningen til det partiet som virkelig har en visjon, som har en ambisjon, som har dårlig tid. Vi vil fornye Norge og vi har dårlig tid. Og vi har dårlig tid fordi nå har de rødgrønne brukt fire år med flertall på å bryte løfter. Og jeg har lyst til å spørre dere om det: Har det blitt bedre eldreomsorg i Norge de siste fire årene med rødgrønn regjering? Har det blitt bedre helsevesen i Norge med en rødgrønn regjering? Har det blitt mindre kriminalitet i Norge med en rødgrønn regjering? Har det blitt færre asylsøkere i Norge med en rødgrønn regjering? Og kanskje, dette irriterer nok Jens mer enn noe, har det blitt lavere CO2-utslipp med en rødgrønn regjering? Hvorfor i all verden skal de da få fire nye år? Er det nå på tide å få en regjering som virkelig kan fornye Norge?

15

Trygghet. Trygghet er viktig for oss som borgere i Norge. Vi har krav på trygghet. Vi har krav på å kunne gå inn og ut av vår egen bolig uten å risikere å bli slått ned og ranet. Vi har krav på å kunne vandre nedover hovedgaten i byen og føle trygghet. Vi har krav på å føle trygghet overfor våre egne barn, overfor våre foreldre. Vi må ta tryggheten tilbake. Men da er vi nødt til å sette helt annen lut inn i kriminalpolitikken. Og la meg nå, for dere vet veldig godt av vi jobber med en hundredagersplan for å presentere hva Fremskrittspartiet tror vi kan klare å gjøre de første hundre dagene i regjering. Og la meg i hvert fall nevne tre ting som vi ønsker å gjøre når det gjelder kriminalpolitikken.

20

25

Det første vi vil gjøre er å sette ofrene i sentrum. La ofrene for kriminalitet få lov å ha en uttalelsesrett, en mening, når de risikerer at en overgriper slipper ut på prøveløslatelse eller permisjon. Og jeg skal ta et litt fælt eksempel på det, fordi denne stiftelsen som heter Stine Sofie stiftelse, som jobber helhjertet og frivillig for å sette ofrene, ofrenes situasjon på dagsorden. De kunne fortelle historien om en liten gutt som hadde blitt utsatt for et seksuelt overgrep og det i seg selv må jo være grusomt. Tenk hva slags traumer et lite barn går igjennom i en slik situasjon. Det som skjedde med hans overgriper, han ble tatt og han ble satt inn, men så ble han sendt ut på permisjon. Og det var ikke bare det at han ble sendt ut på permisjon, men han ble sendt ut på permisjon i det nabolaget hvor denne lille gutten bodde. Uten at familien og gutten ble varslet om det på forhånd. Og det betyr jo at han er nødt til å møte overgriperen sin på åpen gate. Og det resulterte i at i stedet for at man gjorde noe med retten til permisjonsordninger, så måtte denne lille gutten og hans familie flytte, fordi guttens traumer økte på

30

35 grunn av dette. Og sånn skal vi ikke ha det. Vi kommer til, så fort det er mulig for oss i regjering, å begynne arbeidet med å styrke ofrenes rettigheter i norsk kriminalpolitikk.

Og så syns jeg det er viktig jeg, at når man først blir dømt for en kriminell handling så skal man sone straffen sin. Nå er det jo sånn at de aller, aller fleste av de soningsdømte de slipper ut etter at de har
40 sonet to tredjedeler av straffen. Og det betyr jo at et fengselsår, det er jo ikke et år, det er ni måneder. Og det betyr at mange med alvorlige dommer på seg ender opp med å slippe ut mange år før de egentlig skulle vært ute, på grunn av denne idiotiske praksisen. Men det er jo en praksis som Knut Storberget er veldig glad i, for han skryter jo nå av at han har tatt bort soningskøene og holdt på. Men hvorfor har han klart det da? Det er jo fordi de driver med fremskrudd prøveløslatelse og slipper folk
45 ut mye, mye, mye før tiden. Og jeg kan love dere at et kalenderår skal også være et fengselsår den dagen Fremskrittspartiet får innflytelse i dette landet.

Og det samme med permisjoner. Det er ingen mening i at en drapsmann eller en som har begått grove overfall mot andre mennesker og soner en omfattende straff skal kunne komme ut på permisjon etter
50 to-tre år, for det er altså* fullt mulig med dagens system. Selv om han sitter og soner en straff på ti-tolv år, og har sittet kanskje i varetekt et par år før den endelige straffen begynte, eller soningen begynte, så kan han altså komme ut på permisjon. Det skal ikke skje. Men la meg være helt tydelig på. Permisjon er viktig når vi nærmer oss slutten av en soning, for å tilbakeføre mennesker til et normalt samfunnsliv, men det er helt feil at det skal skje i begynnelsen av en soning. Da bør man sitte stille og rolig og
55 reflektere over hvilken skade man har påført andre mennesker, ikke ha adgang til å komme ut og gjøre ny skade på et nytt menneske.

Hittil i denne valgkampen så har vi gudskjelov klart å begynne å få litt temperatur om eldreomsorg. Egentlig så burde dere og jeg være kjempelei av å diskutere eldreomsorg. Fordi at vi diskuterer jo det
60 hvert valg. Hvert eneste valg diskuterer vi eldreomsorgen. Og la oss se litt på hvorfor det har blitt sånn. Jo, først og fremst så er det jo sånn fordi det er en tjeneste til innbyggerne som politikerne har ett hundre prosent kontroll på. Ikke sant, det er nesten et offentlig monopol. Eller hva skal vi si, et politisk monopol, hvor politikerne bestemmer alt. Og da burde det jo ha virkelig skint av eldreomsorgen nå da. Jeg husker Stoltenberg sa det for fire år siden, jeg. Det skulle skinne, skinne skulle det. Det nærmeste
65 jeg ser er gjenskin, gjenskin. Jeg utfordret statsministeren på fem viktige ting i eldreomsorgen. Og jeg vil gjenta de for dere. Den første var at nå er tiden inne for å få en egen eldreminister i Norge. Altfor lenge har de eldre endt opp med å være en salderingspost hos Storting og regjering fordi man snakker og snakker om dette i valgkampen, men når man blir stilt til ansvar, da skylder man på kommunen. Da

er det kommunens skyld, det er kommunens ansvar, det er kommunens problem. Men det var jo ikke
70 kommunens problem da Stoltenberg satt i TV for fire år siden. Da skulle det skinne og han skulle
bygge og han skulle ordne og han skulle fikse. Nå har han resirkulert de løftene han ga for fire år siden,
men han glemte poenget med å gi de eldre også innpass i Storting og regjering. Og bare derfor vil
Fremskrittspartiet utnevne en egen eldreminister og jeg kan love dere at jeg har et par gode kandidater i
tankene.

75

Og så er jeg uendelig stolt av at Fremskrittspartiet er for valgfrihet. Valgfrihet er jo en, et gode for oss
som er innbyggere i et demokrati for det betyr at vi kan velge mellom ulike tilbud. Vi kan velge mellom
massevis av forskjellige utvalg. Vi kan velge bort det som er dårlig og favorisere det vi liker best. Og på
den måten, når vi opptrer som nådeløse forbrukere så er vi jo med på å påvirke kvaliteten og vi er med
80 på å påvirke prisen. Men så har altså disse forvirrede sosialistene, de har fått det for seg, at valgfrihet er
kjempebra så lenge det ikke gjelder oss selv, helsa vår, omsorgen eller utdanningen til barna våre. Da
skakke vi få lov å velge for da må Kristin og Jens og alle disse her rydde opp i dette på deres vegne.
Fremskrittspartiet vil gi dere retten til å velge selv. Vi vil gi dere retten til å velge bort den dårlige
sykehjemsplassen til fordel for en god. Men for at vi skal få til det så må vi slippe flere til. Og jeg lur
95 jo da på, hvorfor er det så gærent, hvis vi inngikk en avtale med Petter Stordalen eller Olav Thon, som
er kjempeflinke i å bygge mange rom på kort tid. Det vet dere jo selv. Her i Drammen så putter jo nå
Petter Stordalen opp et nytt hotell rett rundt hjørnet her, og det kommer jo opp på rekordtid. Så hvis
han hadde fått utfordringen om å bygge 2000, 3000, 4000 nye sykehjemsplasser, så hadde han gjort det
han. Og det hadde jo, hva hadde det ført til da? Det hadde ført til at 4000 flere eldre mennesker fikk
90 plass i stedet for å stå i kø. Og det er jo bra, det er jo ikke dårlig. Og det er der jeg ikke forstår hvorfor
Kristin og Jens synes det er så fælt, hvis noen vil slippe til med engasjement og privat kapital for å være
med på å gjøre eldreomsorgen i Norge bedre. Det er en fordel, det er ingen ulempe. Og derfor skal vi
ha valgfriheten inn i eldreomsorgen.

95 Den tredje viktigste saken. Det er jo hvordan vi velger å finansiere alt sammen. For i dag, det er jo
derfor, det er jo derfor Jens nå kan stå å si, det ække min skyld, det er kommunenes skyld. Det er jo
fordi at det er mange som har ansvaret og da kan man fraskrive seg det i stedet for å ta det. Nå er det jo
sånn at staten bevilger penger til kommunen og så er det opp til hver enkelt av landets 430 kommuner å
avgjøre om de prioriterer å bygge et nytt sykehjem eller om de ikke vil gjøre det. Og mange kommuner
100 har nå så dårlig råd at de lar vær. De har ikke råd og de lar vær. Fremskrittspartiet vil flytte det
finansieringsansvaret fra kommunene og til staten, til Folketrygden. Folketrygden den kjenner dere alle
sammen. Det er den som betaler ut arbeidsledighetstrygd, svangerskaps penger, uføretrygd, og det går

helt automatisk og vi trenger ikke å stille spørsmål om det. Akkurat den samme modellen ønsker vi å bruke på å finansiere eldreomsorgen. Og det betyr det, at enten man bor i, her i Drammen er dere
105 faktisk ganske heldig for her begynner det å bli veldig bra. Men hvis man bor i en fattig kommune som ikke har prioritert det, så risikerer man i dag å ikke få plass. Og vi vil at alle mennesker i Norge, enten de bor i en rik eller fattig kommune, skal få den plassen finansiert av oss sammen over skatteseddelen, gjennom Folketrygden. Da blir det rettferdighet, da får alle et godt tilbud, og i tillegg får dere retten til å velge bort det som ikke er bra nok.

110

Men jeg vet ikke om, jeg vet ikke om noen av dere så på TV2-nyhetene i går, jeg. For da var det en reportasje som viste at hvis kommunene hadde fått lov så hadde det vært begynt å bygge 3000 nye sykehjemsplasser i fjor. Men de fikk ikke lov av Jens. Fikk ikke lov. Det var i fjor. I går så sa han at han skulle bygge 12000 nye plasser. Men 3000 plasser sa han nei til i fjor. Hvorfor det? Jeg skal møte
115 statsministeren i duell i TV2 i kveld. Og jeg forlanger å få et svar: «Hvorfor i all verden sa du nei, Jens, til å bygge 3000 sykehjemsplasser i fjor når du nå later som at du skal klare å bygge 12000 nye plasser i de neste årene. Jeg tror ikke noe på det, og nå må du begynne å forklare.»

Men han har, en ting skal han ha den godeste statsministeren, han har satt en kjempeny norsk rekord.
120 Han har det altså. Det er ikke norsk rekord i å bygge sykehjem, og det er ikke norsk rekord i å få ned sykehuskøer, men det er norsk rekord i å ta imot asylsøkere til Norge. Ny norsk rekord. Aldri før har det kommet fler. Og nå kommer det fire ganger fler asylsøkere til Norge enn Danmark og Finland til sammen. Enn Danmark og Finland til sammen. Og da kan man jo... det er da ikke no å klappe for. Nei, det er ikke no å klappe for, snarere tvert imot. Men det du skal få lov å klappe for det er det partiet som
125 vil fornye norsk asyl- og innvandringspolitikk. Som vil stramme igjen, for nå har dette gått for langt. Og det kan dere få lov å klappe for.

Da jeg var i, i TV2 i går kveld og gikk oppover til Stortinget, så møtte jeg en hyggelig mann som hadde bodd i Norge i 8 år. Og han studerte til sykepleier. Han gikk andre året på sykepleien og jobbet og slet
130 for å integrere seg i det norske samfunnet. Han hadde lært seg ganske godt norsk. Og så sa han til meg: «Det er bare en ting som irriterer meg, sa han, og det er at jeg ikke er norsk statsborger så jeg kan stemme på deg.» For han sa at han... og ja, det kan du og klappe for. For det han sa var at: «Jeg og alle andre mennesker som kommer til Norge skal prise oss lykkelig for å komme til et fredelig land, til et land hvor vi kan bli tatt vare på. Være en del av et godt, hyggelig samfunn. Og betale vår skatt, gå på jobb og være en positiv bidragsyter til samfunnet.» Og det er jo helt riktig, det er jo de menneskene vi ønsker velkommen til Norge. Det er de menneskene vi skal ha flere av. Men vi skal ikke ta imot fler

av dem som vi vet er lykkejegere og kun kommer hit for å lage bråk og spetakkel for resten av oss som bor i dette landet. De skal ut og i påvente av det skal de settes i lukkede mottak.

140 Det er, jeg synes jo det er ganske fornøyeelig jeg, å følge med på denne valgkampen, fordi at det er veldig mange som mener veldig mye om Fremskrittspartiet. Nå er det gitt ut ny en sånn derre liten bok, hva var det den het for no, 1,2, FrP på 1,2,3. Det var en femti seksti sider med masse rare påstander. Så jeg lurte egentlig på om jeg skulle gi ut en bok jeg og, hvor det stod Arbeiderpartiet på 1,2,3. Det kunne vært én side hvor det stod blablابلابلابلابلابلablaba nedover. Men spøk til side. Det er mange
145 myter om oss. Mange påstander. Mange myter om hva som skjer hvis Fremskrittspartiet får makt og innflytelse. Og de prøver jo å skremme dere. Ikke sant? De prøver jo å skremme dere ved å si at dere vet jo ikke deres eget beste stakkar. Stakkars dere, dere har jo blitt forledet til å tro at det går an å stemme på dette Fremskrittspartiet. Jeg er veldig glad for at dere tenker selv jeg.

150 Men la meg ta opp tre myter, tre myter om Fremskrittspartiet. Myte en. Fremskrittspartiet, hva er det de sier, kommer til å rasere Norge. Kommer til å sette norsk økonomi i fare. Det har dere hørt mange ganger det. Og en av grunnene deres ikke sant, det er jo dette Oljefondet. Våre felles sparepenger. Men la meg se, hvem er det som har gamblet mest med deres sparepenger i det siste. Er det meg, eller er det Jens og Kristin? Ikke sant, Jens og Kristin har gamblet bort seks hundre milliarder kroner av deres
155 sparepenger. Hva er det Fremskrittspartiet har foreslått? Vi har jo gjennom de siste femten årene foreslått å investere mer av deres sparepenger her hjemme. I veibygging. I veibygging, i sykehusutstyr, i å pusse opp alle de offentlige bygningene som mange av dem også er en del av vår felles kulturarv. Og hadde vi gjort det som vi har foreslått gjennom de siste femten årene så hadde ikke de pengene vært borte nå. De hadde vært i arbeid i vårt eget land. Og derfor kan jeg love dere at vi fortsatt mener at det
160 er fornuftig å investere mer av våre felles sparepenger i Norge fremfor å øke risikoen ved å gamble de bort på verdens børser. Det er det Kristin som har gjort, det er det ikke jeg som har gjort.

Myte to. Hva er det han sier for noe, Jens. Fremskrittspartiet vil bare gi skatteletter til de rike. Det har dere hvertfall hørt mange ganger. La meg se litt på de tallene der. 83 prosent av de skattelettelsene som
165 vi foreslår når vi behandler statsbudsjettet hvert eneste år, 83 prosent av dem går til mennesker som har inntekt under 500 000. Sist jeg sjekka så var ikke det de aller rikeste. To prosent av våre skattelettelser går til de som tjener over en million. Jeg håper ikke det er altfor mange av dere her nå, forde atte da ser dere vel om etter et annet parti. Men det rare er at han fortsetter å si at Fremskrittspartiet gir skattelette til de rikeste. Det er feil. Men nå tror han at han har funnet lissom gulleget da fordi at vi, ja, hvor lenge
170 har vi ment det da, 40 år? 40 år tror jeg vi har ment at vi skal ta bort formueskatten. Det er ingen

175 hemmelighet. Dere vet det godt. Og hvorfor vil vi ta den bort? Fordi det er skatt på penger som allerede er skattlagt. Ikke sant? Og så sier'n. Ja, men formueskatt det er jo fordi at de aller rikeste skal måtte betale litt ekstra. Og så trekker'n jo frem alle disse rikingene med navns nevning ikke sant og håner og spotter de litt, selv om de har skapt masse verdier i det norske samfunn og arbeidsplasser og sånn.

Men vet dere hvor mange mennesker i Norge som betaler formueskatt? Nå skal dere få to sekunder til å tenke dere om. Tenk på et tall nå, hvor mange mennesker i Norge betaler formueskatt? 800 000 nordmenn betaler formueskatt. Og jeg trokke vi har 800 000 rikinger her altså. Av de 800 000 så er 215
180 000 pensjonister og trygdede. Det er sant. De betaler formueskatt. Og hvorfor gjør de det? Jo, de gjør det fordi mange av disse har gjennom et langt liv slitt, spinket, spart, nedbetalt boliggjelda si og endelig sitter de med en gjeldfri bolig. Hva er det som har skjedd med boligmarkedet i Norge på 40 år da? Prisene har jo gått i taket. Verdiene har steget. Og det betyr jo mer i formueskatt til staten ikke sant? Sånn at 215 000 pensjonister sitter nå og betaler formueskatt med pensjonen sin. Med pensjonen.
185 Pensjonen, som de også må skatte av til staten før de får'n inn på konto. Og jeg har til og med hørt noen sånne groteske eksempler om, om en eldre dame som måtte ta opp lån, fordi hun ikke hadde nok i pensjon til å betale formueskatt. Og da mine damer og herrer går det over alle støvleskaft. Og bare det er jo grunn nok til å ta bort hele formueskatten.

190 Men så er det altså 500 000 vanlige folk og, helt vanlige lønsmottakere, som betaler formueskatt. Og mange av dem driver små, mellomstore bedrifter. Har en eller to eller ti mennesker ansatt. Betaler arbeidsgiveravgift, masse viktige skatter og avgifter inn i statskassen, også må de låne penger for å betale formueskatt. Vi vil ta den bort. Men så sier jo Jens, for han prøver jo å skape et inntrykk av at det, det er et være eller ikke være for statskassen. å prøver, ja fellesskapet... takk skal du ha. Og så trekker han jo
195 opp den samlede summen. Det er helt riktig det. Den samlede formueskatten i Norge i dag den er på cirka 12 milliarder kroner. Og det høres mye penger ut det. Men jeg regna ut hvor mye det utgjør i prosent av de samlede skatte og avgiftsinntektene vi får inn i statskassen. Fordi dere vet at vi har noen forskjellig skatter og avgifter i dette landet, og i tillegg til formueskatten har vi arveavgift og inntektsbeskatning og utbyttebeskatning og bensinavgift og dieselavgift og veiavgifter og årsavgifter og
200 jeg, listen er jo så lang. Og hvis man legger sammen alle de skattene og avgiftene og finner ut hvor mange, hvor mye utgjør formueskatten av det. Nå skal dere få tenke på ett tall til. Prøv å gjett nå. Hvor mange prosent er formueskatten av de samlede skatte- og avgiftsinntektene i Norge. Er det, hvor mye er det da? Er det ti prosent? Er det fem? Vet du hvor mye det er? 1,4 prosent. 1,4 prosent. Og da har jeg lyst til å spørre deg, Jens Stoltenberg, er det 1,4 prosent som skal være et være eller ikke være for

205 norsk velferd eller kan det hende at vi ved å ta bort den formueskatten gjorde livet litt lettere for 215
000 pensjonister som har slitt for å bli gjeldfrie før de dør.

Myte tre. Fremskrittspartiet vil gjøre det verre for dem som sitter nederst ved bordet. Og dette er et
alvorlig tema. Det er veldig alvorlig fordi det er dessverre altfor mange mennesker i vårt land som faller
210 utenfor. Som opplever fattigdom i et av verdens rikeste land. Og tenk hvor fælt det må være. Jeg tror
det er lettere å være fattig i et fattig land enn å være fattig i et rikt land, fordi velferden syns godt. Men
jeg husker også en partileder som heter Kristin Halvorsen som skulle avskaffe den fattigdommen med
et pennestrøk faktisk hvis hun fikk lov til å sitte i en flertallsregjering i fire år. Og hva er det som har
skjedd på de fire årene? Skattene i Norge har gått opp og fattigdommen i Norge har gått opp. Så det
215 ække sant at høyere skatt gir lavere fattigdom. Det som snarere tvert imot nå er bevist av Jens
Stoltenberg og Kristin Halvorsen er at mer skatt gi mer fattigdom. Og grunnen til det er fordi det ække
særlig smart å tro at man ved å ta fra de som skaper verdiene noe, så gir man de pengene rett til de som
trenger hjelp. For det gjør man jo ikke.

220 Det står fire tusen rusmisbrukere og venter på å få kø, få behandling. De ække så veldig opptatt av om
de får litt mindre skattelette, men de er veldig opptatt av å få en behandlingsplass sånn at de kan bli
rusfrie og få et bedre liv. Fire tusen. Det vil vi gjøre noe med, vi. Vi vil så avgjort gjøre noe med det. Og
vi la frem en helhetlig rusplan i Stortinget nå i vår og de stemte ´n rett ned. Rett ned stemte de ´n. Og en
av grunnene var at vi ville gjenåpne mange av de stedene som er eid av private, men som har måttet
225 stenge fordi regjeringen ikke liker dem. For meg er det viktigere at en rusmisbruker får plass der hvor
det er en ledig seng. Det er mye viktigere enn hvem det er som eier den senga. Nå må vi slutte å tulle.

Så snakkes det veldig mye nå, og dette er spennende ikke sant, dette valget er spennende. For hver
stemme kommer til å være med på å avgjøre om det blir en fortsatt rødgrønn regjering eller om vi får
230 en regjering hvor Fremskrittspartiet kan være med på å fornye Norge. Alle stemmer teller. Og jeg har
gjort det helt klart på vegne av Fremskrittspartiet at vi gjerne samarbeider med de andre tre partiene
som sier at de er på ikkesosialistisk side. Og det, det har jeg lyst til å gjenta nå, til både Dagfinn
Høybråten og Lars Sponheim. Erna har vært raus nok til å si at hun godt kan tenke seg å samarbeide.
Men både til Lars og til Dagfinn: «Vi samarbeider gjerne med dere.» Men de vil ikke. Men, men nå skal
235 dere få lov å være med meg på et lite regnestykke. For det at i hvert fall slik som det ser ut akkurat nå,
så ligger Lars an til å få sånn cirka fem prosent oppslutning. Og Dagfinn ligger an til å få cirka seks
prosent oppslutning. Det kan hende det endrer seg litt, men nå later vi som det. Mye er fem pluss seks?
Hvor mye er fem pluss seks? Elleve, ja. Men vet du hva, hvis du spør Dagfinn og Lars, hvor mye er fem

pluss seks, vet du hva de klarer å få det til å bli? Femti. Femti prosent. Det høres sånn ut nemlig. Det
240 høres sånn ut. Og det er jo fordi at selv med lav oppslutning så anser de det som helt selvsagt at de skal
i regjering og styre Norge. Og så regner de med Fremskrittspartiet og alle de som stemmer på oss, men
innflytelse, nei, det skal vi ikke ha. Det skal vi ikke ha, uansett hvor store vi er. La meg bare slå det fast,
klinkende klart og en siste gang i denne valgkampen håper jeg. Fremskrittspartiet kommer ikke til å
støtte en regjering vi ikke selv er en del av. Nå er det forbi. Men mine damer og herrer. Vi vil veldig
245 gjerne i regjering. Ikke for å kjøre svarte limousiner, men fordi vi har en ambisjon. Fordi vi har en
visjon, fordi vi har et prosjekt, fordi vi vil fornye Norge. Derfor skal vi i regjering. Og får vi ikke
anledning til det fordi noen sier at vi må legge bort politikken vår for å komme i regjering, da venter vi
heller gitt. Da venter vi heller. Men jeg tror, at dere og mange, mange tusen nordmenn kommer til å
stemme Fremskrittspartiet inn på Stortinget med en sånn tyngde at vi for første gang i norsk politisk
250 historie kan danne regjering enten alene eller sammen med andre. Jeg er klar til å bli landets nye
statsminister. Nå er det opp til dere. Tusen takk skal dere ha.

Vedlegg 4 (2010)

Siv Jensens åpningstale ved Fremskrittspartiets landsmøte, 23. april 2010

Kilde: transkribert fra FrP-tv (<http://frp.exss.no/webtv/pages/?clipid=43&sid=3>)

5

Kjære... kjære landsmøte. La meg først få lov å ønske velkommen til alle dere som følger dette landsmøtet, enten gjennom tv eller nett eller andre medier, hjertelig velkommen til vårt landsmøte også. La meg også få lov å ønske velkommen til de som følger dette landsmøtet siden vi simultanoversetter det til engelsk, men mest av alt velkommen til dere som for første gang i historien kan følge en

10 landsmøtetale fordi vi døvetolker dette landsmøtet. Det er jeg utrolig stolt av å gjøre.

For det handler om å ta vanlige mennesker på alvor. Det handler om at vi ikke bare skal snakke om universell utforming, men gjøre noe med det. Og jeg er spent på hvor lang tid det tar før andre partier kommer etter Fremskrittspartiet, også på dette området. Kjære landsmøte, det finnes et alternativ i

15 norsk politikk og det er mulig å fornye det bestående. Det er mennesker som beveger verden. Vanlige mennesker som beveger verden. Vanlige mennesker som river murer, vanlige mennesker som velter diktatorer, ja det er vanlige mennesker som kaster regjeringer. Og ingen må undervurdere sprengkraften i en norsk folkebevegelse for forandring og fornyelse. Vi kom nesten i mål sist høst. Men vi gjorde vårt beste valg noensinne i Fremskrittspartiets historie og det skal vi være veldig, veldig stolte av.

20

Men det ble ikke regjeringsskifte. Og det forteller oss at gode intensjoner alene ikke er nok. At det å ønske et bedre Norge i seg selv ikke er nok. At vi trenger å jobbe enda litt hardere, stå opp enda litt tidligere og være enda litt bedre forberedt. Men viktigst av alt så må vi tro at vi faktisk kan vinne.

Menneskene der ute, vanlige folk i dette land, må tro det, ja de må ville det. De må rive murene og de

25 må kaste regjeringen ut ved neste anledning. Og vi har lært. Vi vet hva vi må gjøre bedre neste gang. Og vi vil vinne i 2013. Og la meg bare være tindrende klar på det landsmøte, i mitt hode så er ikke nederlag noe alternativ. Vi skal vinne valget i 2013. Men vi oppnådde ganske mye i 2009 og. Vi endret spillereglene i norsk politikk. Vi endret oppfatningen av Fremskrittspartiet og vi drepte mytene om

30 hvem som kan og har lov til å sitte i regjeringen. Og de spillereglene ble endret fordi mennesker, vanlige mennesker, var med på å bryte den barrieren, og derfor kommer ikke noe stortingsvalg til å være det samme etter dette, og derfor har vi også vist at Fremskrittspartiet kan danne regjering og at vi vil danne regjering.

Det er mennesker som beveger verden, som river murer, som velter diktatorer, som kaster regjeringer.

35 Nye medier gjør at vi endelig kan snakke direkte med vanlige mennesker uten å bli sensurert. Men det betyr også at vanlige mennesker kan delta i debatten, debatter som tidligere var forbeholdt noen få. Politikere, forståelsegjørere, kommentatorer. Nå kan alle være med og avstanden er blitt kort slik at man kan være med på å påvirke sin hverdag gjennom å adressere problemstillinger til de som sitter med makt og innflytelse.

40

Facebook er mye mer enn å dele matoppskrifter. Jeg har skjønnet at det fortsatt er noen journalister som fortsatt går rundt og tror det. Facebook er et debattforum, det er en møteplass hvor mennesker kan knytte kontakt seg seg imellom, hvor de kan finne hverandre på enkeltsaker, på felles utfordringer, på hverdagsutfordringer som de vil ha løst, hvor de kan organisere seg lynraskt og bruke arenaene til å stille krav. Tyvende april så hadde nettavisen et stort oppslag med et stort bilde av meg og det genererte en voldsom debatt. Så mye debatt at nettavisen selv skrev at,- de fremhevet rett og slett hvor mange innlegg de hadde fått på veggen som følge av det nyhetsinnslaget. Det er veldig bra, men sannheten er at så mange innlegg har jeg på min Facebookside hver gang jeg legger ut et politisk budskap. Hver gang. Det er flere visninger på den siden enn opplagstallene til de aller aller fleste avisene i dette landet.

45 50 Ganske interessant. Og det kommer til å endre vår mulighet til å kommunisere med befolkningen og det endrer befolkningens mulighet til å kommunisere med oss. Og jeg inviterte derfor alle de som er aktive på Facebook til å være med å påvirke denne talen. Og la meg få lov til å dele noen av de historiene med dere.

55 I februar så opprettet Lars Petter som vi nettopp så på skjermen her, Facebookgruppen som heter vi som protesterer mot NAV. Systemet fungerer ikke. I løpet av fem dager hadde den gruppen 13 500 medlemmer. Nå har de passert 40 000. Og når Lars Petter sendte meg denne historien så fortalte han at han hadde opprettet denne gruppen for å sette fokus på hva den vanlige mann i gata mener om NAV, hvilke møte de har med NAV, hvilke mangelfulle tilbakemelding de får, hvorfor systemet ikke virker. Og han sier at det tidvis har vært umulig å legge ut nye innlegg på siden fordi aktiviteten er så høy.

60 Og det er sterke historier hvis man går inn der og ser hva folk skriver. Det er sterke historier. Sterke historier som forteller oss om vanlige menneskers møte med NAV. Men vanlige mennesker kan rive den muren. Vanlige mennesker kan gjøre det mulig med fornyelse og forandring. Og Fremskrittspartiet vil gjerne hjelpe dem til å lykkes med det. Vi har lenge hatt en mening om hvordan NAV kan gjøres bedre.

Og la meg fortelle hva Fremskrittspartiet vil gjøre for å bedre på situasjonen i NAV. For det første så må vi sørge for at kompetansen blir til, tilbakeført til frontlinjen, der hvor brukerne er, der hvor de

møter, i det øyeblikket de går inn av døren med sitt problem, med sin utfordring som de håper at noen
70 kan hjelpe dem å løse, ja, i det øyeblikket så skal de møte kompetanse, men ikke bare kompetanse men
også beslutningsmyndighet. Sånn er det ikke i dag. Man har av en eller annen merkelig grunn funnet ut,
at det var bedre, smartere å lage enda mer byråkrati ut av dette, så man opprettet en
forvaltningsavdeling og støvsugde alle de lokale kontorene for kompetanse. De ble støvsugd.

75 Bare for å illustrere hvor komplisert dette systemet er blitt, så er det altså sånn. Den dagen du går inn
på et kontor med ditt problem så sitter det der en saksbehandler uten makt og myndighet, som har fått
beskjed om å samle inn dokumentasjon, søknadspapirer, for deretter å sende det til forvaltningsavd*, til
en, til en, til NAV sentralt. NAV sentralt, ja det kan jo hende de oppfatter at nei, de har ikke fått den
dokumentasjonen de trenger. Og hvis de oppfatter det så sender de saken tilbake, til denne stakkars
80 saksbehandleren som så må ta kontakt med brukeren for så å få fatt på de nye papirene for så å sende
det tilbake igjen til NAV sentralt. Og det stopper altså ikke der. Hvis det er slik at man da bestemmer
seg for å innvilge søknaden, ja da, he, ja da sender forvaltningsavdelingen dette til utbetalingsavdelingen
for de har jo ikke myndighet til å utbetale. Og så kan det hende at brukeren får saken sin avklart. Og
det kanke være meningen at vi skal lage systemene så komplisert, så tungrodd, når det er mennesker i
85 nød som trenger hjelp i hverdagen sin. Dette går det an å gjøre enklere. Derfor sier vi, flytt
kompetansen ut der hvor brukerne er og sørg for at de har beslutningsmyndighet til å avgjøre saken der
og da. Det sparer oss for byråkrati, det sparer mennesker for mye lidelse og det er på tide at vi får
ryddet opp i dette systemet.

90 Men vi vil også bytte ut ledelsen i NAV, for den har vist seg fullstendig udugelig gjennom den prosessen
vi har bak oss. Det bør ikke premieres. De bør snarere tvert imot erstattes av noen som er i stand til å
utvikle NAV til å være et brukervennlig, et brukervennlig organisasjon hvis mål er å ivareta den som har
behov den dagen de går inn døren.

95 Vi må styrke kompetansen hos NAV. Sivilombudsmannen har pekt på dette mange ganger. Det er ikke
godt nok, men det er mulig å gjøre noe med det. Og vi har gang på gang foreslått å opprette et eget
ombud, et NAV-ombud. Regjeringen har skrevet i Soria Moria erklæringen at de vil vurdere det, men
mitt spørsmål til Jens Stoltenberg er: «Hvor lenge vurderer du dette? Det er relativt enkelt å ta stilling
til. Vil du eller vil du ikke ha et NAV-ombud?» Den beslutningen bør nå komme. Den avklaringen bør
100 nå tas, for det dreier seg om alle disse menneskene som mange av dem har så store utfordringer at det å
bale med systemet i seg selv er krevende nok. Da er det greit å ha et ombud som kan ivareta deres
interesser på en god måte.

Og vi vil selvfølgelig innføre et erstatningsansvar, der hvor lovverket blir brutt overfor den enkelte bruker. Og som vi også har sagt gang på gang på gang, sørg for å få helhet i dette. Dette kunstige skillet mellom sosialkontor, arbeidskontor, trygdekontor, det kan vi ikke holde på med. Men det er jo fordi man har bestemt seg for at sosialhjelpen skal ligge i kommunene, mens alle de andre oppgavene er tillagt staten. Men det er et unødvendig kunstig skille, fordi det vi bør ha som hovedmål i en serviceinstitusjon som NAV burde være, det var å se mennesket som kom inn døren og være i stand til å gi det mennesket riktig hjelp til riktig tid. I stedet for så har vi fremdeles denne slåsskampen om hvilken kasse som skal ha ansvaret for å utbetale penger. Det er uverdigg og det gir ikke nødvendigvis det riktige tilbudet til det mennesket som der og da trenger hjelp.

Janne er avdelingssykepleier. Dere så også henne på en liten video. Hun har sendt en sterk historie fra sin hverdag i helsenorger. En hverdag hvor hun vet at det stadig utvikles nye, nytt utstyr, nye medikamenter som hvis de blir tatt i bruk kan gjøre livet mye enklere for svært alvorlig syke pasienter som kan få bedre livskvalitet med disse medikamentene. Men vi tar dem ikke i bruk, for Norge har angivelig ikke råd til det. Og hun har fortalt om hvordan det oppleves for henne, i sitt møte med pasientene å forklare dem at joda, medikamentene finnes, pasientene er klar over dette, men vi har dessverre, vi har dem ikke. Vi har fått beskjed om at vi ikke har råd til å kjøpe dem. Og hun spør, hun spør: «Hva er vitsen med å utvikle nye behandlingsmetoder når vi ikke kan benytte dem fordi det ikke er budsjett til det,- i et av verdens rikeste land?» Og jeg synes det er et veldig godt spørsmål.

Men vanlige mennesker, vanlige sykepleiere kan rive denne helsemuren. De kan sørge for forandring og fornyelse, hvis de ønsker forandring og fornyelse. Og vi vil gjøre det. Vi vil for det første slutte å late som vi ikke har penger, for det har vi. Og vi må erkjenne at hver gang vi behandler en pasient så koster det penger. Men da må vi sørge for at sykehusene får verktøy til å få køene bort, til å få ventetidene ned og da må de inspireres og motiveres til å behandle fler, i stedet for med dagens system hvor de får en pott med penger og beskjed om å gjøre det beste ut av det. Vi vil ha innsattsstyrt finansiering, fordi det dreier seg om å stimulere sykehusene til å behandle flere pasienter. Det er i bunn og grunn det helsevesenet bør ta seg av, det er å sørge for at folk blir friske.

Så må vi legge bort hatet mot det private. Jens Mo, han som etablerte Ring medisinske senter, det som i dag heter Volvat, begynte jo denne kampen, begynte kampen mot helsemonopolet. Fordi han visste, at i det øyeblikk man knakk monopolet så var det brukerne, pasientene, som ble satt i fokus. Da begynte man å konkurrere om deres gunst. Da begynte det å bli interessant å være pasient fordi man kunne

140 velge bort det dårlige og velge det som var bedre. Og på alle andre områder i samfunnet hvor vi har latt konkurransen få lov å inntre så har det vært til fordel for forbrukeren. Kvaliteten har gått opp, ikke ned. Mangfoldet har blitt bedre, ikke dårligere. Mulighetene har blitt flere, ikke færre. Og i de aller fleste tilfellene så bruker vi pengene mye mer fornuftig også.

Og det er i bunn og grunn det også dreier seg om. For det er ikke bare et spørsmål om penger, det er også et spørsmål om organisering og det er et spørsmål om å ta mennesker på alvor. Det er, altså, vi må slutte å lure folk, med denne debatten om lokalsykehus. Det regjeringen nå gjør er å ta bort funksjoner, sånn at man sakte men sikkert legger sykehusene brakk fordi de ikke lenger har noe å drive med. Men jeg synes at man i hvert fall bør være ærlig i den debatten. Liv Signe Navarsete må være ærlig. Og det er de ikke når de nå later som at det de egentlig driver med er å gjøre helsetilbudet i Norge bedre. Nei, det gjør de ikke. De gjør ikke det før de tar bort det kunstige classeskillet som har oppstått i dagens Helsenorge fordi sosialister er livredde for det private.

150 I dag er det jo sånn at de som har råd til det kan kjøpe seg ut av den offentlige helsekøen. De kan gå på Ring, eller altså Volvat eller andre private institusjoner og få behandling med en gang. Vi som ikke har råd til det må stille oss bakerst i køen og vente til det er vår tur. Og den køen er lang. Det står fortsatt 250 000 mennesker i den køen. Og når jeg hører den setningen der så minner det veldig om Sovjettiden, men det ække det, det er Norge i 2010. Det er Norge i 2010. I dag så kunne vi lese i avisen at Haukeland sykehus, de måtte jo fyre så mye i vinter for det var jo, det var jo kaldt, det var jo så kaldt, nå er nødt til å spare penger. I dag har de da bestemt seg for å sette ned innnetemperaturen med tre grader for å spare penger. Det ække så nøye om det blir litt kjølig der inne, for pengene må spares. Systemene er viktigere enn pasientene i dette, i denne Arbeiderpartistaten. Vi vil snu det rundt og gjøre 160 menneskene viktigere enn systemene. Derfor er det viktig at mennesker er med på å bevege verden.

Mette så dere også en video av. Mette har to tvillinger på fem år, Hanna og Nora, og Hanna er multifunksjonshemmet. Hun er hundre prosent bevegelseshemmet, hun har cerebral parese og komplisert og veldig alvorlig epilepsi. Og hun trenger døgnkontinuerlig tilsyn fordi hun er syk. Og hva er vel mer naturlig enn at familien, hennes mor, ønsker å ta vare på henne? Men Mette skriver at hun har kjempet en endeløs kamp for å få omsorgslønn som gjør at hun kan klare å være hjemme med Hanna. Hun ville spart kommunen for millioner av kroner dersom hun var hjemme og pleiet sitt syke barn i stedet for å sette henne bort, stue henne bort, på en institusjon. For det er alternativet med så syke barn. Det ække noe mellomløsning. Det er enten heldøgnspleie på institusjon eller at du tar den jobben selv som mor, og det står det respekt av. Men hun jobber altså Mette, hun jobber turnus, hun 170

jobber kvelder og hun jobber helger. Og seks kvelder i måneden så må hun sende Hanna fra seg fordi hun må på jobb. Og hun skriver om hvor sårt det føles at ditt eget barn kun blir betraktet som en utgiftspost på et budsjett. Hun gråt, hun kastet opp, de første gangene dette skjedde. Og det skjønner jeg, det skjønner jeg veldig, veldig godt.

175

Og Jens Stoltenberg burde jo takke Mette og alle de andre foreldrene, for Mette er ikke alene, alle de andre foreldrene i tilsvarende situasjon, fordi de vil være hjemme og passe på sine egne barn. For man oppnår nemlig to ting da. Det ene er at vi tar vare på noen helt grunnleggende verdier i vårt samfunn, hvor vi tar vare på hverandre i stedet for å stue hverandre bort. Og i tillegg så sparer vi altså penger. Vi sparer penger på å ta vare på hverandre i stedet for å stue hverandre bort. Mette er her i dag, Mette sitter der. Og for det første så viser det at veien fra å være en engasjert borger på Facebook til å komme på Fremskrittspartiets landsmøte, den er kort. Men nå Mette, så er du blant venner, nå er du hos et parti som synes at det du gjør er formidabelt, nå er du...

180

185 Mette har satt i gang arbeidet med å rive den muren på vegne av alle de foreldrene som ønsker å ta vare på sine barn. Og den kan rives, hvis mange nok vil at den skal rives ned. Og vi står klare til å gjøre noe med det.

I min landsmøtetale i fjor så fikk dere møte Grete Enli. Grete drev, eller driver, Trondhjem private omsorgstjeneste. Det var der vi var og besøkte Ringvolltunet omsorgssenter da vi la fram vår hundredagersplan i valgkampen. Hvor vi viste frem dette flotte private sykehjemmet som stod helt tomt fordi Rita Ottervik og resten av sosialistene i Trondhjem kommune nekter å ta dem i bruk fordi de ikke er eid av kommunen. Nå er Ringvolltunet lagt ned på grunn av det. Trondhjem kommune har sagt nei takk til flunkende flotte nye sykehjemsplasser fordi de er prinsipielle motstandere av å slippe flere til.

195

Det er situasjonen.

Men Grete er aktiv, også på Facebook, og hun forteller, har fortalt meg i løpet av hva som har skjedd med henne, i løpet av det siste året. Og hun forteller om en situasjon, om en utvikling i Trondhjem som er ganske dramatisk. Eh, hvor personalet ved en del av omsorgsinstitusjonene nå blir bedt om, og nå ber jeg dere holde dere fast, de blir bedt om å gi de eldre flytende ernæringstilskudd fordi de ikke har tid til å gi dem mat. Det går tidvis 15 timer fra de får kveldsmaten sin til de får frokost. Det er en lang rekke brudd på loven som finner sted i Trondhjem kommune. En lang rekke brudd.

200

Men som om ikke det er nok, for det er den hverdagen syke eldre mennesker møter nå, i Trondhjem, i

205 dag i Trondhjem. Men så innkaller altså kommunaldirektøren til et temamøte, og dette er jeg ikke sikker på om dere orker å høre, jeg skal fortelle det likevel, et temamøte hvor overskriften var fremtidens flerkulturelle eldreomsorg. Han ba da om, og inviterte til en debatt, om hvordan kommunen skulle kunne planlegge for at fremtidens eldreomsorg i Trondhjem måtte legge forholdene best mulig til rette for integrerte bønnerom. Han ba om at debatten måtte dreie seg om hvordan de lettest mulig kunne
210 tilpasse matvanene. Det var viktig for fremtidens eldreomsorg, men ikke for de som sitter der og venter i dag. De får flytende ernæringstilskudd. Og så, om ikke det var nok, for de har jo ikke råd til å gjøre noe med eldreomsorgen i dag, så skulle diskusjonen dreie seg om hvordan de skulle bygge store og romslige nok omsorgsboliger for fremtiden, vel vitende om at våre nye landsmenn likte å bo sammen. Alt dette er jo sant, men det er aldeles skrekkelig av en kommunaldirektør som ikke har stell og styring
215 på eldreomsorgen i dag å i det hele tatt å tørre å ta den debatten. Den debatten bør man ta den dagen man har kontroll, den dagen det skinner av eldreomsorgen, den dagen man kan si og se de eldre rett inn i øynene og si at nå har vi gitt dere en verdig omsorg som dere fortjener, da kan vi ta den debatten.

Men det er altså mennesker som Grete som kan rive denne muren ned, hvis man bare vil ha forandring,
220 hvis man bare vil nok at eldreomsorgen i Norge skal bli bedre. Dessverre så kommer den kommende kommunevalgkampen nok en gang til å ha eldreomsorgen som øverste sak. Og vi kan si allerede nå at i løpet av neste kommunestyreperiode vil vi ha akkurat de samme problemene som vi har nå. Det er å holde folk for narr. Og det er fordi at systemene er viktigere enn menneskene. Man tviholder på en gammeldags måte å organisere eldreomsorgen på som har spilt fallitt. Og det gjør de jammen meg alle
225 de andre partiene, tviholder på dette systemet. Hvor vi sier at nøkkelen ligger i å flytte finansieringsansvaret fra alle trehundre og noen kommuner til staten, slik at det ikke spiller noen rolle hvor du bor, for du skal ha den samme retten til en verdig eldreomsorg, til et verdig tilbud den dagen du har behov for det. Det ække noe vanskelig å få dette til. Det er i bunn og grunn bare en vilje til å prioritere mennesker fremfor systemer. Vi vil det, vi vil rive denne barrieren ned, vi vil rive denne
230 muren bort og hvis mange nok av dere der ute vil det samme, ja, så får vi det til.

Jørgen, han er yrkessjåfør, og jeg skal lese hva han skrev på min Facebookside. Han skrev: som yrkessjåfør er vegstandard et naturlig hett tema blant meg og mine kollegaer. Jeg kjører maxitaxi på riksvei 7 i Hallingdal, og frakter daglig rullestolbrukere på den veien som enkelte steder har dype hull og
235 hjulspor som er over 20 centimeter dype. Og han spør: «Hvordan er det mulig?» Og han spør: «Er det noen som har tenkt på følgeskadene av dette?» Men det siste spørsmålet han reiser, som jeg synes kanskje er det aller morsomste, det er: «Hvor er egentlig Arbeidstilsynet hen, for dette er min arbeidsplass og jeg har til gode at Arbeidstilsynet har kommet og stengt den.

240 Det hadde vært noe det, det hadde vært noe det. Tenk dere det da, på skitur opp til Hemsedal så blir du stoppet av et skilt hvor det står: «Dessverre stengt. Arbeidstilsynet har vært her og vi finner alvorlige brudd på arbeidsmiljøloven så her er det ikke lenger lov å kjøre.» Er det det som skal til? Er det det som skal til, før at det skjer noe? Og er det derfor Arbeidstilsynet ikke er der? Jeg håper virkelig* de hører på nå, litt* mangel på andre oppdrag så kan de begynne å snakke litt på vegne av alle landets yrkessjåførere. Men da kan gjerne Sigbjørn Johnsen mene, at vi stjeler penger fra våre barn og barnebarn og oldebarn når vi ønsker å investere i vår egen infrastruktur. Når vi ønsker å ruste opp dette landet, når vi ønsker å vedlikeholde vegene våre, når vi ønsker å bygge mer. Hvordan han klarer å komme til den konklusjonen, det får være hans problem. Du må være sosialist for å klare å tenke sånn. Og da må gjerne Jens Stoltenberg være kjempestolt av de hele 12 kilometerne med ny motorveg som hans regjering vil bygge i 2010. Det er jo langt, det er jo kjempelangt. Vi hadde vel kanskje, kanskje klart å komme ned til Kløfta bensinstasjon herfra. Med litt flaks og litt nedoverbakke så kunne det gått.

Men vanlige mennesker kan rive den muren og. Så har jeg lest med stor interesse. Per Kleppe. Tidligere finansminister fra Arbeiderpartiet. Og følg med. Han skriver: «Budsjettssystemet bør endres for å tilrettelegge for store prosjekter.» Tenk å sparke seg selv så til de grader på skinnleggen, da. Fordi han, og han sier det, han er ærlig nok å si, at det var vanskelig når han var finansminister, han skriver at kontantprinsippet har bidratt til at finansdepartementet motsetter seg prosjektfinansiering og dermed budsjettvedtak for hele den perioden investeringen varer, med mulighet for effektiv framdrift. Han erkjenner, at han gjorde masse feil som finansminister. Han erkjenner at det skriver seg tilbake til den tid, mange av de problemene vi i dag har med norsk jernbane. Fordi man enda ikke har greidd å ta et oppgjør med byråkratene i finansdepartementet. Og hvem sitter der nå? Sigbjørn. Og hva mente Sigbjørn før han ble finansminister? Da syntes han det var en glimrende idé å få litt fortgang på infrastrukturbyggingen i Norge. Veldig smart. Veldig fornuftig. Å bruke litt mer av vår oljeformue og investere det i vårt eget land. Merkelig hvor fort han glemte det. Enten så har han veldig kort hukommelse, og da er det et aldersfenomen, og det tror jeg ikke noe på for jeg er veldig opptatt av seniorpolitikk, og hvis ikke det er det så er det rett og slett manglende evne til å ta et oppgjør med byråkratene i finansdepartementet. Derfor skal Fremskrittspartiet ta det oppjøret med byråkratene.

Forrige helg så var jeg i Hallingdal jeg og. Da var ikke riksveg 7 blitt stengt enda, og jeg besøkte Brusletto. Brusletto er en liten familieeid bedrift som driver med håndverk av ypperste klasse. De lager dette her¹. Pass dere nå. Pass, hvor er du, Arne Strand?

1 Her viser Jensen fram en kniv og ei slire.

Jeg fikk lov å følge hele produksjonslinjen. Jeg fikk lov til å se hvordan de laget hver eneste lille ting på disse flotte håndverksproduktene, hvorav veldig mye av arbeidet gjøres for hånd. For hånd. Dette er en
275 bedrift som har gått i arv gjennom generasjoner. Som har klort seg fast oppi Dalom, med dette produktet, som er en merkevare både i Norge og i utlandet. Så spør jeg: «Hvordan, hvordan går det?» «Vi klører oss nå fast.» Det er en bedrift. Ti eiere. Ti personer fra en familie. De fortalte meg, at de, de er veldig grådige mennesker, for de tar ut hele 1600 kroner i utbytte hver seg gitt. Og jeg har lyst til å understreke hva det betyr, fordi at der hvor vi, altså vanlige lønsmottakere, får lønn, altså lønn utbetalt,
280 arbeidsinntekt, så er det eiernes mulighet til å skaffe seg inntekt, ja det er å ta ut utbytte. Så de blir skikkelig feite, på denne voldsomme, dette voldsomme utbyttet som de tar ut av bedriften.

Men de, jeg snakket med en av dem, Hans het han. Han fortalte meg at han alene betaler 1400 kroner i måneden, det beløper seg til rundt 1600 kroner i året, i formueskatt. Bare for å eie den bedriften. Bare
285 for å få lov til å ha mennesker ansatt som han i tillegg betaler arbeidsgiveravgift for. Og alle skjønner at det regnestykket ikke går ihop. Når de ikke kan ta ut utbytte for å leve, men må betale formidable beløp hver seg bare for å eie, så kommer det regnestykket på ett eller annet tidspunkt til å føre til at den bedriften ikke kan leve videre.

290 Samme med Pers Hotel, hotell på Geilo. En av eierne der, ung flott dame, sa til meg: «Jeg tar ikke ut en krone i utbytte for det er rett og slett ikke mulig, men jeg betaler 50 000 kroner i året i formueskatt, bare for å eie.» Bare for å eie. Og det er det dreier seg om, for vanlige mennesker som er eiere i små og mellomstorebedrifter rundt omkring i Norge. Og det er de bedriftene vi har mest av. Det er ikke de store konglomeratene, det er de små. De små bedriftene som gjør at dette landet går rundt. Da må, da
295 må noen slutte å late som at vi har denne formueskatten fordi vi skal fordele rikdommen rettfærdig i Norge. Dette har ingenting med rettfærdighet å gjøre. Dette har bare med dumskap å gjøre. Og nå kan flere enn Hans, flere enn Brusletto, flere enn Pers Hotell, være med på å rive den muren ned. Det er mulig. Vi kan ta formueskatten bort.

300 Vi kan gjøre mye mere med skatten og. Jeg snakket med da jeg var i debatt med Raymond Johansen i dag tidlig. Og det var altså ikke måte på hvor hånfullt han snakket om det å gi skattelette. Det var altså et stort problem for dette landet, at folk fikk beholde litt mer av sine egne inntekter. At de selv kunne råde over det de tjente. At de selv kunne ta beslutninger om hva som var klokt, en klok måte å forvalte pengene på. Ingen skal fortelle meg at en sosialist er bedre enn meg til å passe på mine penger.

305

Anne Christine har også sendt meg en historie. Hun er lærer. Hun er spesialpedagog og hun har jobbet

24 år i norsk skole. Og nå advarer hun. Hun advarer mot enhetsskolen. Hun sier at det har blitt en lidelse å undervise i tekstanalyse, i litteratur og nynorsk, når mange av elevene knapt kan skrive. For det er den hverdagen hun møter. Hun skriver at enhetsskolen, den fungerer bare ikke i praksis. Og det bør
310 Arbeiderpartiet lytte til, for det er de som har laga'n. Hun sier, at det vi må gjøre er å skape større toleranse for ulikhet og hun sier: «Alle er forskjellig og sosialistene greier ikke endre det selv om de aldri så gjerne vil.» Og til det har jeg bare en ting å si, jeg er helt enig.

Folk snakker om bensinpriser, om dieselpriser, de snakker om forskjellsbehandling i NAV, eldre som
315 ikke får pleie, mens vi bygger nye flotte fengsler med all verdens fasiliteter. Og de setter det opp mot hverandre for de synes det er urimelig. Mange mener mye om integreringspolitikk, om asylpolitikk, men her er det ingen som vil stå frem, av frykt, for hvilke konsekvenser det vil få. Men jeg tør å stå frem. Dette er et område hvor kanskje ikke vanlige mennesker tør å reise seg og rive barrierene, men det er et område hvor vi etter avtale med det norske folk skal rive de murene ned og vi skal gjøre det som jeg
320 snakket om i min landsmøtetale i fjor, sørge for at alle mennesker med minoritetsbakgrunn bosatt lovlig i dette landet skal ha de samme demokratiske rettighetene som det vi har. Det må bli slutt på at vi skal ta omkamp på omkamp på omkamp på rettigheter som allerede er vunnet for kvinner, for de gjelder altså ikke for innvandrerkvinner, fordi vi lukker øynene og later som om de ikke er der.

325 Det gjelder barn. Alle de skolebarna som blir bortrøvet fra norsk skole, fordi foreldrene deres har funnet ut at det er bedre at de går på koranskole i Pakistan. Hvor er deres rettigheter hen? Hva gjør vi med et lite barn når de blir kjønnslemlestet, hva gjør det med det barnet? Hva gjør det med en, et barn, som jeg vil mene at en tretten år gammel pike er, når hun blir tvangsgiftet i en alder av tretten år? Hva gjør det med deg, når du tvinges inn i voksenlivet allerede da? Vi leste nylig om en sånn sak. Hvor de
330 ble avslørt. Foreldrene ble faktisk fengslet, og ære være, men det var ingen represalier for den moskeen eller den imamen som hadde faktisk hadde foretatt tvangsekteskapet i Norge. Når skal man begynne å gjøre det? Når skal vi slutte, når skal vi slutte å la gamle gretne gubber som kaller seg for imamer og mullaer få lov til å diktere premissene, stikk i strid med de grunnlovsfestede demokratiske rettighetene som vi hegner så høyt om?

335 Det er mennesker som river murer. Det er mennesker som beveger verden. Noen mener at det er på tide å skille kirke og stat, og jeg mener at det også er på tide å skille staten og Arbeiderpartiet. For hvor ble det egentlig av maktkritikerne, hvor ble de av, de som i et tradisjonelt samfunn kaller seg maktkritikere. Det pleier å være pressen, det pleier å være kulturlivet, det pleier å være fagbevegelsen, det pleier å være kirken, og det pleier å være vanlige organisasjoner. Det er det det pleier å være. Men
340

hva er situasjonen her? Jo, her er situasjonen den at Arbeiderpartiet har tatt kontroll på alle sammen, så nær som organisasjonene, men der gjør de nå et siste fremstøt. Fordi det organisasjonene ber om, det er jo at staten skal ligge unna. De vil bare ha en momsordning som gjør det enklere å drive med frivillig arbeid. Hva er Arbeiderpartiets svar på det? Nei, noen enkle løsninger skal vi ikke ha her. Her skal vi sørge for at hver eneste en av dere blir en post på statsbudsjettet, slik at dere må forholde dere til oss i Arbeiderpartiet. Da får vi kontroll på dem også, og da er det slutt på en hver kritikk. Da forstummer alt.

Siste vi har sett om kirken, den er jo der den og. Dagens nyhet om at Arbeiderpartiet nå endelig slår fast at preses skal ligge i Trondhjem og preses skal bo der og. Ingen bønn. Til tross for at vi har vedtatt at vi gradvis skal skille kirken og staten. Fordi det ville være lurt med en kirke som fikk lov til å være uavhengig, for det ville være lurt at kirke og politikk ikke ble blandet sammen. Men hva gjør Arbeiderpartiet? De forter seg å endre spillereglene slik at de får den siste lille kontroll før det hele er over.

Og hva gjorde de med kulturen? Jeg er helt sikker på at det var en eneste mann som velta hele det greiene der og han heter Knut Håvik. En stakkars mann som turte å være opposent i Kulturrådet. Turte å si ting på en annen måte, turte å gjøre ting på en annen måte, turte å stille kritiske spørsmål til noen av de overføringene og støtteordningene som man klarte å finne på å dele ut gjennom det derre organet der. Da, endret Arbeiderpartiet spillereglene. Sørget for å selv ha kontroll, på hvem som sitter der, og det var best å vite hvem de var og ha de tett innpå seg og ha god kontroll. Da er vi kvitt all opposisjon. Da er det bra.

Og, jeg kan, denne listen er lang og tida flyr, men jeg er nødt å gå innom en viktig ting til, for mange mener jo at forskerne i dette landet begynner å bli mindre og mindre uavhengige også. Og hvis man kobler pressen og forskerne sammen, da begynner det å bli riktig artig, fordi jeg mener jo at den viktige jobben i å være en maktkritiker, det er å gå etter makta*, ikke gå etter opposisjonen. Men hva var det vi så i valgkampen? Da gikk man etter opposisjonen.

370 Dette var et herlig lite gjennomtenkt oppslag i Aftenposten. Ekspertenes dom over Fremskrittspartiets kriminalpolitikk. Ekspertenes dom. Man slo fast med bred penn at det ville gå fryktelig galt på nær sagt alle områder hvis vår kriminalpolitikk blir gjennomført. Så finner vi jo ut da, etter litt arbeid, at disse ekspertene ikke er uavhengige en eneste en av dem. Alle sammen som uttalte seg i denne artikkelen her var aktive politikere enten i Arbeiderpartiet, Senterpartiet eller SV... Det er ikke noe å klappe for det. Det er ikke noe å klappe for i det hele tatt faktisk. Hilde Bape*, rusforskeren som mente noe om dette.

375 Aktiv i SV. Og hun ville helst ikke fortelle om det for det ville jo ødelegge hennes kredibilitet som uavhengig forsker. Ja, det skjønner jeg godt. Samme med han fra Transportøkonomisk institutt. Aktiv i Senterpartiet. Politiets Fellesforbund, Arne Johannesen. Aktiv i Arbeiderpartiet. Kjempeuavhengig. Kjempeuavhengig. Og det var så vanskelig å få noen til å innrømme at dette var fjås, men til slutt så krøp Arbeiderpartiet, nei Aftenposten til korset og laget* et bitte bitte bitte lite dementi langt inne i
380 avisen. Og men de ville ikke beklage, at de hadde brukt disse ekspertene, men de var helt fornøyd, så sjefsredaktøren hun sa: «Forsiden har blitt diskutert en del på desken i etterkant. Vi tok kanskje litt for hardt i og gjorde det kanskje litt for enkelt når vi skrev ekspertenes dom. Det kan jo høres ut som det var en samlet forskerstand, og det var det jo ikke.» Nei, det var det jo ikke.

385 Men la meg bare slå fast noen få ting. Kriminalpolitikk, det forstår Fremskrittspartiet seg på. Men på dette området vilke vi rive en eneste mur. Vi skal snarere tvert imot bygge mange fler. Så kjære, kjære landsmøte. Mange mener at Fremskrittspartiet ikke kan komme i regjering fordi vi er annerledes. Men til alle dere vil jeg si. Det er en grunn til at Fremskrittspartiet er annerledes. Det er en grunn til at vi snakker annerledes. Det er en grunn til at vi engasjerer oss i enkeltsaker for enkeltmennesker. Det er en
390 grunn til at vi er et Folkeparti.

Vi er nemlig mye mer enn et politisk parti. Vi er også en protestbevegelse. Mot umyndiggjøring, mot urettferdige skatter, mot meningsløse reguleringer. Vi er også et grasrotopprør mot en løssluppen asylpolitikk, og snikslamisering og en håpløs kriminalpolitikk. Og vi er også systemkritikere i en
395 politisk verden hvor det bare er vi som synes å stille noen spørsmål ved alle de etablerte sannhetene i vårt samfunn. Og vi er det reelle alternativet til de gamle partiene som har vekslet på å styre landet i årtier.

Det er mennesker som beveger verden. det er mennesker som kan rive murene, som kan velte
400 diktatorer og som kan kaste regjeringer. Det var vanlige mennesker, og en av dem sitter her, som sørget for at vi fikk brød og melk i butikkene på søndager. Det var vanlige mennesker som gjorde det, for de gjorde opprør mot idiotien. Og det var vanlige mennesker, vanlige kvinner faktisk, som sørget for at kvinner fikk stemmerett. Og det var vanlige mennesker som veltet Ceausescu, det var vanlige mennesker som gjorde det. Og Bjørn Kjos er et vanlig menneske som har sørget for mer konkurranse i
405 luftfarten som har betydd uendelig mye for flypassasjerene fordi prisene har gått ned og tilbudet har gått opp. Og Rema1000 og RIMI og KIWI er alle laget av vanlige mennesker som har sørget for at vi har fått et mangfoldig dagligvaretilbud i Norge, noe vi ikke hadde før. Jens Mo, også en helt vanlig mann, en helsepioner som utfordret de etablerte sannhetene i helse-Norge. En vanlig mann. Vi kan

fullføre hans livsverk, men vi gjør ikke det ved å være hjemmesittere, vi gjør det ved å være med i
410 folkebevegelsen for et bedre Norge. Det er folk som beveger verden. Det er vi som skal hjelpe dem til å
få den fornyelsen som de sårt ønsker seg, og jammen meg er det mulig å være et realistisk alternativ i
norsk politikk. Tusen takk skal dere ha.

Vedlegg 5

Kopi av e-post fra Philip Wander 23.mars 2011

Re: understanding Third Persona

Skriv ut [BetroddBlokkert](#) [SvarSvar alleVideresendForrigeNesteLukk](#) Fra: Philip Wander [the3persona@gmail.com] [Fullstendig overskrift](#) Sendt: 23.03.2011 23:18:40 Til: syltebo@mimer.no [syltebo@mimer.no] Kopi: Emne: Re: understanding Third Persona Vedlegg:

Tone: Not at all stupid, but quite perceptive. Being negated in language may refer to those being run down, ridiculed, or negated through silence. Being negated through history, as were the Jews in German in the 1930s, refers to people not allowed to assemble, speak freely, or being terrorized in the streets and herded into camps. I wanted to distinguish words from programs and policies, so that the textually obsessed could take seriously what is in fact and in truth going on in the here and now, even if no want wants to talk about it.

One of the problems of the Third Persona is that really terrible people may claim that they are being negated and be quite right about it, if a critic surveys the language of those they are targeting. You might want to read the entry on the Third Persona in *Wikipedia* and another article of mine, Philip Wander, "Marxism, Post colonialism, and Rhetorical Contextualization," *Quarterly Journal of Speech* 82 (1996): 4402-435.

Good luck in your work. You have chosen a worthwhile subject, as immigrant bashing is becoming something of a political sport in so many countries, during this period of economic collapse. This recalls unlike the vicious things done to "others," even others who were citizens, during the 1930s. Happy to continue our conversation, if I can be helpful,

Philip Wander

On Wed, Mar 23, 2011 at 7:28 AM, syltebo@mimer.no <syltebo@mimer.no> wrote: Hello, and HELP!

I am a norwegian student currently writing my assignment for a Master Degree. I am doing a rhetorical critic of the speeches of Siv Jensen, who is the leader of the right-winged Progress Party in Norway. I am trying to identify the Second Persona in her speeches. I also think it is relevant to discuss the concept of the Third Persona. Through Second Persona it is clear that the persons she doesn't want her audience to identify with are for.ex male immigrants. She speaks a lot of how concerned she and the party is about how immigrant women and children are suppressed within their own families. She also speaks about immigration and crime, and again she implies that immigrant males are the "source of the evil", but without once saying the word "male" or men. So she does not silence immigrants as such. What I cannot figure out of your article, is if you see Third Persona as the audience who is not present in the text at all (silenced/not mentioned), or if you also think it is right to apply it to those who "we are told to avoid becoming".

The ones we are told "to avoid becoming" are important in the political discourse, because it structures power-relations and might influence both how the people Jensen includes in the "we" look upon male immigrants and how male immigrants look upon themselves. Of course I can discuss this without referring to Third Persona, but I hope you can shed some light on what being negated means. It is this sentence in

particular that makes me confused: "being negated includes not only being alienated through language - the it that is the summation of all that you and I are told to avoid becoming - but also being negated in history, a being whose presence, though relevant to what is said, is negated through silence."

In danger of looking stupid, but in hope of becoming wiser...
Tone Syltebø

--

Philip C. Wander
Presidential Professor of Rhetoric and Communication Studies
Loyola Marymount University